

СРПСКО КОЛО

• ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА • ПИСАН ИЈЕКАВСКИМ ИЗГОВОРОМ • ГОДИНА IX • БРОЈ 92 • СЕПТЕМБАР 2023. • БЕСПЛАТАН ПРИМЈЕРАК

МИЛАН СТАМАТОВИЋ

Чајетина ће постати прва еколошка општина у Србији

МИЛАН ЂУРИЋ, ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОГ САДА

У Футогу ћемо градити још станова за српске прогнаничке породице!

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН НАУЧНИ СКУП 335 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА КНИНСКЕ КРАЈИНЕ

ЗАШТО СРБИЈА НЕМА ИНСТИТУЦИЈУ КОЈА БИ СЕ ПОСВЕТИЛА ИЗУЧАВАЊУ ИСТОРИЈЕ И КУЛТУРЕ КРАЈИШНИКА?

ПОДИГНУТА НОВА ЦРКВА НА КОРДУНУ

Вргинмост: Освештан Храм Сабора српских светитеља

ОДРЖАН 2. ВЕТЕРАНСКИ ВИШЕБОЈ НА ФРУШКОЈ ГОРИ

ДАН НА КОЈИ СЕ ЧЕКАЛО 80 ГОДИНА

Народ подигао споменик Равногорцима у Гацку

НИКОЛА СТЕВАНДИЋ
Чајетина ће постати прва еколошка општина у Србији

НИКОЛА ХУРИК, ГРАЂАНИНОВИ
У Футогу ћемо градити још станова за српске прогнаничке породице!

У БЕОГРАДУ ОДРЖАН НАУЧНИ СКУП 335 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА КРИНСКЕ КРАЈИНЕ
ЗАШТО СРБИЈА НЕМА ИНСТИТУЦИЈУ КОЈА БИ СЕ ПОСВЕТИЛА ИЗУЧАВАЊУ ИСТОРИЈЕ И КУЛТУРЕ КРАЈИШНИКА?

ОДРЖАНА НАСТАВА НА ПОКРЕТУ
Врпачност: Оваштан Храп
Савора српских свјетитеља

ДАВАЊЕ КИРСКОМ ВОЈНОМ
Народ подигао споменик
Равногорцима у Гашицу

ЛИСТ САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА

ЗА ИЗДАВАЧА:
Миодраг Линта

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Трифко Ђоровић

ЛЕКТОР:
Драгана Бокун

ВЕБ АДМИНИСТРАТОР:
Милисав Шапић

РЕДАКЦИЈА:
Драгана Бокун
Драгана Шиповац
Весна Пешић
Татјана Рађеновић
Жељко Ђекић
Миле Шапић
Милан Гомирац

ФЕЉТОН:
др Милан Мицић

ЕНИГМАТИКА:
Милорад Мишо Живанић

САРАДНИЦИ:
Драган Башовић
Боро Ркман (Хрватска)

ПРАВНИ САВЈЕТИ:
Ратко Бубало
Шпиро Лазиница
Наташа Дробац

АДРЕСА:
Отона Жупанчича 14,
Нови Београд

ДОПИСНИШТВО:
Булевар ослобођења 26, Нови Сад

МЕЈЛ: srpskokolo@ssr.org.rs
ТЕЛЕФОН: 011/2270701
САЈТ: www.ssr.org.rs

ТИРАЖ: 6.000 примјерака

ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ:
СТУДИО ХУМ, Барајево

ШТАМПА:
АПМ ПРИНТ, Београд

СРПСКО КОЛО је лист уписан у регистар медија под бројем NV000809
Месечно. - ISSN 2466-3476
COBISS.SR-ID 219818764

ИЗРАДУ ОВОГ БРОЈА ПОМОГЛИ СУ:

- Министарство информисања и телекомуникација
- Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама
- Општина Кладово
- Општина Чајетина
- Општина Мајданпек

ОДАТА ПОЧАСТ ЗА ВИШЕ ОД 12.000 СРБА, ЖРТАВА УСТАШКОГ ТЕРОРА

Србима није дозвољено да у миру одрже помен у Гаравицама

Потомци страдалих и званичници Српске државности су одали почаст за више од 12.000 жртава страдалих у Гаравицама код Бихаћа. На овом мјесту крајем јула и почетком августа 1941. године, усташе под водством жупана Љубомира Кватерника, извршиле су масовни покољ Срба и Јевреја.

– Дошао сам из пијетета према ономе што су моје дјечје очи гледале – каже Василије Каран, који је у то вријеме имао осам година. Међу жртвама био је велики број жена и дјеце.

– Ови споменици су мјеста, како су живи свједоци говорили, где су стајали митраљеви да докусује оне који се извуку из канала – рекао је председник Одбора *Гаравице 1941* Небојша Куштриновић.

Председник Милорад Додик је истакао да су комунистичке власти криле праву истину о овом мјесту на којем су страдали Срби. Нагласио је да је највећа освета сјећање и постојање Републике Српске.

» Милорад Додик и Ненад Стеванђић полажу вијенац у Гаравицама

– Како овдје није геноцид, ни у Јасеновцу, а на другим мјестима је био. Поносан сам на људе који овдје долазе. Из године у годину долазимо и показујемо да нисмо спремни да одустанемо. Бићемо овдје и наредне године – поручио је Додик.

И ове године појединцима је засметало присуство Срба на Гаравицама. Уживо путем друштвених мрежа Фикрет Боснић преносио је помен. У коментарима, више особа председнику Српске упутило је отворене

пријетње убиством. Боснић који је и претходних година провозирао Србе на Гаравицама, није се освртао ни на упозорење из протокола да се удаљи на локацију на којој су биле новинарске екипе.

Председник Српске указао је да многима смета што Срби на Гаравицама одају почаст својим страдалим.

– Скрнаве нам споменик, али то доказује да ето не могу да сакрију, а да им то смета. Као што смета овдје једном међу нама

што снима директно пушта на свој портал да би тамо плували по жртвама и није га срам да то ради – каже Додик.

Председник Народне скупштине Ненад Стеванђић поручио је да нико не треба да мисли да може да спречи одржавање помена у Гаравицама или на било ком другом мјесту.

– Ми ћемо ово мјесто да обнављамо. Оно мора бити мјесто на којем ће наше будуће генерације учити о томе да се не могу понизити и заборавити звјерски побијени људи који никога нису напали – истакао је Стеванђић.

У Гаравицама није било представника међународне заједнице, али ни представника локалних власти да искажу поштовање према жртвама.

Спомен-комплекс у Гаравицама код Бихаћа и даље је неуређен. Немар кантоналних и градских власти града Бихаћа свједоче и графити написани на споменицима. Остаје нада да ће Република Српска пронаћи начин да санира и уреди ово спомен-обилјежје. **ПРПС**

ПОМЕН У ЗЕМУНУ ЗА СТРАДАЛЕ РЕЗЕРВИСТЕ ЈНА КОД КАРЛОВЦА

Хрватско правосуђе понизило жртве са Коранског моста

У Земуну на Малу Госпојину 21. септембра 2023. положени су вијенци код споменика борцима и жртвама рата деведесетих, страдалим на Коранском мосту на Кордуњу у организацији Удружења бораца Кордуна, Завичајног клуба Кордунаша, Удружења *Лоторишице* и ГО Субнора.

На Малу Госпојину догодио се злочин на Коранском мосту када су страдали кордунашки резервисти и официри Војске Југославије Миле Бабић (1949), Никола Бабић (1948), Васо Бижић (1955), Светозар Гојковић (1959), Зоран Комадина (1964), Божо Козлина (1954), Миленко Лукач (1959), Слободан Миловановић (1966), Миле Пеурача (1964), Милић Савић (1955), Јован Сипић (1966), Милош Срдић (1948), Небојша Поповић (1967). С њима су били Душко Мркић, Светозар Шарац, Миле Пеурача, Ненад Трбојевић, Небојша Јаснић, Бранко Мацарац.

Присутне је поздравео замјеник председника Удружења бораца Кордуна и почасни председник ЗКК Слободан Благојевић, те их позвао да минутом ћутања одају пошту страдалим и нагласио да је ово био један од најтужнијих дана за народ Кордуна.

Председник ГО Субнора и Удружења бораца *Лоторишице* Боро Ерцеговац наглашава да су тих 13 страдалих на Коранском мосту за њега највећи хероји.

– Просјек година старости тих бораца био је 33 године. Петоро њих су били јединци оца и мајке, шесторо је било нежењених. Иза њих је остало четрнаесторо дјеце без оца, а до дана данашњег иза њих је шесторо унучади.

Припадници МУП-а из Полицијске управе у Карловцу и паравојна група тзв. Збор народне гарде зауставили су 21. септембра 1991. године, испред моста на ријеци Корани у Карловцу, два војна ками-

» Весна Козлина, Бора Ерцеговац и Деса Бабић

она у којима су се, из касарне *Мекуије* у касарну *Лоторишице*, превозили припадници активног и резервног састава ЈНА, који су, након преговора и обећања хрватске стране да ће бити пуштени, одложили оружје. Одмах по предаји, једна група заробљеника, углавном активних припадника ЈНА, одвезена је у просторије полиције, а друга група од 17 војника српске националности, углавном резервиста из кордунашког села Крњак, спровођена је пјешчице преко Коранског моста. Чим су ступили на мост, појавила су се униформисана лица са фантомкама на главама и почели „крвави пир“ над њима. Тринаесторица су убијени и масакрирани, док су четворица тешко рањени.

Народни посланик Миодраг Линта поручио је да је за злочин на Коранском мосту осуђен само Михајло Хрстов тек 2015. године на скандалозну малу казну затвора од четири године што представља најдубље понижавање жртава и њихових породица.

– Суђење Хрстову је било фарса и трајало је чак 23 године са укупно седам пресуда истом човјеку за исто кривично дје-

ло. Против других лица која су учествовала у ливидацији није ни покренут кривични поступак. У питању је један од бројних доказа да је хрватско правосуђе етнички мотивисано и у функцији оправдања лажног мита о Домовинском рату.

За злочин на Коранском мосту је суђење Михајлу Хрстову. Жупанијски суд у Карловцу је Хрстова три пута ослободио оптужбе због поступања у нужној одбрани 1993, 2002. и 2007. године. Док га је Врховни суд Хрватске три пута проглашавао кривим и осуђивао на казне затвора. Први пут маја 2009. осуђен је на осам година затвора, други пут новембра 2009. године на седам година затвора и трећи пут 7. септембра 2016. године на свега четири године затвора. У сва три случаја Врховни суд Хрватске одређује казну затвора која је нижа од законски прописане минималне казне.

За ову врсту кривичног дјела је прописана казна 10 година. Може се рећи да је ово суђење било скандалозно, али то није једини облик ругања правди жртвама. У вријеме када је Врховни суд Хрватске 2009. године проглашавао Михајла Хрстова кривим, за њега је одржан мимоход подршке од стране хрватских „бранитеља“. Поред тога хрватски „бранитељи“ су више пута уклањали лампионе које су чланови породица страдалих кордунашких територијалаца и војника официра постављали на мосту.

Помену су, између осталих, присуствовали Деса Бабић супруга страдалог Миле, и Весна Козлина супруга покојног Боже Козлине, директор ДИЦ-а *Веритас* Саво Штрбац, председник Удружења *Завичај* Ненад Абрамовић, председник Удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна Петар Шаула, председник б. личке Вељко Жигић, председник Завичајног клуба Кордунаша Слободан Шарац. **ДРАГАНА БОКУН**

У НИШУ ОБИЉЕЖЕНА ЦЕНТРАЛНА МАНИФЕСТАЦИЈА ПОВОДОМ ДАНА СРПСКОГ ЈЕДИНСТВА, СЛОБОДЕ И НАЦИОНАЛНЕ ЗАСТАВЕ

ВУЧИЋ: СРБИЈА СЕ НИ ПО КОЈУ ЦИЈЕНУ НЕЋЕ ОДРЕЋИ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ!

Централна манифестација обиљежавања Дана српског јединства, слободе и националне заставе одржана је у хали Чаир у Нишу. Свечаности су присуствовали председник Србије Александар Вучић, бројни министри у Влади Србије, патријарх Српске православне цркве Порфирије, председник Републике Српске Милорад Додик, чланица Председништва Босне и Херцеговине Жељка Цвијановић и други званичници.

СРБИ СЕ НЕ ОДРИЧУ СВОГ ИМЕНА

Председник Вучић је у свом обраћању истакао да је Србија поносна на своју слободу и да туђин никада неће одлучивати у Србији, макар остали једино острво слободе у Европи, нагласивши да је поносан на празник који слаavimo заједно са Републиком Српском.

– Донијели смо ту одлуку јер ми Срби смо увијек умјели да се разједињујемо, да себи погрде измишљамо или да лако туђе увреде и погрде прихватимо. Замислите, постоје хрватски Срби, постоје црногорски Срби. Ако је то већ тако, а ја не мислим да је могуће да тако нешто постоји, а што онда није постојао српски Хрват, српски Бошњак, српски Словенац, српски Црногорац, никада то нисте могли да чујете ни од кога и ни на једном мјесту – рекао је председник Вучић, додајући да можемо да живимо у много земаља, али да имамо једну једину заставу, црвено-плаву-бијелу, да имамо своје српско име и презиме, свој род кога се не стидимо.

Он је истакао да се Србија ни по коју цијену неће одрећи Косова и Метохије, јер не може да се одрекне свог имена, презимена и будућности.

– Чувати српску заставу, у сваком рату била је највећа част и највећи понос. Могли су да нам заузму положаје и узму територију читаве земље, све су могли, али да отму тробојку нису могли никада. Она је наш понос, иза ње стојимо и радујемо се – казао је председник Вучић.

Он је захвалио српском народу који данас носи српску тробојку и тамо гдје је, како је рекао, није лако носити.

» Милорад Додик, патријарх Порфирије, Александар Вучић, Владимир Орлић и Игор Мирковић

– Велико хвала нашем народу који данас проноси српску тробојку, а гдје је није лако носити – на Косову и Метохији. Хвала нашим људима који трпе терор Аљбина Куртија и његових помагача, нашем народу у Црној Гори, гдје није много лакше носити српску тробојку, нашем народу у Републици Српској, гдје је данас лако и са поносом носе захваљујући онима који су створили, штитили, чували, и одбранили Републику Српску – навео је председник и додао да данас није важно ко је одакле и да, када га питају одакле је, каже да је из сваког мјеста гдје има српског рода.

– Отац ми је прекодрински Србин, мајка ми је старосједилац из Војводине, са сјевера Србије, а ја сам помало и из Ниша и из Пирота, Лесковца, Крагујевца, Чачка, Ваљева, Митровице, Зрењанина, Суботице, Бањалуке и Требиња, Пљеваља и Берана и Херцег Новог, од свуда сам гдје има српског рода – рекао је председник Вучић.

Он је нагласио да је добро што у Србији постоје различита мишљења и да је добро што у много чему нема разумјевања, али да сви морају да буду једни уз друге и штите, чувају и бране отаџбину.

– Доста смо ми Срби давали свима другима и испаштали због тога. Вријеме је да се повезујемо, није важно у колико држава, јер нису границе те које могу да нам одузму ни језик, ни заставу, ни писмо, ни

припадност истом роду. Нека живи српски народ и грађани Србије и наша тробојна застава! Живјела Србија! Живјела Српска!

У ЈЕДИНСТВУ СА ДЈЕЦОМ НАШЕ ДЈЕЦЕ

Патријарх Порфирије изјавио је да Србија данас, на Дан српског јединства, слободе и националне заставе, подиже своју заставу у име Бога и за спасење српског, „али и свих народа који са нама живе, што јемчи двоглави крстоносни орао са штитом”.

– Тако Богу повјеравам сопствену заштиту, опстанак и напредак у слободи, али увијек и неодвојиво од свих наших суграђана, без обзира на вјеру и народност. Зато овај празник јединства и слободе прослављамо ми, који данас живимо у Србији и Републици Српској, са другим нашим саплеменицима у Црној Гори, Хрватској, Македонији и другдје, гдје год да живе – рекао је Порфирије.

Патријарх је упутио честитку цијелом српском народу поводом тог празника, гдје год се налазили у свијету.

– Јер по ријечима пјесника: „И свуда, гдје је српска душа која, тамо је мени отаџбина моја. Мој дом и моје рођење огњиште”.

Јединство о коме се говори, како је нагласио, јесте јединство Срба Републике Српске и Србије, али се не ограничава само на те географске међе и просторне границе.

– У јединству смо и са онима који долазе, са дјецом наше дјеце, са будућим покољењима. С тога, наше јединство никада није било, нити смије бити ускогрудо. Није и не смије бити идеолошко, јединство које дијели и није искључиво – казао је патријарх.

Додао је да је од Бога благословено само јединство у добру, у врлини и љубави, јединству које теже добру за себе и своје ближње, али и за све друге заједнице.

БОРИМО СЕ ЗА СВОЈУ СЛОБОДУ

Председник Републике Српске Милорад Додик оцијенио је да се други веселе када српски народ није јединствен и да су покушавали да разбију српско национално јединство, али да то јединство данас успијева „зато што их нервира”.

Нове притиске упоредио је са дјеловањем аустроугарског политичара Бењамин Калаја и њемачким нападима у Првом и Другом свјетском рату, уз оцјену да „која год жишка да се упали, упалили су је Нјемци и слични који не дозвољавају да Срби остваре национално јединство, слободу и националну заставу”.

– Данас их поново видим овдје, да у Босни и Херцеговини желе да ускрате српски национални идентитет, а овдје да отму Косово, јер сматрају да је то њихово право.

Додик је казао да Срби „никоме не желе да одузму слободу”, уз оцјену да су Срби „наивно вјеровали” да када су ослобађали југословенске просторе и давали слободу другим народима, да ће они бити захвални.

– На крају тог вијека, морали смо поново да се боримо за слободу и још увијек то нисмо све завршили. Та слобода коју смо тако дарежљиво давали, вратила нам се на крају прошлог вијека као њихов начин да кажу како смо ми они који овдје тлачимо, који смо лош народ – оцијенио је председник Републике Српске.

Дан српског јединства, слободе и националне заставе се као државни празник слави од 2020. године на основу договора руководства Србије и Републике Српске, а обиљежава се на дан када је 1918. године пробијен Солунски фронт у Првом свјетском рату.

ОДРЖАНИ 11. ДАНИ СРПСКЕ У СРБИЈИ

Везе између Србије и Републике Српске никад нису биле јаче и боље

Манифестацију Дани Српске у Србији, коју организује Представништво Републике Српске у Београду, отворио је председник Републике Српске Милорад Додик.

Отварању су присуствовали и српски члан Председништва БиХ Жељка Цвијановић, премијер Српске Радован Вишковић, председник Народне скупштине Републике Српске Ненад Стевандић, Ана Брнабић, председник Владе Србије, Владимир Орлић, председник Народне скупштине Србије, Маја Гојковић, потпредседник Владе и министар за културу и информисање, Даница Грујић, министар здравља, Маја Поповић, министар правде у Влади Републике Србије, те други високи представници Српске и Србије, министри у двије владе, представници Покрајинске владе, војске и полиције, академици, истакнути умјетници, привредници и друге званице.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић рекао је да се седмодневним програмом манифестације Дани Српске у Србији жели послати порука да само јединством и саборношћу можемо сачувати свој идентитет, језик и писмо, културу, вјеру и традицију, народну и државну политику, школе и универзитете гдје је ширење знања без граница и васпитавање младих у светосавском ду-

ху гаранција будућности српског народа у Републици Српској, Србији, Црној Гори и расијању. Додик је у обраћању истакао да су Срби јединствен народ којем велике силе нису дозволиле да живи у једној, јединственој држави. Цвијановићева је поручила да је, у овим изазовним временима, важно да Република Српска и Србија остану стабилне и ојачају своју позицију, као и међусобну сарадњу.

Брнабићева је истакла да манифестација је попут ове имају за циљ да додатно приближе и ојачају нераскидиве везе српског народа са обје стране Дрине.

Његово преосвештенство викарни епископ јегарски Нектарије, који је отварању манифестације Дани Српске у Србији присуствовао у име Његове светости патријарха српског Порфирија, рекао је да је Република Српска настала у незамисливој егзистенцијалној агонији и да је безусловно обавезана да буде мајка и гарант слободе свих њених житеља, јер јој је идентитет утемељен на светосавском вриједносном систему.

Програми једанаесте манифестације Дани Српске у Србији одржани су у Београду, Новом Саду, Крагујевцу, Краљеву, Зрењанину, Крушевцу, Суботици, Сомбору, Чачку и Бајиној Башти, а свечано су затворени у Народном позоришту у Нишу.

335 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА КНИНСКЕ КРАЈИНЕ - ОДРЖАН НАУЧНИ СКУП НА ИНСТИТУТУ ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ

ЗАШТО СРБИЈА НЕМА ИНСТИТУЦИЈУ КОЈА БИ СЕ ПОСВЕТИЛА ИЗУЧАВАЊУ ИСТОРИЈЕ И КУЛТУРЕ КРАЈИШНИКА?

» Бојан Димитријевић у име домаћина поздравео учеснике научног скупа

ПИШЕ: ДРАГАНА БОКУН

Удружење Срба из Хрватске, уз подршку Института за савремену историју и Завичајног друштва *Плавно* из Београда и Завичајног клуба *Книнска крајина* организовало је 11. септембра 2023. године у Институту за савремену историју у Београду, културно-научни скуп поводом 335 година од оснивања Книнске крајине.

Програм је водио један од организатора новинар Данко Перић, а на скупу су говорили др Софија Божић, проф. др Ђуро Ђурић, др Милан Гулић, Саво Штрбац, др Никола Жутић, др Андреј Вујновић и Милојко Будимир.

Све присутне је поздравио заменик директора Института др Бојан Димитријевић који је рекао да је скуп резултат сарадње Института и окупљених Крајишника са жељом да се проговори о Репу-

блици Српској Крајини и уопште о српском корпусу у Хрватској. Он је указао и на болну чињеницу да Србија нема установу која се бави изучавањем историје српског народа у Хрватској.

– Институт се као и српско друштво мало бави тим темама, највећи дио архиве и данас се налази у Загребу. Ми смо претходних година урадили неколико издања која се баве Крајином. Међутим, за разлику од Хрватске ми овдје немамо посебан центар, или установу која се бави историјом нашег народа у Хрватској.

Димитријевић каже да је задатак присутних да макар кроз радове везане за даљу прошлост Крајине и презентацију тих радова у Зборнику обраде теме везане за Србе из Хрватске. Институт ће учествовати код израде Зборника као суиздавач или подршка како би ојачали ауторитет издања.

ПРОФ. ДР ЂУРО ЂУРИЋ О ПРАВНО-ИСТОРИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ КНИНСКЕ КРАЈИНЕ

Већину становништва 1776. године чинили су православни Срби

Проф. др Ђуро Ђурић је говорио о правно-историјском положају Книнске крајине у тренутку њеног настанка 1688. године у жеку Великог морејског или Великог бечког рата. Рата који је уследио нападом Турске на Беч и њиховим поразом 1683. године.

На подручју Далмације и на граничном подручју већ су постојале чарке, ускоци су упадали на турску територију и изазивали немире и ту је ситуација све вријеме била напета и са службеном објавом рата крећу и конкретне војне операције.

Поред ратних околности стварања Книнске крајине постојала је и тежња да се створи контрола Венеције дубље на Балканском полуострву и да се прошире подручја која је Венеција контролисала и који је био узан приморски појас.

Ђурић је навео да је у Книнској војној крајини на територији Далмације од самог почетка, па до краја Венеције била мјешавина система, венецијанског, затечено стање које су Турци успоставили и традиционално, патријархално са-

моуправно уређење које су имали наши становници на подручју под турском контролом, како су их Турци звали Власи.

Венеција није први пут освојила Книн 1688. већ је био и један успјешан покушај у Кандијском рату, одредбама мира по окончању рата морала је да врати Книн Турцима. Чекала се нова прилика.

– 24. августа 1688. генерални провидур Ђироламо Корнаро доноси одлуку да крене са војском од око 10.000 људи, махом домаћег поријекла и да заузме Книнску тврђаву, подржан је добром артиљеријом за то вријеме и Книн је затворен са свих страна. На јуриш је освојен доњи град, а сама тврђава која је била прилично јако утврђење није одмах пала, тако да су морали да примјене одређене стратегије. Једна је да заузму резервоар воде, а друга да са брда Спас инсталирају мерзере и туку тврђаву до изнемоглости, што су и учинили 11. септембра 1688. Бивши везир Мехмед паша Атлагић је капитулирао и предао тврђаву.

Дрниш и Книн постају посебна јединица у оквиру провинције

» Книнска крајина на карти Далмације, 1787.

Далмације или како су је називали Stato de Mar. За првог управника именован је Антонио Лоредан, док ће касније положај управника прећи у наследну функцију у породици Синобад.

– На почетку је Книнска крајина имала третман територије, тек 1780. постаје котар и има врло јасно утврђене границе, које данас оспоравају. Укључивале су простор од Отишића према Сињу, спуштао се на ријеку Чиколу. Занимљиво је да је село Чавоглаве припадало Книнској крајини, затим ријека Крка до тремеће и наравно према Турској се граничила са сјевероисточне стране.

Домаће становништво је било активно укључено у одбрану, што је традиција од Кандијског рата.

– Венеција је послје више ратова, одлучила да се ослони и на домаће становништво, него на плаћене војнике. У Морејском рату највећи дио војника који су учествовали у освајању Книна 1680. године су били локално становништво православно и ка-

толичко становништво са Равних Котара, Далматинске Загоре...

Грађанска управа је дошла тек послје пада Венеције, тек 1814. када је Бечким конгресом Далмација припала Аустрији.

Демографско стање, тачнији попис који је извршен је тек 1776. оно што је процјена прије самог освајања Книна, сама Далмација је имала 78.000 становника.

– По ослобођењу Книна тај број нарастао је и било је око 110.000 становника у Далмацији. Прави попис 1776. године говори да на територији саме Книнске крајине живи 25.700 становника са јасном православном већином од око 14.000.

Од освајања Книна 1688. постоје стални покушаји унијаћења становништва, прво је то извршено са затеченим муслиманским становништвом, са захтевом да се покрсте или иселе, онда су услједили покушаји унијаћења православног становништва.

– Оно што је важно поменути да није то становништво би-

ло потпуно политички или вјерски несвјесно, о томе говори и документ савремени оригинал на њемачком језику, готским писмом писан. То је представка православног становништва Далмације 1759. у Млетачком сенату гдје се врло јасно тражи слобода вјероисповијести због настрадају који су били константни.

Подручје Книнске крајине било је условљено ратовима који су се водили. Прва територија је обухватала Книн и Дрниш, па је та територија проширена на Врлику, а у Другом или Малом морејском рату (1714–1718) на Плавно.

– У току ширења долази и до реорганизације, оснивају се сердарије. Сердари су били из одређених главарских породица, Синобади у Книну (са 30 села и 12 бандијера) и интендантс цијеле Војне крајине, породица Накић у Дрнишу (са 42 села и 15 бандијера 9), породица Пушић, касније Покрајац (са 16 села и 6 бандијера) за Врлику и породица Шимић у Плавну (са 7 села и 7 бандијера).

Крај Војне крајине у Книну је 1797. година и крај Венеције миром у Кампоформију.

– Книнска крајина се показала као успјешан модел одбране у рату, а допринијела је кохезији становништва на том подручју, стварну одређене врсте свијести о заједничкој припадности што ће у одређеној мјери бити и један од чинилаца у каснијем животу становника Книнске крајине у будућој држави Аустроугарској.

ПЕРИЋ: СЛОВО О ДИОНИСИЈУ НОВАКОВИЋУ

Из текста представке православног становништва Далмације из 1751. године, модератор скупа Данко Перић издвојио је да су од млетачких власти затражили да им да вјерског вођу дође Дионисије Новаковић тадашњи епископ будимски, рођен у Книнској крајини.

Сматра се првим деканом у српском народу. У Петроварадински Шанац дошао је крајем 1737. или почетком 1738. г. и добио мјесто наставника у Рождество-Богородичиној латинско-словенској школи. Дионисије је у школи предавао низ предмета, све до 1743, када је напредовао до положаја префекта школе.

САВО ШТРБАЦ: КАКО СУ ХРВАТИ ПРИСВОЈИЛИ СТОЈАНА ЈАНКОВИЋА

Директор ДИЦ *Veritas* Саво Штрбац рођен у Равним Котарима говорио је о Стојану Јанковићу на чијем је миту како каже одгојен.

Наиме он је упоредио оно што је неспорно и за Хрвате и за Србе и оно у чему се разликују биографије Стојана Јанковића код једних и код других.

– Сви извори су сагласни да је Стојан син Јанка Митровића, Јанков отац Митар је из Жегара. Митровићи су се 1647. доселили у Будим код Поседарја. Стојан Јанковић прославио се као вођа далматинских Срба у борби против Османског царства. Борио се у више ратова против Турака, међу којима су најпознатији Кандијски (1645–1669) и Морејски рат (1683–1699). У фебруару 1666. је заробљен код Обровца на ријеци Цетини, гдје

» Саво Штрбац

је у борби погинуло много Турака. Након заробљавања Јанковић је одведен у Цариград, али је успио да се ослободи након 14 мјесеци.

За војне заслуге и показану храброст 1670. Млетачка ре-

публика одликовала је Стојана Јанковића златном колајном Св. Марка, вриједном 100 дуката и доламом, именован је за кавалера (витеза) Св. Марка и добио је посједе у новоосвојеним областима у Исламу Грчком. Истакао се и у борбама у Херцеговини, а 1686. је ослободио град Сињ, Лику и Крбаву. Годину дана касније (1687) је погинуо током напада на Дувно.

У хрватској википедији, наводи Штрбац, нема одреднице Стојан Јанковић, него Стојан Митровић.

– Пише да је био хрватски ускок из обитељи Митровића. Национално, вјерско и географско поријекло породице Стојана Митровића често је криво приказивано, све на штету хрватског католичког поријекла. Хрвати оспоравају српски аргумент да је Јанковић из Жегара и наводе да талијански документи биљеже да је он од или према Жегару. Хрвати такође наводе да је у вријеме рођења Стојанова оца у Жегару живило 600 католика и није било ниједног Србина, те да је Митар хрватско име – рекао је Штрбац и додао да је Стојан Јанковић уписан у књигу рођених православне цркве у Задру.

МИЛАН ГУЛИЋ: НАШИ ВЕЛИКИ ПРОПУСТИ

Др Милан Гулић је рекао да Хрватски биографски лексикон и Хрватска енциклопедија за Стојана Јанковића кажу да је он протуосмански ратник и ништа више. – Нигдје се по томе не може закључити ког је он поријекла, ако немате знање о том простору. Међутим, оно што је можда и највећи проблем, јесте што у Српском биографском рјечнику нема одреднице Јанковић Стојан.

Кратак вијек Музеја Срба у Хрватској

Др Андреј Војновић говорио је о Музеју Срба у Хрватској, од чијег је нестанка прошло 40, а 80 од његовог настанка: основан је 1946, а угашен 1986. године.

– Трајао је кратко и по мјерилима људског вијека, а камоли вијека једне националне институције. Није претерано рећи да је упркос сјајном старту и прве двије деценије постојања до његовог суноврата дошло касних шездесетих, а да је у осмој деценији прошлог вијека, иако је на неки начин још трајао, мало ко знао да постоји.

Потреба за оснивањем Музеја Срба у Хрватској јавила се још у првој половини 19. стољећа. Владика Лукијан Мушицки је у новембру 1836, први обзнанио потребу за оснивањем музеја Срба на подручју данашње Републике Хрватске и изнио разлоге због којих га треба основати, очување српског „имена, језика и вјере“ од римокатоличког напада.

– Контуре Музеја Срба у Хрватској почеле су се наслућивати прије Другог свјетског рата не са теоретских гледишта српских научника, већ из праксе једног музеалца Владимира Ткалчића коме је у рубрици националност уписано: Хрват. Ткалчић је и направио први пројекат и прву концепцију Музеја Срба у Хрватској, заједно са историчарем и историчарем религије Радославом Грујићем. Они су радили на обради и сакупљању предмета, и на кадровском формирању институције.

Федор Моачанин и Бранко Сучевић, руководиоци Музеја, разрадили су концепцију Музеја као историјског. Слиједи турбулентне године од тога да музеј постаје одјељење, па и самосталан, да би напослетку нестао из конститутивног акта Повијесног музеја Хрватске.

– Највећи и највриједнији дио предмета у збиркама Музеја Срба у Хрватској чинили су сакрални предмети који су власништво Српске

» Др Андреј Војновић

православне цркве. Та чињеница је сметала ортодоксном комунистичком руководству Срба. Претензија Музеја да историју Војне крајине истражује и презентује као прије свега доминантно српски феномен иритирала је националистичке кругове хрватског друштва.

Поставка Музеја приказивала је знамените личности Срба у Хрватској преко предмета који су им припадали, прије свих Стојана Јанковића и Симу Матавуља, затим радови иконописачких школа из Гомирја и Комоговине. У Музеју су се налазила и изузетна умјетничка дјела из 18. вијека, као што је слика Арсенија Теодоровића са приказом владике Живковића и *Страдање свете Варваре* Теодора Илића Чешљара.

– За слабење позиције, па на крају и нестанак Музеја Срба у Хрватској несумњиву одговорност носе и ондашњи припадници српске политичке и интелектуалне елите у Хрватској – рекао је Војновић.

Жутић: На тремеђи се дешава велики сукоб цивилизација

Др Никола Жутић наводи да се на тремеђи дешава велики сукоб цивилизација преко српских леђа. Ратови доводе до великих демографских помјерања, погибије и сеоба. Тиме се мијења и вјерска структура становништва.

немогућег слогана о хрватским вишеграничјима у еуромедитеранском простору (назив за српску тремеђу).

– Тврдњама да су територије тремеђе, јужне Лике, сјеверне Далмације и западне Босне хрватско повлијесно подручје Хрвати умањују страхоте геноцида, те се

спроводи се етнички културоцид кривотворењем српског народног традицијског простора претварајући га у хрватски. По њима српска тремеђа више није свесрпски историјски простор већ некакав узвишени латинизирани простор аристократске културе коју они називају *Triplex Confinium* и третирају га као некаква „хрватска вишеграничја у еуромедитеранском простору“.

Жутић каже да ове идеје промовишу данашњи хрватски Срби интелектуалци на челу са проф. др Драгом Роксандићем који је и аутор овог

ти умањују страхоте геноцида, те се тзв. побуњени Срби из данашњих времена, осветници послуже извршеног покоља, могу прогласити реметилачким фактором међу такозваним мирним цивилизованим Хрватима на такозваном древном хрватском тлу. Дакле, Срби су досељени уљеви на старој хрватској територији.

Такође, Жутић наглашава српско православно поријекло Буњеваца на простору тремеђе, њихово римокатоличјење, претварање у Хрвате уз прихватање геноцидне идеологије.

Записи Александра Митровића

Др Софија Божић говорила је о записима Александра Митровића који након што се изморио уређивањем *Српској тласа* преселили у Книн и тамо отворили адвокатску канцеларију.

– Његови клијенти били су људи из народа и, водећи њихове парнице, он је много научио о начину живота и менталитету тог свијета, о његовим обичајима, врлинама и манама. Послије неколико година адвокатске праксе Митровић је стекао довољно знања и на основу својих искустава изводио је одређене закључке о становништву сјеверне Далмације и његовом животном стилу. Своје увиде почео је јавно да износи и да скреће пажњу на појаве које је сматрао погрешним и штетним.

Говорио је о штетности залагања земље за позајмицу, када би људи за врло мале износе новца губили своју земљу. Такође, сусрео се и са тешким положајем жене пошто се кћерима ограничава право наслеђа послуже смрти родитеља који брину готово искључиво о збрињавању мушких потомака.

Будимир: Незаинтересованост Историјског музеја Србије

На крају свима се обратио генерални секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир констатујући да се не говори о историји Срба са простора данашње Хрватске, а поготово не о археологији, која је и његова струка. Након прогона покушали су у оквиру Српског културног друштва *Зора* да очувају сјећање на простор Републике Српске Крајине.

– Покренули смо и неке часописе и трудимо се да сваке године уз подршку Комесаријата за избјеглице издамо зборник *Грађански рај у Хрватској*, али се не задржавамо само на рату и деведесетим, него у Зборник уврштавамо текстове који се баве и даљом историјом српског народа са тог простора.

Милојко Будимир се сложио са др Бојаном Димитријевићем да је неопходна институција која би се бавила тим темама. Удружења немају тај капацитет да могу то да изнесу.

– Не знам зашто Историјски музеј

Србије гдје сам радио до пензионисања не покаже интерес за просторе на којима смо и ми живјели. Да заобиђемо авнојевске границе. Да се укаже на прошлост, јер ако останемо без прошлости заиста не знам каквој се будућности можемо надати.

Будимир је са др Бранком Чоловићем који живи у Книну написао рад о тврђавама и црквама. О тврђавама се бавио Будимир, Чоловић о црквама са простора Далмације и тај ће рад уврстити у Зборник.

До краја новембра присутни ће послати радове, као и још многи историчари који нису присуствовали из оправданих разлога. Данко Петрић је навео да ће и два Италијана приложити своје радове који ће говорити о млетачкој власти у Книну и цијелој Далмацији и заједно са проф. др Ђуром Ђурићем најавио организацију још неколико скупова на ову тему, као и окупљања, када ће радиати на припреми радова за Зборник.

150 ГОДИНА ОД ОСВЕШТАЊА САБОРНЕ ЦРКВЕ СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ

Поводом јубилеја патријарх Порфирије служио у Мостару

Српски патријарх Порфирије уз саслужење 14 епископа служио је Свету архијерејску литургију у Саборној цркви Свете Тројице у Мостару поводом 150 година од његовог освештања.

Овај велики јубилеј Срба из долине Неретве је био посебно значајан и због чињенице да је последња патријаршијска литургија у Саборној цркви Свете Тројице служена прије 90 година за вријеме патријарха Варнаве.

Његова светост патријарх Порфирије рекао је у бесједи вјерном народу у Саборној цркви Свете Тројице у Мостару да ће молити Бога да свим народима у Мостару и Херцеговини подари мир.

– Тренутак када смо рушили светиње једни другима је био највећи пораз за све нас заједно и највећи могући пад пред Богом. Нема дивније ствари него када се зидају светиње, а нарочито када се порушене светиње обнављају. Благословени смо јер имамо обновљену светињу, јер је то почетак нашега обнављања, обнављања у себи, са Богом и међусобно. Нека Господ да мир, љубав и радост и свим људима који живе у овом

граду и Херцеговини молитвама свих светих. Мир, радост и љубав свима. Молите се за нас, као што ћемо ми за вас – поручио је патријарх Порфирије.

Посебна радост овог догађаја било је крштење дјевојчице Софије Ружичић.

Након литургије уприличен је донаторски ручак у хотелу *Meias* коме је присуствовало око 300 званица. Предсједник Милорад Додик је обећао да ће Република Српска обезбиједити најмање три милиона евра за завршетак Саборне цркве Свете Тројице у Мостару.

Он је истакао да се мора много радити на томе да се по-

бољша статус Срба у Мостару, који није добар.

– Драго ми је да постоји интересовање људи који су отишли из Мостара да се врате, али им се мора обезбиједити статус који је сигуран.

Владика захумско-херцеговачки и приморски Димитрије захвалио се патријарху Порфирију, владикама и свим донаторима који су подржали обнову Саборне цркве Свете Тројице у Мостару, а прије свега Републици Српској и Србији као највећим ктиторима.

– Дај Боже да се Саборни храм заврши и да овај град буде мјесто гдје једни друге при-

хватају онакве какви јесу. Нема љубави без различитости, ако смо једнаки, шта онда волимо – самог себе у другима?

Патријарх Порфирије је у склопу посјете Херцеговини обишао Манастир Житомилић и мученичке Пребиловце гдје га је дочекао велики број вјерника.

Приликом посјете Владичанском двору у Мостару патријарх је погледао изложбу под називом *150 година од освештања Саборног храма* чији су аутори протојереј Марко Гојачић, архијерејски намјесник мостарско-невесињски и јеромонах Теофил, настојатељ Манастира Дужи.

ПРЕДСТОЈИ ЈОШ ПУНО ПОСЛА

Саборна црква Свете Тројице довршена је на јесен 1873. године, а освештана на Лучиндан исте године. Била је украс и један од симбола Мостара. У вријеме када је изграђена била је највећа православна црква на Балкану. Саборна црква Свете Тројице запаљена је и до темеља порушена, 15. јуна 1992. године од муслимана у јединицама ХОС-а, а након тога је мјесец дана минирана и рушена, док није пао и последњи камен. Обнова цркве почела је 2010. године и она се опет гордо издигла над Мостаром, али је за комплетну обнову потребно још много средстава јер нису урађени ентеријер и партер.

СУНЦЕ ИЗ ДОЛИНЕ СВЕТОГ САВЕ

Патријарх Порфирије је нагласио да се од постојања Мостара до данашњих дана уграђивао православни печат, православни дух светосавски.

– Уграђивали су се православни Срби и заједно са другим народима и људима који се моле Богу на другачији начин, изградиле богатство и љепоту града Мостара који је данас најмултиетничкији и најмултирелигијски град у БиХ. Шантић би рекао, „Остајте овдје! Сунце туђег неба / неће вас гријат ко што овогрије;“ херцеговачко. Ми из цркве ћемо рећи светосавско, јер смо у долини Светог Саве.

ВУКОВАР: ОКУПЉАЊЕ НА АЛЕЈИ УЗ ПОРУКЕ МИРА

Српска заједница се по устаљеној традицији окупила 9. септембра како би одала поштовање свим погинулима у рату деведесетих година у Вуковару и околини, пише портал Срби.хр. Окупљање је почело парастосом у храму који је служио парох негославачки протојереј-ставрофор Драгомир Живанић. Скуп се након тога преселио на српско војничко гробље Алеја гдје је код централног крста одржан по-

мен свим погинулим, убијеним и несталим Србима из Вуковара који је служио парох друге вуковарске парохије протојереј-ставрофор Миљен Илић.

– Жртве треба да имају мир пред Богом, а ми да живимо даље у миру у овом граду како би нам живот био лакши са свим људима који овдје са нама живе – рекао је предсједник Вијећа српске националне мањине града Вуковара Зоран Роквић и

додао како је неопходно расвијетлити судбине несталих. Након полагања вијенаца учесници помена су у колони прошетали Алејом што је такође један устаљени облик присјећања на страдале.

До данас није направљен јединствен списак погинулих и пуно породица још увијек тражи своје нестале, а за злочине и убиства прије почетка и за вријеме трајања рата још увијек нико није одговарао.

ПАТРИЈАРХ ПОРФИРИЈЕ ОСВЕШТАО ЗЕМЉИШТЕ ЗА ХРАМ НА НОВОМ БЕОГРАДУ

Патријарх српски Порфирије освештао је земљиште и часни крст за нови храм у Виноградској улици на Новом Београду, посвећен Јасеновачким мученицима. Тим поводом рекао је да је Јасеновац највећи и најсветије мјесто у нашем народу. Празник Светих мученика јасеновачких обиљежава се 13. септембра, што је и разлог зашто је освештање обављено, саопштила је Српска православна црква.

Према његовим ријечима, храм се посвећује Светим мученицима јасеновачким да бисмо подсјећали и себе и све који ће храм гледати и који ће долазити у њега да, као што су мученици јасеновачки дали све за Христа и Христа ни за шта, и наш живот у тим ријечима у том духу добија свој пун смисао.

– Патријарх је подсетио да је храм мјесто гдје сваког човјека препознајемо као свог ближњег и као свог брата – преноси Танјуг.

ОБИЉЕЖЕНО 28 ГОДИНА ОД ПРОГОНА ВИШЕ ОД 7.500 СРБА ИЗ ВОЗУЋЕ И ДОЛИНЕ РИЈЕКЕ КРИВАЈЕ

Маршом стазама егзодуса, Срби протјерани из Возуће, долине Криваје и јужног дијела Озрена, обиљежили су 28 година од прогона са својих огњишта.

Масовно страдање Возућана догодило се од 10. до 24. септембра 1995. године, услед одфанзиве тзв. Армије БиХ и одреда *Ел муцахедин*, као и НАТО бомбардовања, потпомогнутим њиховим јединицама за брза дејства.

Спаљено је 30 српских села и протјерано 1.920 српских породица са укупно 7.680 чланова.

Ни данас нема трага несталим Сави Берићу из Српца. Као припадник Србачке бригаде нестало је 10. септембра 1995. на Паљенику.

– Свака година је све тежа и тежа, и мени и дјечи – рекла је Слободанка Берић, супруга погинулог борца.

Страшну трагедију не заборавља ни Властимир Никић из Прњавора. Са саборцима се до последњег дана борио на Возући.

– Најтеже је било напустити све, отићи одавде и заборавити наше претке – рекао је Никић.

Родни дом напустила је и породица Тешановић. Након осам година у избјеглиштву, превагнуо је зов родног краја.

– Најтеже је што нема никога. Љети неко дође на гробље, али све је запуштено – каже Слободан Тешановић, повратник у Свињашницу.

Светозар Божановић из Модриче истиче да му је ту црква, гдје су вјенчавани, крштени.

– Везани смо за овај крај и увијек ћемо се радо враћати.

У Возућу се вратило тек 30 породица. Са својих огњишта протјерано је 7.680 људи, док је у офанзиву погинуло 495 бораца ВРС.

Још се трага за 129 несталих бораца Возуће. Највише боли чињеница што њихови крвници нису одговарали за злочине. Након *Марша стазама егзодуса*, дугог 22 километра, код Цркве у Стогу, гдје је пронађена масовна гробница са 21 тијелом, служен је помен, а на спомен крст положени вијенци и цвијеће. **ПРС**

МИЛАН ЂУРИЋ ГРАДОНАЧЕЛНИК НОВОГ САДА

У ФУТОГУ ЋЕМО ГРАДИТИ ЈОШ СТАНОВА ЗА СРПСКЕ ПРОГНАНИЧКЕ ПОРОДИЦЕ!

Градоначелник Новог Сада Милан Ђурић у разговору за *Српско коло* је истакао да се у престоници сјеверне српске Покрајине стално поправља квалитет живота и да спада у ред европских градова који се најбрже развијају. У наредном периоду планирана је изградња новог моста, ауто-пута, али и отварање нових радних мјеста и улагање више од 300 милиона евра од стране страних инвеститора.

Како је истакао градоначелник Ђурић, његов родни град се равномјерно развија и у њему се посебно води рачуна о прогнаним српским породицама, па ће тако у периоду до 2028. године бити изграђено још станова за ову популацију на територији К.О. Футог.

● **Од тренутка кад сте изабрани за градоначелника Новог Сада на који сте пројекат најпоноснији?**

– Поносан сам на све што је урађено у посљедњих 11 година у Новом Саду, јер ја сам само наставио политику континуитета која је допринијела да Нови Сад данас буде скоро полумилионски град који се најбрже развија у овом дијелу Европе. Након што је Српска напредна странка преузела власт, извукли смо град из спирале сиромаштва, потпуно средили јавне финансије, и почели да остварујемо рекорде и историјска улагања у свим сегментима живота и постали поносни носиоци двије европске титуле – Омладинска престоница Европе и Европска престоница културе. Најважније је то што стално подижемо квалитет живота, градимо вртиће, школе, амбуланте, ревитализујемо наша историјска наслеђа али и градимо модерну инфраструктуру, то што смо успјели да постигнемо да се сви дијелови града равномјерно развијају. У дану када је брза пруга стигла у Нови Сад, ми смо озваничили оно о чему су многи прије нас само сањали – почели смо изградњу нових мостова, ускоро би требало да крене изградња и трећег новог моста, пјешачко-бицикличког. Такође, биће грађен и нови ауто-пут Нови Сад – Зрењанин – Београд. Све то ће у будућности драстично утицати на развој нашег града, и квалитет живота у њему.

● **Да ли је у плану неки капитални инфраструктурни пројекат?**

– Имамо историјска улагања у изградњу нових путева, и реконструкцију постојеће путне инфраструктуре. Никада нисмо имали већи број активних градилишта, а тренутно се одвијају радови на низ локација: Булевар кнеза Милоша, Темерински пут, Војводе Книћанина, Николе Тесле, Теодора Павловића, а радовима је обухваћено и скоро читаво насеље Боцке, као и изградња саобраћајница у дијелу насеља Југовишево и на Мишелуку 3. У овој години завршавамо и радове на вртићима на Адичама и у Улици Мише Димитријевића, и идемо ка крајњем циљу а то је да се укине листа чекања за упис дјецe у вртиће. И да напоменем, вртићи су у Новом Саду бесплатни, а боравак дјецe у приватним вртићима субвенционише Град. Настављамо изградњу двије подземне гараже у центру, мреже бицикличких стаза, а ускоро нас очекује почетак партерног уређења Улице Модена.

● **Свједоци смо да је у посљедњих неколико година велики број страних компанија стигао у Нови Сад? Шта можемо да очекујемо у будућности?**

– У веома блиској будућности, односно, већ почетком јануара сљедеће године, у Радној зони Каћ своје пословање започеће кинеска компанија *Лиамбо* која послује у области аутоиндустрије. Вриједност ове инвестиције је око 60 милиона евра, а планирано је да буде отворено 500 радних мјеста. Иначе, од 2012. године у Нови Сад је дошло 13 великих страних компанија које су запослиле 8.563 људи. Споменућу само неке од њих: *Нидек*, *БМТС*, *Коншиненциал*, *Лир*, *Айшив*, *Бери Калебаути*... Укупна улагања страних инвеститора прелазе 331 милион евра. У наредном периоду очекујемо да ће наставити да развијају производне капацитете у Новом Саду, али и долазак не-

ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ

● **Прошле године је Нови Сад проглашен за Европску престоницу културе. Конкретно, шта је све тиме добио Нови Сад и Република Србија?**

– Највећа промјена коју је Европска престоница културе донијела је свакако чињеница да је сваком десетом испитанику ријеч култура прва асоцијација на Нови Сад, док нове просторе за културу грађани виде као најважније позитивне посљедице ЕПК. Као просторни легати се, прије свега, издвајају Дистрикт и мрежа културних станица, који су посебно засијали током програма Калеидоскоп културе. Затим, обнова подграђа Петроварадинске тврђаве и Алмашког краја који је проглашен заштитеном културно-историјском цјелином. Добили смо прву Градску концертну дворану чији је умјетнички директор Стефан Миленковић, а обновљен је и Позоришни трг у самом центру града. Програми Калеидоскоп културе у Дочек постали су бренд Новог Сада, и сваке године привлаче све већи број љубитеља умјетности и туриста из цијелог свијета.

ких нових инвеститора. Пројекције су да нас очекују улагања од око 369 милиона евра и отварање нових 1.235 радних мјеста.

● **На територији Покрајине Војводине и у пјесмама су се људи дијелили на „лаље“ и „дошоше“. Од посљедње сеобе Срба прошло је скоро три деценије. Да ли су се људи који су дошли деведесетих година прошлог вијека у потпуности интегрисали?**

– Можда су негде ти наративи још увијек присутни, али ја апсолутно то не видим, нити сам икада прихватио такве подјеле. Много времена проводим са мојим суграђанима, и видим велику љубав према нашем граду, и још већу жељу да учине све да се даље развија и напредује.

● **Велики број избјеглих и прогнаних лица населио се по рубним дијеловима Новог Сада. Да ли су ријешени сви комунални проблеми у тим насељима?**

– Приликом планирања сваког буџета Града веома водимо рачуна о уравнотеженом развоју и улагању како у граду тако и у приградским насељима. Наравно, водећи рачуна о потребама и захтјевима грађана. Посљедњих година имамо присутан тренд иселавања из Града у приградска насеља, нарочито породица са дјецом, а разлог томе су свакако све бољи услови живота и комунална опремљеност тих насеља. Наша политика и подразумијева да сваки становник Новог Сада, било да живи у централном градском језгру или у Буковцу, Кисачу или Лединцима има једнак квалитет живота, прије свега када је у питању комунална и саобраћајна инфраструктура, али и када су у питању објекти јавне намене попут дома здравља, вртића, школе, дома пензионера. Управо зато и интезивно реализујемо инвестиције велике вриједности у приградским насељима, стварајући амбијент у ком грађани у свом насељеном мјесту фактички имају „све доступно“. Инвестиција у насељеним мјестима је заиста много.

● **Можете ли да будете мало одређенији.**

– Након што смо завршили изградњу комуналне инфраструктуре у насељу Боцке, сада асфалтирамо највећи дио насеља. Танкосићево је тренутно велико градилиште, имајући у виду да градим веома важну саобраћајницу, односно реконструирамо атарски пут који ће бити од великог значаја за становнике Кисача. Починемо реконструкцију саобраћајнице Новосадски пут, која предствља државни правац, али уједно и главну улицу у Ветернику. Кроз пројекат *Чиста Србија* тренутно се граде канализационе мреже у Кисачу и на Ченеју и након завршетка тих радова имаћемо покривеност инфраструктуром ових насељених мјеста у највећој мјери, односно скоро у цијелости.

● **Недавно је председник Вучић најавио да ће у периоду до 2028. године бити стамбено ријешено преосталих 8.860 породица. Да ли постоји могућност да се на територији Града Новог Сада изгради још неки стамбени пројекат намијењен породицама прогнаних лица?**

– До сада је у Граду Новом Саду изграђено и усељено 522 стана за избјегла и прогнана лица, а подијељено је 50 сеоских кућа за исте потребе. Такође, Нови Сад обезбјеђује и помоћ у грађевинском материјалу како би наши суграђани успјели да адаптирају и заврше градњу својих кућа, а издвајају се средства од по 250.000 динара за start up пројекте, како би покренули сопствени посао односно постали предузетници. За социјално угрожена избјегла и прогнана лица обезбјеђујемо пакете хране и пакете огрјева. За период до 2028. године, одређена је нова локација за изградњу станова на територији К.О. Футог, али за сада не знамо тачан број станова који ће се градити на тој локацији.

Дани Републике Српске постали су препознатљиви Србији, а увијек се значајан дио програма одвија у Новом Саду који гаји и братске односе са Бањалучком. Колико је за потенцијал Града важна чињеница да велики број српских студената из региона бира да управу у Новом Саду стиче своје образовање?

– И са Бањалучком, Бијељином, Источним Сарајевом, Приједором... бројне су локалне самоуправе са којима Нови Сад има отворену сарадњу и велики потенцијал за даље развијање сарадње у областима привреде, културе, спорта. Сваке године организујемо Сајам завичаја, Дане Републике Српске, Завичајни збор у Буковцу, и бројне друге програме који су културна спона народа који живе са обје стране Дрине. Чињеница је да изградња брзих саобраћајница доприноси развоју Новог Сада, у свим сегментима живота. Ту свакако мислим и на много једноставнији и бржи пут до градова у Републици Српској чији млади грађани и студенти махом остају овдје да живе након факултета јер имају шансу да брзо пронађу добар посао. И не само посао, већ и наставак академског усавршавања јер поред великих свјетских компанија које су дошле на наше тржиште, у Новом Саду имамо научно-технолошке паркове и развојно-истраживачке центре у којима раде врхунску млади научници и стручњаци. Ко једном дође да живи у Новом Саду у њему остаје заувјек.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

УДРУЖЕЊЕ СУЗА ОРГАНИЗОВАЛО ПОМЕН СРПСКИМ ЖРТВАМА СТРАДАЛИМ У ЗЛОЧИНАЧКОЈ АКЦИЈИ МЕДАЧКИ ЦЕП

Срамне пресуде за злочине почињене прије 30 година у подвелебитским селима

Прошло је 30 година од напада хрватске војске на села у околини Госпића. У акцији названој *Медачки цеп* убијено је 88 Срба (46 војника, 6 милиционера и 36 цивила). Међу жртвама је било 17 жена, а међу цивилима 26 старијих од 60 година. Удружење породица погинулих и несталих Суза 9. септембра као и сваке године организовало је парастос за страдале у Цркви Светог Марка који је служио ђакон Томислав Крчмар.

У априлу 1991. године у Дивоселу је живјело 344, у Почитељу 307, а у Читлуку 129 житеља, скоро сви српске националности. У септембру 2017. у Почитељу живе три старице, у Читлуку живи један брачни бар, док у Дивоселу нема никога.

Након парастоса положено је цвијеће на споменик у Ташмајданском парку.

Девог септембра 1993. године Хрватска војска је изненада извршила агресију на српска подвелебитска села Дивосело, Читлук и Почитељ, смјештена у тзв. *Медачком цепу*, јужно и југоисточно од Госпића, која су се већ осамнаест мјесеци налазила под заштитом Уједињених нација. Српски народ, војска и полиција су вјеровали у дјелотворност УНПРОФОР-а, па нису ни слутили шта ће се десити на наведеним просторима.

Према подацима ДИЦ *Веритас* Хрватска војска је у наступању пљачкала, палила, рушила куће, убијала и масакрирала цивиле, војнике и милиционере. Оно што нису успјели у наступању, побили су и уништили у повлачењу, које је, уз посредовање УНПРОФОР-а, потрајало до 17. септембра исте године.

Трагедија *Медачког ципа* одвијала се пред очима УНПРОФОР-а, који овај пут није био само пасивни посматрач, већ је узео и активног учешћа у покушају да преузме контролу над овим подручјем и спријечи убијање преосталих људи и уништавање њихове имовине, што им је и успјело након тродневних борби са хрватском војском и полицијом.

Њихов командант, генерал Жан Кот (Jan Kott), 19. септембра, послје комплетног

» Окупљени у Цркви Светог Марка упалили свијеће за покој душа страдалих

обиласка тога подручја, изјављује: „Нисам нашао знакова живота, ни људи, ни животиња, у неколико села кроз која смо данас прошли. Разаарење је потпуно, систематско и намјерно”.

Хрватска је по завршеној акцији предала српској страни 52 тијела. Припадници УНПРОФОР-а су, након што су у директној борби ушли у ово подручје, извукли још 18 тијела. Два леша су извукли припадници СВК, а једно тијело је пронађено у априлу 1994. године.

У мају 2000. године истражиоци Хашког трибунала пронале још 11 лешева скривених у једној септичкој јами. Од укупно 84 пронађена посмртна остатка, још је седам остало неидентификовано.

БУКИЋ: НИЈЕ БИЛО РАЊЕНИКА

Како је окупљенима рекла председница Удружења Суза Драгана Ђукић у овој акцији рањеника уопште није било.

– Управо та чињеница и резултати прегледа тијела на српској страни (развијене лобање, многобројне прострелне ране из непосредне близине, одсјечени дијелови тијела, живи бацани у ватру) упућују на закључак да се радило о систематском убијању заробљених и рањених. Сва три села

су опљачкана а затим сравњена са земљом по систему „спржене земље”.

Почев од јула 2001. до априла 2004. године, Тужилаштво Хашког трибунала за злочине почињене у акцији *Медачки цип* подигло је оптужнице против тројице генерала ХВ-а: Рахима Адемија, Јанка Бобетка и Мирка Норца, док је истрага против четвртог генерала Петра Стипетића обустављена пошто је, по ријечима главне тужитељице, успио доказати „паралелну линију командовања”. Бобетку због болести оптужница није ни уручена, а од изручења Хагу спасила га је смрт у априлу 2003. године.

Предмет Адеми/Норца Хашки трибунал је, у септембру 2005, пребацио у надлежност хрватског правосуђа. Домаћа оптужница их је теретила за убиство 28 цивила и 5 војника, те за уништавање 300 различитих објеката, комплетно убијање стоке и тровање бунара.

Иако су се у току главног претреса, који је трајао од јуна 2007. до маја 2008, чуле приче које по начину извршења превазилазе и машту најизопаченијих умова и приказани шокантни снимци измасакрираних лешева, Жупанијски суд у Загребу оптуженог Адемија, вршиоца дужно-

сти команданта Зборног подручја Госпић, ослобађа свих оптужби, а оптуженог Норца, команданта операције *Цип*, 93, проглашава кривим за неспрјечавање, а тиме и за подржавање и охрабривање убиства 4 цивила и пљачкање имовине те убијање и мучење по једног ратног заробљеника, и осуђује га на јединствену казну затвора од седам година, коју му је Врховни суд смањио на шест година.

У међувремену су сва тројица и осуђени пред Жупанијским судом у Загребу: Велибор Шолаја правоснажно на 5 година затвора, а Јосип Крмпотић и Јосип Мршић неправоснажно на по три године затвора.

Ослобађање Адемија, изрицање минималних казни Норцу и Шолаји, а испод законског минимума Крмпотићу и Мршићу те непроцесирање и многих других учесника у овој акцији, показује да Хрватска држава још није спремна да се суочи са тамнијом страном своје недавне прошлости и одвраћа прогане Србе од повратка у пушта и шикаром обрасла села *Медачког ципа*, рекла је окупљенима Драгана Ђукић.

– Пресуде изостају или су неадекватне и срамне. Породицама је тешко, обзиром да је данас процес идентификација практично у застоју. Остаје нам нада да ће њихова бол неизвјесности ускоро престати и да ће достојно сахранити своје најмилије.

ЛИНТА: НЕОПХОДНА ГРАДЊА МЕМОРИЈАЛНОГ ЦЕНТРА

Парастосу је присуствовао и народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта који сматра да Србија треба да покрене борбу за истину о карактеру ратова и страдању нашег народа деведесетих година прошлог вијека у међународној заједници.

– Због тога је веома важно да се оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије који би, између осталог, активно радио на попису страдалих Срба, попису страстишта гдје су убијани српски цивили и ратни заробљеници и чувао трајно сјећање на српске жртве.

ДРАГАНА БОКУН

СЈЕЋАЊЕ НА СТРАДАЊЕ СРБА У 13 ЗАПАДНОКРАЈИШКИХ ОПШТИНА

Савез крајишких удружења је пети пут заредом организовао обиљежавање Дана сјећања на Србе 13 западнокрајишких општина који су трагично страдали 1995. године. Обиљежавање је организовано у Храму Благе Марије на Банстоу 13. септембра 2023. године гдје је свештенство Српске православне цркве на челу са старјешином Храма оцем Синишом, служило парастос уз присуство представника Покрајинске владе и крајишких удружења. Након службе у храму, положени су вијенци крај споменика *Крајишка суза*.

Обиљежавању су присуствовали помоћница покрајинског секретара за културу, јавно информисање и односе са вјерским заједницама Јелена Добровић Бојановић, директор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Бедовац, начелник општине Босанско Грахово Урош Ђуран, председник Скупштинске Босански Петровац Немања Давидовић, као и представници крајишких удружења. Дан сјећања обиљежава се поводом чува-

» Помен у Храму Благе Марије на Банстоу

ња од заборавља офанзиве у којој је од 28. јула до 10. октобра 1995. године од стране непријатеља страдало 1.664 Срба у 13 западнокрајишких општина: Гламоч, Босанско Грахово, Дрвар, Босански Петровац, Купрес, Доњи Вакуф, Јајце, Рипач, Босанска Крупа, Кључ, Сански Мост, Мркоњић Град и Шипово.

Председница Савеза крајишких удружења Ранка Срдић Милић поводом сјећања на страдање Срба су се окупили људи који су родим и поријеклом са тих простора:

– Ко ће други да се сјећа жртава, ако не ми, то је наше природно право. Осим

тога, морамо да се бунимо, не смијемо да ћутимо зато што знамо којих је размјера био тај злочин, а нико за њега није одговарао. Наше масовне гробнице и наши логори свједочи су нашег страдања и нашег новог васкрсења.

Помоћница покрајинског секретара за културу, јавно информисање и односе са вјерским заједницама Јелена Добровић Бојановић истакла је значај оваквих обиљежавања.

– Никада, али баш никада вас нећемо заборавити. Зашто је та реченица толико важна и зашто је незаборав нешто што треба и мора да буде не само наша обавеза, него и наш зајевт, а рекла бих и дио нашег колективног менталитета. Зато што је од страшног злочина непријатељских снага невино страдало преко 1.660 наших сународника, а њих више од 120.000 протјерано и нико за то није одговарао.

Народни гуслар Витомир Вулин извео је уз гудало пјесму *Под стиољетиним маслинама*.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

МИЛАН СТАМАТОВИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА

Чајетина има могућност да још боље искористи туристичке потенцијале и постане прва еколошка општина у Србији

Посвећеним радом и добрим резултатима Милан Стаматовић, председник општине Чајетина већ дуги низ година има повјерење својих суграђана. Примјетно је да је ова општина веома интересантна како инвеститорима, тако и обичним породицама који се одлучују да свој живот из неких других средина започну баш овдје. У разговору за *Српско коло*, Стаматовић открива који су планови за још већу експанзију туристичких потенцијала, не одустајући од циља да се задовоље сви стандарди по којима би Чајетина постала прва еколошка општина у Србији.

● **На који сте пројекат посебно поносни од кад сте на челу општине Чајетина?**

– На то питање бих вам одговорио из два угла. Са једне стране, најпоноснији сам да се као резултат свих активности које је Општина Чајетина предузимала у претходне двије деценије, из године у годину повећава број дјецe на нашој територији. Све већи број младих се одлучује да остане на својој дједовини и да ту заснивају своје породице. Такође, и они који су отишли да усаврше своје образовање у већим градовима у Србији или у иностранству сада доносе одлуку да се врате у свој завичај. И треће, своју и будућност својих потомака, на Златибору и територији цијеле општине Чајетина све више виде и они који нису родом са ових наших простора, како они из Србије, тако и они из иностранства. Имамо породица и са далеке Кубе. Са друге стране, вијековни сан нас Златиборца је свакако остварен пуштањем у рад најдуже кабинске жичаре на свијету, наше Голд гондоле. И лично, али и сви заједно, веома смо поносни на овај пројекат који је помогао да се развијају и остали пројекти у области туризма на нашој планини. И тек ће се развијати.

● **Све локалне заједнице покушавају да анимирају инвеститоре да улажу у њихову средину. Која је предност Чајетине у односу на остатак Србије?**

– Задовољни смо да нам се јавља све већи број инвеститора који би жељели да на Златибору развијају своје пословање, првенствено у области туризма и свега осталог што се наслања на то. Као локална самоуправа, максимално смо поједноставили добијање дозвола за оне послове који су у нашој надлежности. Европска и свјетска пракса су показале да инвеститори најрадије иду тамо гдје су добродошли и гдје већ постоје бројни примјери позитивне

праксе. Гдје релативно брзо могу да поврате своја улагања и да почну да зарађују. Са поносом могу да кажем да примјећујемо велико задовољство инвеститора који су на Златибору обновили задужбеникарство тј. да дио средстава које су зарадили враћају заједници, улажући их у пројекте од општештвеног значаја.

● **У којој мјери су у Чајетини ријешени инфраструктурни проблеми и на чему ћете највише радити у предстојећем периоду?**

– Без добре инфраструктуре нема ни развоја било које туристичке дестинације каква је, на примјер, Златибор. Препознавши то, општина Чајетина улаже значајна средства у развој локалне инфраструктуре, почевши од путева и улица, преко обновљене водоводне и канализационе мреже, до објеката у области заштите животне средине. Циљ нам је да ускоро постанемо прва еколошка општина у Србији.

● **Чајетина има богату културно-историјску баштину. Које бисте манифестације посебно издвојили?**

– Наша свакако најзначајнија манифестација у области културе је *Златиборско културно летишће*. Настојали смо да за свакога има по нешто. Од трубачких оркестара, пјевача народне и забавне музике, фолклорних ансамбала до оперских и симфонијских наступа. Позоришни и биоскопски репертоар нам је такође богат, како на Златибору, тако и у административном сједишту општине, у Чајетини. Управо су завршене 10. *Песничке вајре златиборске*, а велики број посетилаца окупља се током Видовданских свечаности и Међународног фестивала спортског филма, сваке године.

● **Да ли су и у којој мјери искористили остали туристички потенцијали ваше општине?**

– Највећи потенцијал општине Чајетина и Златибора је свакако његова недирута природа. Про-

стор у центру насељеног мјеста Златибор заузима само око два одсто територије општине Чајетина, а све остало су непрегледни пашњаци, проплани и шумовити предјели. Интензивно уређујемо пјешачке и бициклистичке стазе, а Туристичка организација Златибор је посетиоцима наше планине понудила потпуно еколошка, електрична возила за обилазак свих тих љепота по којима је цијела златиборска регија позната. Велики значај посвећујемо и сарадњи са околним општи-

нама, како у Србији, тако и у Републици Српској. Веома брзо ће потпуно бити припремљена пјешачка маршрута која ће и на тај начин повезивати источне регије Републике Српске са Западном Србијом и Златибором.

● **Како бисте оцијенили развој осталих привредних грана?**

– Поред туризма, највећи број становника општине Чајетина се бави пољопривредом. И то оном традиционалном код које је веома битно географско поријекло производа и традиција припремања готових производа. Ваши читаоци су свакако чули, можда и били на традиционалној Пршутујади у Мачкату, по чему је Златибор познат и изван граница Србије. Златиборски сир и кајмак могу да стану раме у раме са најпознатијим српским аутохтоним млечним производима, као што су златарски или сјенички сир. Регија Западне Србије је позната и по одличним ракијама, тако да ми не заостајемо ни ту.

● **Какви су услови за развој спорта у Чајетини?**

– Наше стратешко одређење је да развијамо капацитете за

потребе професионалних спортиста, али и да не занемарујемо развој аматерског спорта. Спортски објекти на отвореном и у затвореном задовољавају највише свјетске стандарде тако да нам се са понудама за организацију највећих свјетских такмичења јављају многобројне свјетске спортске федерације. У току смо изградње великог комплекса са двадесетак спортских терена, чиме ћемо моћи да задовољимо захтјеве најзахтјевнијих спортских екипа. Циљ нам је да постанемо један од најзначајнијих европских туристичких центара за припреме спортских екипа, и у лјетњем, и у зимском периоду.

● **Један број наших људи из бивших југословенских република пронашао је у Чајетини свој нови дом. У којој мјери су они утицали на развој општине?**

– Златибор је одувјек био планина гостољубивих домаћина који су увијек били спремни да помогну онима који су у невољи. Након трагичних сукоба у Босни и у Хрватској, прихватили смо све расељене који су овдје жељели да се настане, тако што смо им помогли да имају свој нови дом на територији наше општине, а и да се запосле или започну неки свој пословни пројекат. Они су били захвални на нашој помоћи и сав свој капацитет су уложили да заједнички развијамо нашу општину. Хвала им на томе.

● **Да ли је у Чајетини спроведен Регионални стамбени програм и колико је још незбринутих прогнаних и интерно расељених породица?**

– Сви расељени и прогнани су скућени и на тај начин су постали равноправни са старосједиоцима Златибора и општине Чајетина. Никада нисмо нити ћемо правити разлику између те двије категорије становништва општине, осим по поштењу, труду и марљивости да од наше општине направимо, а мислим да већ и јесмо, средину у којој ће се квалитетно живјети.

● **Са којим сте градовима у братским односима?**

– Општина Чајетина је успоставила братске односе са више градова и општина пријатељских земаља у окружењу, почевши од Лакташа, Шамца, Источног Старог Града и Власенице у Републици Српској, Херцег Новог у Црној Гори, општинама на Крфу у Грчкој и три општине у Словенији. Са свима њима развијамо сарадњу на равноправној основи и већ смо реализовали велики број заједничких акција.

ТРИФКО ЂОРОВИЋ

ЗЛАТИБОР – ЗЛАТНИ ГРАД

● **Свједоци смо велике експанзије Златибора. Какви су планови развоја за наредни период?**

– Једном када препознате свој пут, идете само напријед. Планова је много и они су у различитим фазама реализације. Ускоро се очекује почетак радова на новом краку гондоле, од Рибничког језера до врха Чигота, а припремамо се и за нову гондолу од врха Торник до Прибојске бање. Размишљамо и о траси од Златибора до Мокре горе, али, видјећемо. Поред Рибничког језера ускоро почиње градња новог центра Златибора, како смо га радно назвали, Златног града. Ту ће се налазити смјештајни и сви остали пратећи капацитети којима ћемо моћи да задовољимо потребе сегмента такозваног луксузног туризма. У непосредној близини ће бити изграђени и голф терени, а управо ових дана радимо на пројектној документацији једног спортског аеродрома на нашој планини.

БРУТАЛНИ НАПАДИ НА СРБЕ КОЈИ СЕ БОРЕ ЗА ИСТИНУ О СРЕБРЕНИЦИ

Председник Скупштине Републичке организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Бранимир Којић је другу годину заредом у извјештају Меморијалног центра Сребреница у Поточарима, чија истраживања финансирају западне амбасаде, на листи „негатора геноцида“. Поред тога, на друштвеним мрежама пласирана је тврдња да је Којић са рођеним братом и сам убио бошњачку дјецу у Сребреници од 1992. године, иако је он тада имао пет, а његов брат седам година.

– Постао сам пријетња када сам објелоданио да је отац Емира Суљагића, иначе директора тог центра, сахрањен као жртва наводног геноцида, иако је погинуо много раније у нападу на српско село, што говори да је он био јуришник и убица српске нејачи, а не жртва – изјавио је Којић за РТ Балкан.

Он је као дијете остао без оца, који је убијен на кућном прагу 8. октобра 1992. године, што је био и мотив да се бави и хуманитарним радом, са посебним освртом на породице несталих и страдалих Срба.

МАЛА ГОСПОЈИНА У УЛОГУ: ОБИЉЕЖЕНА 141. ГОДИШЊИЦА ДРУГЕ НЕВЕСИЊСКЕ ПУШКЕ

Духовним сабрањем и молитвеним сјећањем у Улогу је прослављена Мала Госпојина и 141. годишњица Улошког устанка, такозване Друге невесињске пушке. Свету литургију у Цркви Светог Василија Острошког служио је калиновачки парох Милан Милановић. Након богослужења, у мјесном гробљу код споменика харамбаши Перу Тунгузу одржан је помен и исказана почаст сердару невесињском и загорском.

Код Спомен плоче херцеговачким устаницима представници општина и борачких организација Калиновик и Невесиње положили су цвијеће.

Један од организатора скупа, дугогодишњи улошки учитељ у пензији Милан Вујовић, рекао је да овим окупљањем желе да оживе културу сјећања на један од најзначајнијих догађаја из српске историје у другој половини 19. вијека. Изразио је наду да ће ово обиљежавање прерасти у традицију. Вујовић је подсетио на историјске чињенице из 1882. године, посебно цитирајући прокламацију старјешина Улошког устанка објављену исте године у београдској *Борби*.

Наташа Глигорић, праунука једног од вођа Прве и Друге невесињске пушке, каже да је постављање Спомен плоче устаницима у мају ове године мотивисало потомке и мјештане да се значајније укључе у обиљежавање Улошког устанка. Глигорићева је подсетила да је устанак почео 10. јануара 1882. године нападом на жандармеријску станицу у Улогу. Она је истакла да је Улошки устанак показао да се невесињски крај није уморио од ратова и да је увијек био спреман да пролије влатиту крв за општу патриотску ствар.

» Жељко Алавања

ПОМЕН ВОЂИ ДАЛМАТИНСКИХ СРБА СТОЈАНУ ЈАНКОВИЋУ

У Београду 2. септембра у Храму Светог Ђорђа на Бановом брду служен је парастос чувеном српском јунаку из 17. вијека и вођи далматинских Срба Стојану Јанковићу. Ове године навршило се 326 година од погибје најславнијег српског ускока чије је јунаштво трајно записано на страницама српске историје.

Парастос је служио протојереј Витомир Костић, а домаћин је био Жељко Алавања. За наредну годину одлучено је да домаћин буде Обрад Зелић.

Протојереј Витомир Костић поручује да су се данас помолили за покој душе Стојана Јанковића, и свих страдалих његових предака и потомака до данашњег дана.

– Живот нашег народа у Крајинама увијек је био тежак, а у исто вријеме и везан за свету цркву православну. Кроз нашу историју у борби за опстанак нашег народа су врло често и свештена лица биле вође народа. У оно вријеме док се Стојан борио на страни Млетачке републике против ислама, у исто вријеме наш народ у Херцего-

вини и Црној Гори се борио на истој страни са Стојаном.

Отац Витомир је изнио податак да је владика Дробњака Дионисије у то вријеме био вођа херцеговачких Дробњака устаника и страдао у једној борби.

– Могу да нас протјерају са огњишта, али не смијемо да заборавимо ко смо и одакле смо. Вјерујем да ћете то пренијети и на своју дјецу и унучад.

Отац се осврнуо и на изјаву хрватске књижевнице Славице Стојан да Србе треба убијати као бубе.

– Није она најжалост једина која тако мисли. Не треба ћутати, ако прећутимо мислиће да нам могу радити шта желе. Треба увијек вољети своје и туђе поштовати и на сваком мјесту с поносом рећи ко смо шта смо и одакле смо – поручио је за крај свог излагања протојереј Витомир Костић.

Након парастоса дружење је настављено у ресторани *Узелац*, на Хиподрому гдје су присутни говорили о Стојану Јанковићу, славној историји Срба, Срба из Далма-

ције и неким актуелним темама које муче прекодринске Србе.

Парастосу је као и претходних година присуствовао народни посланик и председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта, као и директор ДИЦ *Веритас* Саво Штрбац.

Стојан Митровић Јанковић (1635–1687), у српској народној пјесми чешће спомињан као Стојан Јанковић, био је управник морлака, сердар Котара, кавалер Св. Марка, коњички капетан, командант тврђаве Остривице. Прославио се као вођа далматинских Срба у ратовима против Отоманског царства. За војне заслуге и показану храброст у овим ратовима и каснијим биткама, Млетачка република је Стојана Јанковића 1670. године, одликовала Орденом витеза Светог Марка и именвала за кавалера (витеза) Светог Марка додјеливши му посједе винограда и ливада и дворца Јусуф-аге Тунића, касније у народу познатији као „Кула Јанковића“. Стојан Јанковић је опјевао у народним епским пјесмама. Погинуо је 23. августа 1687. године током напада на Дувно. **ДРАГАНА БОКУН**

» Мирослав Каран и Перо Зубац

10. Завичајни дани у Суботици

Јубиларни, 10. *Завичајни дани*, у организацији Савеза српских удружења Сјевернобачког округа, који његују културу и традицију Срба са друге стране Дрине, свечано су отворени у Великој вијећници Градске куће, пише портал Subotica.com

Почетак манифестације, у име Града Суботице и градоначелника Стевана Бакића, озвучио је Срђан Самаршић, члан Градског вијећа задужен за област привреде, који је својим говором истакао да су *Завичајни дани* ту да чувају и јачају везе између Срба из свих крајева.

Саша Граворац, председник Надзорног одбора ССУСБО је казао да су циљ и порука од првог дана оснивања, па све до данас – остала исти.

– Захваљујући разумијевању локалне самоуправе, покрајине и државе, ова манифеста-

ција траје, и не представља само културу Срба, Крајишника, него и свих оних који живе на подручју града Суботице – рекао је Граворац. Мирослав Каран, председник Савеза српских удружења Севернобачког округа је истакао да је овогодишњи програм прилагођен најмлађима.

На свечаном отварању *Завичајних дана*, традиционална награда за најбољи српску породицу припала је породици Келеува, самохраној мајци која има шесторо дјеце. Плакете Савеза српских удружења СБО за допринос српској књижевности и свеукупно стваралаштво уручена је књижевнику Пери Зубцу, док су захвалнице уручене и Саши Граворцу, Боривоју Вукајловићу и Жељку Тинтору, а повеља, као највише признање ССУСБО, додијелена је градоначелнику Стевану Бакићу.

КОНЦЕРТ БАЈЕ МАЛОГ КНИНЦЕ НА ПРЕПУНОМ ТРГУ

На препуном Градском тргу, пред око девет хиљада људи, у оквиру десетих *Завичајних дана* наступио је Баја Мали Книнца. Трочасовни музички спектакл протекао је у сјајној атмосфери и без иједног инцидента.

Концерт је почео једном од најљепших љубавних пјесам *Птицо моја бијели лабуде*, а потом су уследили *Стари багреме*, *Само је мој стари знао*, *Морем плови једна мала барка*, *Српска Атина*, *Орах*, *Божић је*, *Дуни вјетре мало преко јетре*, *Човјек кафански...*

– Суботица и ја се јако добро познајемо. Наступао сам у *Покеру*, на Радијалу, у Мешцу, долазио сам и код мојих другова који су овдје студирали. Драго ми је што има пуно дјеце, пуно ми је срце кад их видим, а има их свуда гдје наступам. Кажу да су моји концерти „високог ризика“, а никад се ни чаша не разбије. **SUBOTICA.COM**

80 ГОДИНА ОД СТРАШНОГ СТРАДАЊА МЈЕШТАНА СРЕМСКОГ СЕЛА

У СУСРЕТ КАНОНИЗАЦИЈИ СВЕТИХ ЛЕЖИМИРСКИХ МУЧЕНИКА

Ове године навршава се 80 година откако су у Лежмиру хрватске усташе и нацисти у сеоском храму убили између 96 и 100 мјештана села. Њих 22, колико је утврђено истраживањем спискова жртава имало је од 2 до 18 година.

Страдање цивилног становништва Лежмира у 1943. почело је већ у октобру, када је у ово село стигла Прва козачка коњичка дивизија састављена од њемачких савезника, Андреја Шкура и Хелмута фон Панвица. Током вишенедјељног боравка козака, Лежмир је био пљачкан, а његови житељи убијани.

Пошто су се крајем октобра премјестили Козаци, у Лежмир, из Семберије, долази Прва војвођанска бригада. Како би показала да је стигла, бригада је напала њемачку посаду у Гргуревцима, али је била принуђена на повлачење. Наређен је покрет ка Лежмиру, што је код Нијемца и Хрвата усташа у Сремској Митровици испровоцирало покрет ка селу. Како је тада Лежмир био прилично испражњен од млађих мушкараца, то су у зору 26. новембра, на дан Светог Јована Златоустог тенкови и њемачко-хрватски пјешадинци релативно лако ушли у село, палећи га при томе.

ДОМАЊИНИ СУ СЛУТИЛИ ЗЛО

Тако је на самом улазу у село (из правца Сремске Митровице), у својој кући, жив спаљен Сава Јеленић, непокретни дјечак од 15 година, док је највећи број мјештана, махом старијих особа, жена и дјеце почео да се повлачи ка „фрушкогорској“ страни села. Међу онима који су тог јутра били у збјегу је и Небојша Урошевић. Тада још увијек дијете, он је без топле одјеће, у вуненим чарапама, кренуо ка излазу из села.

– Тог јутра, 26. новембра, били смо дочекани неспремни. Како је село било стално на удару, те је свака кућа знала правац повлачења уколико до препада дође, а уз то свако домаћинство је имало већ спремну и у платна повезану spremу за бјежанију. Знало се ко шта носи и ко куда иде. Међутим, брзи улазак њемачких и усташких трупа и општи метеж који је настао условили су хаос, тако да смо мајка и ја отишли буквално полуголи. Сјећам се да сам врло брзо запао у блато и воду и да сам се, како је било хладно, разболио. Идеја је била да се повучемо ка Фрушкој гори, што дубље, али како су Нијемци од Гргуреваца кренули ка Грабову, пут је био блокиран, па смо се окренули ка Дивову и кренули ка чалманском атару – прича нам дјед Небојша.

ДА ЈАЈЕ БАЦИШ, НЕ БИ НА ЗЕМЉУ ПАЛО

Сличним путем пошла је и Марија Живановић. Ток јутра, она се затекла у селу, гдје је тражила дувана за свог оца. Тек што је повукла дрвену тарабу, направила неколико десетина корака и изашла на улицу, осјетила је прасак и удар експлозије. Један, други, трећи... Из-

над њене главе пролетјеле су мистичне испале из правца Фрушке горе. Укочена од страха, Марија леже на земљу.

– Ја гледам, људи ме прескачу као да им нисам на путу. Да јаје бациш, не би на земљу пало од прелашених људи! Мислим се, Маро моја, ако не устанеш сада, нећеш никада! Саберем се, придигнем, смијешам са народом и потрчим кући. На брду видим маму. За њом трчи брат, а најмлађег упртила на леђа. Идем ка њима и чујем ујака Мирка, гдје виче матери... Зоро, куда у шуму, поклаће вас тамо, ајте сви у кола, па са мном у Мартинце... Мајка се окреће, у том окрету граби и мене и сви заједно потрчасмо ка колима.

Завукоше се под деке, дуње, јастуке и ћебад набацану у кола. Пођоше кроз атар за Дивош, Чалму, за Мартинце. Тамо је Миркова и Зорина породична кућа и тамо је, за разлику од фрушкогорја мир. На излазу из села покупише и Вукицу и Арсу Аврамовића, старог не више од мјесец дана. Ушущкани у рите на дну кола, пођоше ка Чалми, па одатле за Мартинце.

– Грува око нас на све стране, у село, преко села... а ујак туче по коњима. Долазимо у до и баш на нашој земљи набасасмо на Нијемце. Иде војник до војника, раширили се у стрелце, пушке уперили ка селу и вичу нам „назад, назад, порта, порта...“. Ујак стаде и сачека да му један од војника приђе. Ситуација је напета, види и он да се више нема куд. И сад, да ли је Бог тако хтио, ја не знам, али десило се да је испод зимског шињела натученог до очију и оне њемачке шлемине, мој Мирко некако препознао једног Швабу који је био шеф на мартиначкој станици. Скупи храбрости и упита га да нас пусти. Овај мало размисли... погледа око себе и рашири пролаз. „Ја ћу те пустити, али пази да те други не врате“, рече и лијепо се поздрави са нама.

У Чалму, Марија је стигла у раним сатима, када је село још спавало. Обилазећи село дошли су до мартиначког атара, а тамо, каже, све је већ било другачије...

– Гргуревцима мученици, прошли су најгоре. Они се јадни нису могли никако снаћи. Туђе село, гужва на све стране, не знају ни гдје да се склоне. Њих су вјешали од дрвета до дрвета. На крају су, све који нису могли да се склоне, отје-

рали у порту и почели да стрељају. Ни то није било доста, па су дио људи утјерали у Цркву, минирали је и тако их побили.

Истог, 26. новембра, сјећао се и Пера Мошић који је у то вријеме био млад пастир довољно уплашен да не прилази селу.

– Готово свака друга кућа у селу је имала неко своје већ спремно склониште, за сваки случај. Планина је близу, у њој су партизани, около се пуца, домаћини су рачунали да је боље да сами нешто за себе ураде, да предуприједне несрећу. Тако су настајале земунице и базе у атарима у које се јесу скривали и партизани, али које нису биле превходно намијењене њима. У једну такву базу склонили су се и моји родитељи.

Првог дана страдања, сјећао се и Ђорђе Живановић. Као четрнаестогодишњак, он је добро упамтио хладно јутро, мраз и суснежицу. Никола Шевић памти да се извјесна бака Марија Докмановић спасила тако што је скочила у поток, док је његова мајка, непокретна старица, такође жива спаљена попут Саве Јеленића.

До краја дана, село је било у потпуној блокади. Затворено је са свих страна тенковима, којих је по казивању свједока и каснијим службеним забиљешкама било 30, па су већ од ране зоре Нијемци и Хрвати почели да позивају мјештанима који су у њему остали да се сабирају у центар, крај Храма Светог Георгија.

Повећи број мјештана је заиста дошао до Храма, након чега су почела премлаћивања и затварање. У неколико наврата, повећа група људи је уведена у Цркву и ту затворе-

на. Затворени мјештани остали су у Храму током читаве ноћи 26–27. новембра и до јутра су пјевали духовне пјесме, тако да је све више личило на прославу каквог великог празника, Божића или Васкрса, а не на околности које су требале да наговијесте страхан расплет.

Наредног јутра, 27. новембра, прије злочина, њемачко-хрватске трупе објесиле су испред самог храма извјесну Марију, мјештанку, као знак да демонски пир може да отпочне. Тек касније се сазнало да је одлука о ликвидацији донијета у ноћи 26. на 27. новембар, те да се до тада промишљало да се највећи број ухваћених пусти кућама.

ЛЕЛЕК И ЈАУЦИ

Један дио Лежмираца убијен је рафалским мецима унутар саме Цркве, а други дио је изведен у црквену порту и тамо у неколико таласа постављан испред зидина светиње и убијан. Једном броју заробљених, наређено је да легну на земљу и пуцано им је у леђа.

По сјећању Пера Мошића, све се дешавало брзо и језиво „као олуја“. Људи су падали један на другог као покошени. Мајке су закукале, а дјеца привијена уз њихове скуте заврискала. Старци су нијемо гледали у претеће цијеви митрељеза. Самртни рафал, затим неколико тренутака гробне тишине и прасак пушака. Након обављеног посла, целати постављају експлозив унутар саме цркве. Минирани торањ је пукао и обрушио се на убијене лежмирске мученике.

Када се слегла прашина, јауци, помијешани са покушајима полуживих људи да испод рушевина изађу још увијек су се чули. Мјештанима је било забрањено да приђу, а усташама, умјесто за милост и помоћ, то је био знак да настава са својим злом. Метком и ножем убијан је свако ко је показивао знаке живота. На крају, Нијемци и Хрвати вјешају и Ружу Бујановић, као знак да је са ликвидацијом завршено.

– А било је још живих, рањених. Преживјела је једна дјевојчица из Гргуреваца. Делија Лаушевић, која је била сва израњавана. Баба Даница Сремчић се сакрила у јарку за креч и остала жива да нам све препричава. Црквени крст смо нашли

у мојој авлији, а јабука од крста је одлетјела чак у сокаче... сјећао се Никола Шевић.

МЕЂУ ЖРТВАМА ПУНО ДЈЕЦЕ

Међу жртвама било је и доста дјеце, нека од њих била су израњавана на више мјеста. Стенограмске биљешке откривају и случај једног дјетета, чије име није забиљжено, које се спасило захваљујући чињеници да је један мјештанин, у тренутку стрељања закрилио, пао преко њега и тако га и мртв заштитио од зидина минираних торања.

Већ наредног дана, 28. новембра, почело се са вађењем тијела испод рушевина. Измучени мученици воловским запрегама изношени су на Велику градину гдје је сеоско гробље.

– Мртве смо носили колима Ђорђе Живановић, Милан Мошић и ја – додаје дјед Никола.

На унакаженим лешевима, заједно са усиреном крвљу, слијепио се и малтер па је било тешко препознати мртве. Поред једне жене из Гргуреваца у зеленој хаљини, лежале су њене двије ћерке унакажене дјевојчице. Милицу Дачић нису могли препознати све док се неко није сјетио да је она увијек у њедрима носила кесицу с новцем који је дијелила просјацима. Кесицу су нашли. Било је у њој неколико новчића... Сахрану је пратио прасак греда и цријепа кућа у пламену. Око цркве и по улицама су висили објешени партизански рањеници.

ИКОНЕ КРИШОМ САЧУВАНЕ

Пошто су остали без Цркве, Лежмирци су, по сјећању дједа Пера Мошића, успјели да испод рушевина изваде иконе и премјесте их у једну оближњу кућу.

– То је рађено тајно. Све што су могле, усташе су развукле. Чак су и звона скинули и одијелили за Мађарску. Та „нова“ Црква, тајна, била је у овој кући у којој ја сада живим. Тек много послје рата, почело се поново ићи у Цркву, мада је било људи који просто нису хтјели или нису могли да у њу уђу. Многи који су изгубили чланове породица, поготово родитељи који су остали без дјеце, умјесто лагодности, у Цркви су осјећали тјескобу. Тако се дешавало да су умјесто у храму стајали испред њега, док на крају просто нису престали да долазе закључује – дјед Пера.

Материјална штета на цркви је била огромна. Звоник је порушен до нивоа слијепих arkada на броду цркве. Срушен је и оригиналан кров изнад наоса, заједно са зиданим сводом и галеријом, а у пожару који је изазван намјерним паљењем минираних објекта, од стране њемачких војника и усташа, страдали су зидни сликарство, иконостаѕ и комплетан мобилијар. Главни кривци за масакр и разарање били су Антун Бауер, командант Хипополицје из Руме, тенковски мајор Меурл, и његов силнић, земунски Хрват Иван Кородић.

СТЕВОМ.ЛАПЧЕВИЋ/ЈАДОВНО

ПОМОЗИМО ГРАДЊУ СПОМЕН-ПЛОЧЕ

Епархија Сремска започела је са процесом канонизације Лежмирских мученика, која ће бити окончана наредне године, а упоредо са овим процесом, у току је израда монографије *Јамари и мученици* аутора Стеве Лапчевића и израда спомен-плоче која ће бити постављена на самом храму, а коју заједнички раде вајарка Ружица Шпановић и Стево Лапчевић обоје из Музеја Срема у Сремској Митровици. На плочи ће бити изобразени Стеван и Ђуџица Лаушевић, дјеца убијена у Лежмиру. Иза њих стајаће три крста који симболизују мајку са двоје дјеце, односно Христа са два разбојника. Иза крстова биће представљена лежмирска црква која представља земаљског и Небеског Оца уз текст: „Ко чува живот свој изгубиће га, а ко изгуби живот свој Мене ради, наћи ће га.“ (Мт. 16, 25; Лк. 17, 33; Јн. 12, 25). **Позивамо људе добре воље да помогну ово прегнуће. Сви који желе да учествују себе и Бога ради, прилоге могу дати Ружици или Стеви у Музеју Срема, а они који желе средства могу уплатити на рачун: Културно-умјетничко друштво Визија, Змај Јовина 110, Мартинци 205-000000244688-23**

СРБАЦ: ОБИЉЕЖЕН ДАН НЕСТАЛИХ И ПОГИНУЛИХ БОРАЦА

У Српцу је обиљежен Дан несталих и погинулих бораца у Одбрамбено-отаџбинском рату у којем је 147 Српчана дало животе, а за десеторицом се и даље трага.

Председник Општинске организације породица заробљених и погинулих бораца и несталих цивила Драгутин Станојевић рекао је, позивајући се на податке Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица, још трага за 1.646 несталих лица, од којих је 1.011 цивила, међу којима је 312 жена и дјеце.

Он је додао да се трага и за 623 припадника Војске Републике Српске и 12 припадника МУП-а, те да су огорчени јер је тај процес у застоју, наводећи да је у овој години идентификовано само једно лице српске националности.

Парастос погинулим служио је протонамјесник Александар Кустурић, који је на обиљежавање овог значајног датума довео ученике седмог разреда Основне школе Јован Јовановић Змај из Српца.

ДРВАР: СЛУЖЕН ПАРАСТОС ПОГИНУЛИМ СРПСКИМ БОРЦИМА И ЦИВИЛИМА

У Дрвару је служен парастос погинулим борцима и цивилима страдалим у Одбрамбено-отаџбинском рату поводом обиљежавања 28 година од прогона српског становништва из ове општине у нападну Хрватске војске и тзв. Армије БиХ.

Председник Борачке организације Дрвар – Источни Дрвар Миладин Бајић рекао је да је у протеклом рату погинуло више од 300 српских војника и цивила из Дрвара, док је 1.260 рањено, од којих 600 тешко.

Начелница Дрвара Душица Рунић рекла је да је 13. септембар најтужнији дан у новијој историји ове општине. Она је указала да се Дрвар, као повратничка општина, сусреће се многобројним проблемима.

– Потребно је наћи рјешење да се српски борци са подручја ФБиХ који су стварали Републику Српску ставе у равноправан положај за борцима из Српске – нагласила је Рунићева.

Она је навела да Дрварчани шаљу поруку да су своји на своме, да не заборављају и да гледају у будућност. **ПТРС**

У БРАВНИЦАМА КОД ЈАЈЦА СЛУЖЕН ПОМЕН ЗА НАСТРАДАЛЕ СРПСКЕ ЦИВИЛЕ

У Бравницама код Јајца служен је парастос за 81 убијеног српског цивила из избјегличке колоне која се кретала из Доњег Вакуфа. Само у једном аутобусу у Бравницама је убијено 16 цивила, међу којима шесторо дјеце.

Њих су 13. септембра 1995. године убили припадници Хрватске војске. За овај злочин нико није одговарао.

Помен је организовало Удружење грађана 26. март.

– Настрадала ми је мајка и сестра, у том аутобусу. Брат и ја смо били сами. Брат је имао осам година. Ту су пострадали и рођак од три, шест и 13 година. Доста је њих пострадао. Тешко ми је – истакла је Милијана Пандуревић, која данас живи у Бијелини. **ПТРС**

ДРУГО ПИСМО МИОДРАГА ЛИНТЕ УПУЋЕНО МИНИСТРУ СЕЛАКОВИЋУ

Србија да призна ратни стаж крајишким борцима и омогући гарантовану пензију за све борце

Поштовани господине Селаковићу,

Упутио сам Вам први пут писмо 23. јуна ове године поводом бројних проблема са којима се суочавају припадници Војске и полиције Републике Српске Крајине. Нажалост, прошло је скоро три мјесеца, али још увијек нисам добио одговор. Због тога Вам шаљем друго писмо.

Подсјећам Вас да ми се обратио значајан број крајишких бораца који су већ навршили или ће ускоро да наврше 65 година, али немају 15 година радног стража као кључни услов за старосну пензију. Велика већина крајишких бораца су након завршетка рата радили код послодавца који им нису уплаћивали доприносе за пензијско осигурање. Због тога им недостаје или свега неколико мјесеци или неколико година и више да би остварили право на старосну пензију.

Навешћу неколико примјера иако се ради о великом броју бораца. Милан Пешкир (73 године) живи у Сремској Митровици и недостаје му 7 година до 15 година радног стажа; Никола Грубор (72 године) живи у Београду и недостаје му 24 мјесеца до 15 година радног стажа; Миле Сикирица (68 година) живи у општини Ражањ и недостаје му 15 мјесеци до 15 година радног стажа и Милан Дробњак (66 година) живи у општини Свилајнац и недостаје му 22 мјесеца до 15 година радног стажа;

Тражим да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, на чијем сте челу, у кратком временском року припреми Нацрт измјена и допуна Закона о правима бораца, ратних војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица (у даљем тексту: Закон) и призна праведну борбу крајишких бораца. То конкретно значи да се свим припадницима војске и полиције Републике Српске Крајине коначно призна ратни стаж за читаво вријеме рата у двоструком трајању. Постојећим Законом који је усвојен фебруара 2020. године крајишки борци су признати само до 27. априла 1992. године када је престала да постоји СФРЈ односно до 19. маја 1992. године када се ЈНА повукла са подручја БиХ. Са признатим ратним стажом за читаво вријеме рата у двоструком трајању многи крајишки борци би испунили услов од 15 година и остварили право на старосну пензију.

Тражим да подржите приједлог да се статус борца може утврдити и на основу два квалификована свједока што је у складу са Законом о управном поступку. Разлог је чињеница да значајан дио припадника

Српске војске Крајине и Министарства унутрашњих послова Републике Српске Крајине не посједује војну књижицу или друге писмене доказе са печатом надлежних органа Републике Српске Крајине из добро познатих разлога (злочиначке акције хрватске војске и полиције). Под појмом два квалификована свједока мисли се на лица која су у исто вријеме и на истом мјесту боравила у истој јединици са подносиоцем захтјева за признавање статуса борца. Два квалификована свједока треба да дају овјерену писмену изјаву под материјалном и кривичном одговорношћу.

Посебан проблем јесте чињеница да крајишки борци не могу у пракси да остваре право на ратни стаж који им је признат барем до 27. априла 1992. године односно до 19. маја 1992. године. Наиме, центри Министарства одбране доносе негативна рјешења са срамним и скандалозним образложењима да крајишки штабови и јединице Територијалне одбране и МУП РСК нису тобоже били у организацијском саставу ЈНА. Даље, у наведеним образложењима стоји да су крајишки штабови и јединице Територијалне одбране биле изван територије Србије и због тога центри Министарства одбране у Србији, нису могли бити надлежни за вођење евиденције за припаднике ТО у Хрватској. Оваква образложења изазивају оправдано огорчење и незадовољство крајишких бораца.

Тражим да инсистирате да се поштује постојећи Закон и да центри Министарства одбране коначно почну да крајишким борцима издају рјешења о признању ратног стажа до 27. априла 1992. године, односно до 19. маја 1992. године. Уставом СФРЈ је јасно дефинисано да је ЈНА представљала једну компоненту оружаних снага СФРЈ које су чиниле јединствену цјелину и састојале се од ЈНА и Територијалне одбране. Министарство одбране није узело у обзир неспорну чињеницу да у то вријеме није постојала Хрватска као држава, и да су штабови и јединице Територијалне одбране на крајишком подручју били дио СФРЈ.

Тражим да се постојећи Закон допуни са одредбом да се захтјев за признање својства ратног војног инвалида може поднети без временског ограничења, а надлежна комисија ће донијети одлуку о сваком појединачном захтјеву. Постоје грађани Србије који су задобили рану, повреду, озлеђу или болест, због којих је наступило оштећење њиховог организма, а још увијек нису остварили статус ратног војног инвалида. Такође, последице од пост-

трауматског стресног поремећаја могу се појавити у дужем временском периоду од престанка ратних околности.

Тражим да се цивилним лицима из Републике Српске Крајине који су задобили рану, повреду или озлеђу поново призна статус цивилног инвалида рата. Постоји одређен број цивилних инвалида рата из Републике Српске Крајине који су личну инвалиднину примали од 2000. до 2013. године када је укинута савезна уредба која је регулисала то питање.

Желим да Вас замолим да подржите мој приједлог да сваки борац који је отишао у пензију треба да има право на гарантовану пензију у висини просјечне пензије у Србији која је у априлу износила 37.800 динара. Значајан број бораца који је испунио услове и отишао у пензију има веома мале пензије и једва саставља крај са крајем. Борци апсолутно заслужују да примате гарантовану пензију јер су часно и храбро бранили своју државу и свој народ од 1991. до 1999. године. Гарантована пензија борца прве категорије би се увећавала у складу са бројем мјесеци проведених на ратишту. Додатна средства би се обезбјеђивала из буџета, а не из Пензијског фонда.

Такође, сматрам да сваки борац, без обзира на социјални статус и године старости, треба да добије једном годишње борачки додатак као израз захвалности Србије према људима који су били спремни да жртвују своје животе и дијелове тијела за одбрану државе и народа од 1991. до 1999. године. Износ борачког додатка, који би се исплаћивао једном годишње, би одређивала Влада у складу са могућностима. Сматрам да борачки додатак не би смио да буде мањи од 12.000 динара.

Према важећем закону борац прве категорије је борац са ангажовањем преко 200 дана на територији Републике Српске Крајине и Републике Српске и са ангажовањем најмање 60 дана на територији Аутономне Покрајине Косово и Метохија. Сматрам да је важећа дефиниција борца прве категорије дискриминаторска у односу на борце РСК и РС и да је треба измијенити поштујући начело равноправности. Није праведно да се један дан ратовања на Косову и Метохији вреднује као скоро три и по дана ратовања у Републици Српској Крајини и Републици Српској.

Очекујем да ми одговорите на моје друго писмо у разумном временском року.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА И НАРОДНИ ПОСЛАНИК МИОДРАГ ЛИНТА

Влада да хитно усвоји програм рјешавања стамбеног питања за 12.000 прогнаничких породица

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта тражи да Влада хитно усвоји програм рјешавања стамбеног питања 12.000 прогнаничких породица из Хрватске и Федерације БиХ који су подстанари или живе у нељудским условима.

Линта подсјећа да је председник Вучић 23. августа приликом додјеле кључева прогнаничким породицама у Овчи јасно и недвосмислено рекао да ће држава да обезбједи 200 милиона евра за рјешавање стамбеног питања прогнаничких породица које су подстанари у наредних пет година.

У првој фази хитно треба рјешавати прогнаничке породице које се налазе испод црте на листама за станове, сеоска имања, грађевински материјал и монтажне куће. На примјер, у Београду је током маја објављена листа 383 прогнаничке породице које су добиле станове. Испод црте је остало 1.200 прогнаничких породица.

Такође, потребно је хитно објавити јавне позиве на које треба да конкуришу прогнаничке породице које то досад нису учиниле.

Линта истиче да Влада треба у што кра-

ћем временском року да затражи од Града Београда, Града Новог Сада и низа других локалних самоуправа да предложи локације за изградњу станова за прогнаничке породице или да купи станове. Поред тога, потребно је максимално убрзати додјелу грађевинског материјала, сеоских имања и монтажних кућа.

Истим поводом Миодраг Линта је затражио да се се ребалансом буџета обезбједи 50 милиона евра за рјешавање стамбеног питања прогнаничких породица у 2023. години.

ТРЕЋИ ЗАХТЈЕВ МИОДРАГА ЛИНТЕ УПУЋЕН ПРЕДСЈЕДНИЦИ ВЛАДЕ СРБИЈЕ АНИ БРНАБИЋ

Омогућити нове картице и новчану помоћ и пензионерима из Хрватске и БиХ

Пошиована тосиођо Брнабић,

Обратио сам Вам се већ два пута тј. 23. марта и 16. јуна са захтјевом да и пензионери из Хрватске, БиХ и других држава региона добију право на нове пензионерске картице које су добили сви остали пензионери. Нажалост, досад нисам добио одговор иако је прошло више од шест мјесеци од мог првог писма. Тражим трећи пут од Вас да Влада донесе одлуку да и пензионери који су пензије стекли у Хрватској, БиХ и другим државама региона имају право на нове пензионерске картице.

Наиме, око 1.7 милиона пензионера у Србији се од 15. марта на сајту Фонда ПИО или у његовим филијалама пријављују за нове пензионерске картице са којом ће од 1. октобра имати значајне попусте на производе и услуге. Пензионери са овом картицом моћи ће да купују јефтине у тр-

говинским ланцима и продавницама. Такође, имаће попусте на здравствене прегледе, на боравак у бањама, у ресторанима, салонима, музејима, позориштима и тако даље. Нажалост, право на ову картицу немају пензионери који нису корисници Фонда ПИО Србије односно који су пензије стекли у Хрватској, БиХ и другим државама региона (Словенија, Црна Гора и Македонија)

Такође, тражим да Влада донесе одлуку

да и пензионери из Хрватске, БиХ и других држава региона добију једнократну новчану помоћ у висини 20.000 динара. Наиме, председник Вучић је најавио да ће свим пензионерима бити исплаћена наведена новчана помоћ крајем новембра или почетком децембра ове године.

Пензионери, родом из Хрватске, БиХ и других држава региона, који нису корисници Фонда ПИО, су оправдано огорчени, незадовољни и разочарани јер су и они држављани Србије. Они своје пензије троше у Србији и савјесно испуњавају своје обавезе према држави као и сви остали пензионери. Влада треба да има једнак однос према свим пензионерима а не да прави разлику међу њима. Због тога сматрају да су грађани другог реда у својој Србији. Посебно желим да истакнем чињеницу да се ради о пензионерима који су били грађани заједничке државе СФРЈ.

Подсјећам Вас да, и поред мојих више захтјева, пензионерима родом из Хрватске, БиХ и других држава региона, који нису корисници Фонда ПИО, није у четири наврата исплаћена једнократна новчана помоћ током пандемије корона вируса (2020–2022) у висини 35.000 динара. Због тога се већ годинама осјећају дискриминисано и понижено и питају себе и Владу коме они припадају и чији су они грађани?

Поред тога, нису имали право на постојеће пензионерске картице, на ваучере и бесплатну рехабилитацију у бањама. Нажалост, њихове породице немају право на новчану помоћ у случају њихове смрти. Очекујем Ваш одговор у што краћем временском року на моје треће писмо.

**ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗА СРБА ИЗ РЕГИОНА
И НАРОДНИ ПОСЛАНИК
МИОДРАГ ЛИНТА**

Без ОИБ-а је немогуће наслиједити некретнину у Хрватској

• Чуо сам да за оставински поступак у Хрватској морам имати одређен особни идентификацијски број (ОИБ)! Не знам шта је то и гдје се одређује.

Без обзира да ли сте хрватски држављанин или странац, да бисте постали наследник или учинили било коју другу радњу промета некретнина у Хрватској морате имати одређен особни идентификацијски број (ОИБ) да бисте окончао оставински поступак односно да бисте стекли имовину у Хрватској (нпр. уписали право власништва некретнине у земљишну књигу). Без одређеног ОИБ-а се не може донијети рјешење о наслеђивању, које, поред осталог, обавезно садржи и особни идентификацијски број наследника.

Особни идентификацијски број је стална идентификацијска ознака сваке особе коју тијела јавне власти користе у службеним евиденцијама у свакодневном раду и код размјене података. У Хрватској је почетком фебруара 2023. престао важити Закон о матичном броју (ЈМБГ), тако да је ОИБ замијенио

ХУМАНИТАРНИ ЦЕНТАР ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ И ТОЛЕРАНЦИЈУ
Војвођанских бригада 17,
Нови Сад
телефон: 021/ 528 132,
021/ 520 030
мејл: office@hcit.rs;
hcitns@gmail.com;
сајт: www.hcit.rs

ЈМБГ. Хрватски држављанин може провјерити да ли му је одређен ОИБ и, ако јесте, који му је ОИБ на интернетској страници: <https://oib.oib.hr/SaznajOibWeb/>
Ако немате одређен ОИБ, потребно је да надлежног испостави Порезне управе поднесете Захтјев за одређивањем и додјеливањем ОИБ-а. Образац Захтјева можете преузети са интернет страни-

» Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију (ХЦИТ) пружа бесплатну правну помоћ избјеглицама у Новом Саду, Војвођанских бригада 17.

» Радно вријеме: понедељак и сриједом од 9 до 13 часова, уторак и четвртак од 9 до 12 и од 16 до 20 часова.

» ХЦИТ, поред осталог, прибавља и документе за избјеглице из БиХ и Хрватске

» Правна помоћ за лица која полажу права на некретнине у ФБиХ пружа се понедељком и сриједом од 14.30 до 17.30 и петком од 12 до 15 сати у просторијама ХЦИТ-а, соба 1.

» Долазак можете пријавити на тел. 021/528132, 021/520030 или моб. 063/8351862, 062/8718299.

це Порезне управе: <https://www.porezna-uprava.hr>

Образац се подноси испостави Порезне управе према адреси пребивалишта хрватског држављанина. Мјесно надлежном испоставом Порезне управе за страну физичку особу и хрватског држављанина који нема адресу пребивалишта у Републици Хрватској сматра се испостава Порезне управе надлежна према мјесту гдје је настао повод за праћење. Повод за праћење може настати из разлога: настанка обавезе испуњења порезних обавеза, стјецанја имовине на подручју Републике Хрватске (захтјев за одређивањем и додјеливањем ОИБ-а се подноси испостави Порезне управе надлежној према мјесту некретнине), уписа у неку од службених евиденција, остваривања права на хрватску мировину, или из других разлога када то захтјева страна особа. Ако се мјесна надлежност не може утврдити, образац се подноси Порезној управи – Подручном уреду Загреб.

Уз Захтјев за одређивањем и додјеливањем ОИБ-а прилажу се сљедећи документи:

• 1. Особа је хрватски држављанин:

– важећи идентификацијски документ (нпр. ако је држављанин Републике Србије копија пасоша или личне карте – ако има чип онда и читач)

– копија домовнице

• 2. Особа није хрватски држављанин

– важећи идентификацијски документ из државе држављанства уз доказ о припадајућем држављанству (нпр. ако је држављанин Републике Србије копија пасоша, а ако нема пасоша онда копија личне карте + читач, те копија Увјерења о држављанству Републике Србије).

Захтјев се подноси особно или путем пуномоћника. Када Захтјев за додјеливањем ОИБ-а за странца подноси пуномоћник, уз претходно наведене документе потребно је доставити и пуномоћ која мора бити издана за поступак одређивања и додјеливања ОИБ-а. Пуномоћ за предају Захтјева за додјеливањем ОИБ-а мора бити састављена на хрватском језику или преведена на хрватски. Уколико је пуномоћ издана на физичку особу исту је

потребно овјерити. Уколико је пуномоћ издана на јавног билежника, одвјетника, јавноправно тијело, банку, није потребна овјера пуномоћи. Јавни билежник вам може у току оставинског поступка исходovati ОИБ.

У сврху превентивних мјера заштите од болести узрокованих корона вирусом (COVID -19) овај Захтјев се може предати и путем Интернет форме „Pišite nam“. У форми „Pišite nam“ потребно је одабрати тему и подтему *Zahitjev za određivanjem i dodjeljivanjem OIB-a* те попунити образац упита. Наведени Захтјев и важеће исправе – као прелика (скен/слика) документа потребно је приложити упиту. На темељу контакт података из упита службеник Порезне управе позваће страну особу с знаком времена када може у испостави Порезне управе, уз предочење достављених докумената у овом упиту, преузети Потврду о ОИБ-у. Изнимно, службеник Порезне управе доставиће на контакт мејл податак о ОИБ-у те ће се накнадно доставити и Потврда о ОИБ-у. Поступак одређивања и додјеливања ОИБ-а страним особама, Порезна управа проводи приоритетно унутар рока од 8 дана. Одређивање и додјеливање особнога идентификацијског броја проводи се без икаквог трошка особе којој се додјељује.

Уколико сте поднијели захтјев за додјелу ОИБ-а, а исти до данас није ријешен, можете провјерити статус захтјева на начин да на мејл адресу: oib@porezna-uprava.hr пошаљете податке о имену, презимену, датуму рођења, адреси, врсти, броју и држави издавања идентификацијског документа, те ће вам се повратно јавити статус захтјева.

РАТКО БУБАЛО
КООРДИНАТОР ПРАВНОГ ТИМА
ХЦИТ-а

БЕСПЛАТАН ПРИРУЧНИК

Хуманитарни центар за интеграцију и толеранцију, уз помоћ Комесаријата за избјеглице и миграције, урадио је Приручник за лица која полажу право на некретнине у Републици Хрватској, који је штампан у тиражу од 3.000 примјерака. Заинтересована лица, као и избјегличка и завичајна удружења могу га бесплатно добити у ХЦИТ-у, Нови Сад, Војвођанских бригада 17 у времену од понедељка до четвртка од 9 до 13 сати. Приручник садржи практичне информације о томе како пронаћи некретнине (честице) у Хрватској и провјерити правно стање некретнина, како заштитити право власништва и извршити промјене уGrundovníци (земљишнокњижном одјелу општинског суда) и у катастру, те како провести оставински поступак. Приручник садржи и све линкове надлежних институција, одвјетника, јавних билежника и овлашћених геодета у Хрватској на којима се могу наћи њихове адресе и контакт телефони. Сврха је Приручника да помогне заинтересованим лицима да заштите своја имовинска права у Хрватској и да у томе буду активни. Приручник је припремио Ратко Бубало, председник Управног одбора ХЦИТ-а и координатор његовог правног тима.

ПРИЧА О ПРЕДВОДНИЦИМА КОЛОНИЗАЦИЈЕ ИЗ ДОЊЕГ ЛАПЦА И ОКОЛИНЕ

Двије људске судбине добровољаца и колониста из села Александрова

ПИШЕ: ИСТОРИЧАР ДР МИЛАН МИЦИЋ

Данило Боснић родио се 1883. године у Ораовцу код Доњег Лапца. Као млад отишао је у САД на рад трагом сеобе из Лике која је непрекидно текла у првој деценији 20. вијека.

Чим је почео рат у Европи у љето 1914. године дошао је у Србију и прикључио се четницима Војина Поповића – Војводе Вука у Јадарском четничком одреду. Највише добровољаца Јадарски четнички одред имао је из Босне и Херцеговине, а попуњавао се добровољцима из САД. Године 1914. Данило Боснић водио је борбе на Дрини, у Мачви код Дубља, код Лешнице. Учествовао је у тешким борбама на Гучеву у вријеме битке на Дрини у јесен 1914. године. Дио одреда који је био код Младеновца први је ослободио Београд децембра 1914. године и пресекао одступницу аустроугарској војсци на земунском мосту. Губици одреда били су 60% од укупног борачког састава, а од остатка одреда и нових добровољаца 1915. године основан је Први добровољачки батаљон у Крагујевцу као дио Добровољачког одреда Војводе Вука у који је септембра 1915. године ступио Данило.

УЧЕСНИК СВИХ БОЈЕВА ДОБРОВОЉАЧКОГ ОДРЕДА

У свим борбама Добровољачког одреда 1915–1916. године учествовао је Данило Боснић. На простору Власине у јесен 1915. године у ишчекивању бугарског напада, основан је Власински одред на чијем челу је био потпуковник Плазина са Добровољачким одредом који је био дио Власинског одреда и који је од 30 км. фронта држао положаје ширине 20 км.

У ноћи 13/14. октобра 1915. године Бугарска је напала Србију на цијелој линији фронта, а добровољци су заузели стратешке положаје Мали врх, Грамаду, Гацину пољану и Букову главу. 2. добровољачки батаљон и 17. пук под притиском бугарских снага нису могли да задрже положај Букову главу и 18. и 19. октобра 1915. године ка Буковој глави, коју су заузели Бугари, упућен је 4. добровољачки батаљон, састављен од добровољаца тек пристиглих из Русије који су покошени пред бугарским положајима тако да их је за пола сата 292 избачено из строја. Сјеверно од Букове главе на Гациној пољани 2. добровољачки батаљон ојачан са једном четом 1. добровољачког батаљона водио је борбу прса у прса са бугарским јединицама тако да су ровови два пута прелазили из руке у руку. Према непотпуним извјештајима у операцијском дневнику Добровољачког одреда забиљежени су и његови губици у борбама на Власини 14–31. октобра 1915. године – укупно 660 људи од чега је 101 погинули добровољац.

Војвода Вук – мајор В. Поповић преузео је команду над Добровољачким одредом 6. новембра 1915. године. Одреду се прикључило око 200 добровољаца од њих 500 који су се борили око Врања, а 12. новембра 1915. године услјед великих губитака укинута је 4. батаљон и од придоблици попуњена су остала три батаљона. Новембра 1915. године у борбама са Бугарима Данило је први пут рањен.

Добровољачки одред исцрпљен борба-

» Данило Љ. Боснић

ма преузео је улогу одступнице 2. армије војводе Степе Степановића. Добровољачки одред кретао се у одступници према Приштини гдје се око ријеке Ситнице sukобио са њемачком коњицом, а почетком децембра 1916. године борио се у Метохији против Албанаца. Најкрвавије борбе са Албанцима Добровољачки одред је водио 2. и 3. децембра 1915. године око Дечана. Од 6. до 23. децембра 1915. године Добровољачки одред се одмарао у Плаву и спречавао дезертерство из 17. пука, да би 27. децембра стигао у Скадар; од 30. децембра 1915. године до 16. јануара 1916. године одред је боравио у близини Љеша и осигуравао прелаз престоланасљеднику Александру Карађорђевићу 14. јануара 1916. године од Медове до Љеша. У тренутку када је одред очекивао укрцавање у савезничке бродове вратили су га на ушће Бојане да штити укрцавање српских трупа. Од Добровољачког одреда послије свих борби 1915. и повлачења у одступници српске војске остало је јануара 1916. године свега 500 људи способних за борбу, па је Добровољачки одред називан легијом смрти.

Прва српска јединица која је ступила у борбе на Солунском фронту против бугарских трупа био је Добровољачки одред 17. августа 1916. године када је почела бугарска офанзива и одред је водио тешке одбрамбене борбе до 28. августа 1916. године. У Горничевској бици 12–16. септембра 1916. године учествовао је Добровољачки одред и допринио првој српској побједи на Солунском фронту продирући до железничке станице у Лерину.

Данило Боснић посебно се истакао у тим првим борбама Добровољачког одреда на Солунском фронту. Августа 1916. године поново је рањен, одликован медаљом за храброст Милош Обилић, највећим српским ратним одликовањем Карађорђевог звездом са мачевима и француским одликовањем Ратним крстом. Карађорђевог звездом са мачевима одликован је указом од 12. септембра 1917. године. У наредби генерала Милоша Васића наведено је следеће:

„Водник треће чете, Првог батаљона Добровољачког одреда резервни пјешадијски наредник Данило Ђ. Боснић учествовао је у свим борбама које је чета имала. Нарочито се истакао приликом бугарског препада 4. августа на Леринском пољу када је са својим водом задржавао непријатељску чету са

два митраљеза код села Кладерапа све док се остала три вода нису пребацила на следећу косу, када, иако тешко рањен, није хтио да напусти вод. Присебношћу и храброшћу успио је да свој вод доведе, без губитака, у састав чете. Од 2. до 4. септембра одликовао се беспримјереном храброшћу.”

13. августа 1919. године као припадник 2. чете, 2. батаљона, 4. пјешадијског пука Дринске дивизије Стефан Немања похваљен је наредбом команданта Крсте Смиљанића.

Из рата Данило је изашао као пјешадијски поручник, а услјед тешких последица рањавања пензионисан је као пјешадијски капетан.

БОРБА ЗА МОДЕРНИЗАЦИЈУ АЛЕКСАНДРОВА

Као човјек велике ратне биографије Данило је био ауторитет у колонији Александрово и један од вођа колонизације добровољаца из околине Доњег Лапца на простор велепосједа Чеконића у Банату. Његов надимак био је Малета, а 1930–1933. године био је председник општине Александрово у вријеме диктатуре када је држава за председнике општина именовала себи најповјерљивије људе. Данило је био потпредседник Црквене општине Александрово и њен перовођа. Године 1930. када је основано Соколско друштво у Александрову постао је његов први старјешина, а радио је и као први дјеловођа Школског одбора у новом насељу. Од 9. марта 1930. године Данило је постао и председник Добровољачке аграрне заједнице у Александрову. Његова дјелатност у организацији општине, вјерског живота, спортског живота и у заједници која се бавила економским и социјалним питањима колониста говори о Данилу као човјеку који се посветио организовању живота у новом насељу у првим деценијама по његовом настанку.

Данилова брига за модернизацију новог насеља била је непрекидна. 14. марта 1930. године тражио је од Савеза аграрних заједница за Банат вишак грађе аграрне заједнице из Дебелаче пошто нашијех чланова има још без куће.

6. фебруара 1930. године потписао је уговор у вриједности од 14.880 динара за куповину млекаре од Средишњег уреда за организацију мљекарства у Југославији са сједиштем у Осјеку.

2. марта 1931. године нудио је на продају три вагона жита у име Добровољачке аграрне заједнице из Александрова.

17. маја 1931. године тражио је од Савеза аграрних заједница за Банат зајам од 10.000 динара како би могли набавити пар приплодних свиња за чланове заједнице.

7. фебруара 1931. године Данило је тражио зајам од Савеза аграрних заједница за Банат у износу од 25.000 динара за дојелу члановима за хитну помоћ, за набавку сјемена, животињских намирница и сточне хране.

Као председник аграрне заједнице и близак властима, Данило је имао и могућност да се задужије јер је то био једини начин да се формира домаћинство у новом насељу. 19. августа 1932. године његов дуг је износио 7.721 динар и он је био најзадуженији члан Добровољачке аграрне заједнице из Александрова.

Данило је у новом простору живљења засадио и виноград као израз намјере да

се у њему остане. 6. априла 1934. године купио је 10 кг. плавог камена неопходног за обраду винограда.

6. 11. 1937. године Данило Боснић иступио је из Добровољачке аграрне заједнице коју је стварао и чији је дугогодишњи председник и био. То је био знак његовог повлачења из јавног живота села којег је својим радом градио. У то вријеме, 1937. године имао је 53 године живота.

НЕМА ЖИВОТА БЕЗ ШКОЛЕ

Сава Шашић био је добровољац из села Днопоље код Доњег Лапца и један од организатора и предводника колонистичке заједнице из околине Доњег Лапца која се населила на простор мајура грофа Андрије Чеконића и формирала село Александрово.

Због своје памети и одрешитости Сава Шашић је имао надимак Тромозга. Сава се са породицом доселио 1921–1922. године у привремену смјештај на Бозито мајур у близини мађарског насеља Нове Црње. Као угледан човјек изабран је за првог председника Школског одбора 1923. године јер су колонисти разумјели значај образовања и школовања своје дјецe. Школа на Бозито мајуру почела је да ради 15. септембра 1922. године и била је дио школе у Новој Црњи. Управитељ школе био је Никола Бишоф, а учитељица Гизела Дретвић. Године 1922. укупно је у школу било уписано у 1. и 2. разред 86 ученика. Школска учионица био је преуређени магацин за жито.

Колонисти из Лике на Бозито мајуру живјели су у изузетно тешким условима, у привременом смјештају. Новинар *Народної листи* из Великог Бечкерекa 15. јула 1923. године написао је текст *Тамо – амо то колонијама* у којем је навео како је изгледала посјета шефа Аграрног уреда из Великог Бечкерекa и његов сусрет на Бозито мајуру са Савом Шашићем и личким добровољцима: „Склонимо пажњу на Бозитовац гдје живи најздравији елемент. Досељеници су махом Личани из околине Лапца. Њихов вођа је Сава Шашић, уједно и председник аграрне заједнице.”

Када је шеф Аграрног уреда дошао да инспектира колонију у пратњи четири жандара Сава Шашић га је поздравео ријечима:

„Кад сам био добровољац на Солунском фронту долазио ми је у походе сам крај и питао ме рукујући се за здравље, а ти се бојиш да на твоје величанство неко не изрши атентат. Не бојимо се ми жандара и двије-три секунде би њихове лисице везали на твоје руке, али сувише цијенимо чистоту наших руку.”

Тешки и нехигијенски услови живота, привремен смјештај на мајурима далеко од старих насеља, привремена надиоба земљиштем, масовно обољевање и умирање колониста на мајурима, велика очекивања од колонизације, а маргинализација добровољаца из Великог рата насељених привремено на мајурима, тешко сиромаштво, неразумијевање па и непријатељство аграрне и локалне администрације састављене често од бивших аустроугарских чиновника, нежељеност од стране домаћег становништва чинили су насељене добровољце, са још израженим фронтонским навикама непријатним и нежељеним саговорником у односу на власти нове државе.

27. јула 1926. године у великобечкеречком *Банашком гласнику* објављен је чланак под насловом *Шта је црно у Црњи* у којем је описан сукоб добровољаца из Лике насељених у Александрову са биљезником општине Нова Црња Чедомиром Костићем: „У Новој Црњи дошло је до озбиљних ствари. Разјарени добровољци отјерали су општинског биљезника г. Чедомира Костића и посјели општинску кућу.”

Биљезник је почео гонити добровољце са земље јер нису имали да плате порез. Добровољци оду у Београд и донесе рјешење да буду поштеђени неко вријеме. Биљезник не уважи то. То разјари добровољце те нападну општину, отјерају биљезника и пошаљу изасланство у жупанију.

ПОДЈЕЛЕ И СУКОБИ УНУТАР ЗАЈЕДНИЦЕ

С обзиром на догађање из лета 1923. године, и оно што се дешавало у 30-им годинама 20. вијека у колонији Александрово, а у чијем је управо био Сава Шашић, у овом сукобу са локалним властима у лето 1926. године вјероватно је било знатно његово учешће.

9. јануара 1935. године на крају коначног земљишног обликовања александровачког атара и парцелизације земљишта колонисти из Лике жалили су се на геометра великобечкеречке аграрне администрације Пају Пина на то да је квалитетнију земљу давао колонистима из Баната него личким добровољцима. Према њима Паја Пин је вршио парцелизацију па је уништио усјеве, а добровољцу Сави Шашићу који је тражио да се парцелизација врши када нису усјеви одузео је земљу и срушио кућу. Тако је бунтован дух насељених добровољаца који је у ратном сукобу дјеловао против аустроугарске државе спутаван и дисциплинован актима чиновништва југословенске државе.

Сава Шашић имао је ауторитет међу насељеним добровољцима у колонији Александрово, али је био умјешан у унутрашње сукобе у личној насељеничкој заједници у селу, односно у Добровољачкој аграрној заједници основаној 3. марта 1929. године. Према извјештају Ђорђа Делића дјеловоће Добровољачке аграрне заједнице од 15. марта 1932. године Савезу аграрних заједница за Банат на Скупштини Добровољачке аграрне заједнице Сава Шашић иако није члан заједнице бунио је чланове и стављао раздор у задругу, као што је дошао да омете Скупштину тако је исто стварао раздор и роварио против задруге већ више од три мјесеца (од почетка 1932. године – прим. аутора) те тако лажним доказима и клеветама убиједи поједине чланове у хрђаве мисли против задруге који су били спремни на бој. По мишљењу благајника Савеза аграрних заједница за Банат од 3. октобра 1935. године „односи између Управног одбора и Надзорног одбора толико су заоштрени. Спор између Управног одбора и надзорног одбора настао је по мојим опажањима – убачен од стране Саве Шашића и његових присталица у намјери да се Сава Шашић поново дочепа управе аграрне заједнице.”

Очигледно постојао је унутар добровољачке аграрне заједнице дугогодишњи спор између двије групе чланова, а једну од њих предводио је Сава Шашић. Сукоб се интензивирао 1934–1935. године када је вршена парцелизација александровачког атара, а линије сукоба ишле су ка аграрној администрацији у Петровграду и администрацији Савеза аграрних заједница за Банат са којима су дијелови добровољачке личке групе у Александрову одржавале добре односе и групе око Саве Шашића која је била са њима у сукобу.

ПОДИГНУТА НОВА ЦРКВА У ЕПАРХИЈИ ГОРЊОКАРЛОВАЧКОЈ

» Храм је изграђен на мјесту гдје су усташе 1941. године доводили Србе

» Свету архијерејску литургију предводио је епископ Никодим, уз саслужење епископа Герасима и свештенства епархија горњокарловачке и далматинске

У Вргинмосту освештан Храм Сабора српских светитеља

ФОТОГРАФИЈЕ: МИЛЕ ШАПИЋ

Епископи горњокарловачки Герасим и далматински Никодим освештали су у Вргинмосту у Хрватској, Храм Сабора српских светитеља – прву православну цркву у овом мјесту на Кордуну у којем су, прије последњег рата, 95 одсто становништва чинили Срби. Изграђен је средствима, која је највећим дијелом обезбиједила Влада Србије.

Општина Вргинмост прије последњег рата бројала је око 19 хиљада становника, претежно Срба. Данас их је ту значајно мањи број. С обзиром на то да је ово некада био партизански крај, црква никада није била изграђена.

Данас, након толико деценија Храм Сабора српских светитеља биће мјесто окупљања Срба Вргинмоста, како оних који живе ту, тако и оних бројних који су након хрватске злочиначке акције Олуја уточиште пронашли у Српској и Србији.

– Живот, тежак, без обзира на то све и на материјалну ситуацију и на здравствену, тежак је то живот. Када погледам данас и прије, овдје видим људе из Карловца из Загреба, из Србије,

САРАДЊА СА ОПШТИНОМ ИНЂИЈА

Донација спортске опреме за фудбалски клуб у Вргинмосту свједочи о дугом пријатељству и сарадњи са општином Инђија. – Моја породица је одавде и стварно ми је увијек велико задовољство и срце када могу да се нађем овдје, у родном крају. Када видите оволики број људи онда не може нико од нас да нема осмијех на лицу – рекао је Владимир Гак, предсједник општине Инђија.

» Велељепни храм изграђен је уз велику подршку Владе Републике Србије

БиХ итд. А видјете данас су-тра, живе душе нема у Вргинмосту – каже Станко Чича, КУД *Просвјета*, Вргинмост.

– Значајно је што нас има овдје, ради тога што није уопште било православне цркве до сада и тако да се окупљамо – додао је Раде Красуља.

Предраг Мареш рођен је у овом крају, живот је провео у Канади, сада у пензији радо проводи дане у родној земљи.

– Божјим промислом мени је припала велика част да будем кум овог светог храма и дао Бог да буде здравља и среће и овом

народу који се расуо по свијету и да ће бити прилике да се врате и да дођу – навео је Мареш.

Храм је изграђен на мјесту гдје су усташе 1941. године доводили Србе, њих око 1.600 из овог краја, након чега су их одводили у глинску цркву на покољ. – Све буре и невоље које су шибале овај народ, ево опстао је овдје да и даље у част својих светих подиже храмове, да се у тим храмовима молимо Богу, а исто тако молите брагоданости и захвалности за све што нам господ даје у овом животу – навео је епископ горњокарловачки Герасим.

У циљу повратка, предсједник Републике Србије, приликом претходне посјете овом крају, обећао је да ће обезбиједити средства како би храм у Вргинмосту био мјесто окупљања српског народа.

– Свуда смо са нашим народом и када је добро и када је ло-

ше и када треба да прославимо важне празнике, важне датуме – нагласио је Адам Шукало, изасланик предсједника Републике Србије.

Милан Врга, начелник општине Вргинмост истиче да живот у овом крају никад није био лак.

– Општина Вргинмост је била једна од највећих општина у Хрватској, послје рата је раздвојена на три општине гдје је сада 70 одсто већинско српско становништво на самој општини Вргинмост. Јако је тежак живот Срба, али и Хрвата који су доселили из БиХ – навео је Милан Врга, начелник општине Вргинмост.

Поводом освештења храма предсједник Одбора за помоћ Србима на Косову и Метохији, Милорад Арлов пароху топличком учинио је икону на камену патријарха Павла, која је изграђена у Зубином Потоку на Косову и Метохији. **РТРС**

Награда дародавцима и свештенику Мили Ристићу

Епископ горњокарловачки Герасим уручио је захвалнице свима онима који су показали безрезервну љубав, те духовну и материјалну помоћ при обнови и изградњи храма, парохијских домова и других црквених објеката.

Владика Герасим је за изразиту ревност у свештенопастирској служби и савјесно извршавање свих повјерених му дужности у служби Свете Цркве Христове, протопрезвитера Милу Ристића одликовао достојанством протопрезвитера-ставрофора.

– По милости Божјој и благодаћу Духа Светога данас смо се сабрали овдје да благословимо и осветимо овај новоподигнути храм посвећен свим српским светитељима. У Вргинмосту није било храма до сад, а са овим који је посвећен Сабору Срба Светитеља постао је јединствен у српској православној цркви, овим празником ми прослављамо све угоднике Божје из реда српског народа почевши од Светог Саве, па до данашњег дана, са мноштвом мученика и исповједника...

ЗАВРШЕНИ 25. ЂОРОВИЋЕВИ СУСРЕТИ ПИСАЦА У БИЛЕЋИ

У знаку Горана Петровића и лауреата Ранка Крстајића

На 25. Ђоровићевим сусретима писца *Српска проза данас* одржаним у Билећи научни симпозијум је био посвећен најчитанијем српском писцу Горану Петровићу, док је награда *Светиозар Ђоровић* уручена Ранку Крстајићу за књигу прича *Господар среће*.

Јубиларни 25. Ђоровићевим сусрети писца *Српска проза данас* започели су округлим столом *Књижевна дјела Горана Петровића*.

– Горан Петровић је вјероватно најзначајнији српски прозни писац данас. Када се погледа његова улога у српској прози и српском језику онда се он може поредити са Андрићем. Човјек који показује да се стандардним језиком могу писати сјајна дјела – истакао је професор Милош Ковачевић.

У Дому културе *Јевтио Дедијер* уприличена је свечана академија и уручење књижевне награде *Светиозар Ђоровић*. Престижно признање је једногласном одлуком жирија отишло у руке Ранка Крстајића за књигу прича *Господар среће*.

Крстајић је истакао да му ово признање, које су до сада добили многи велики српски књижевници, много

значи, те да морамо истрајати у организовању ове и сличних манифестација без обзира на тежину времена у којем живимо.

Према мишљењу стручног жирија Крстајић је један од најдоследнијих писаца фантастичке прозе у савременој српској књижевности.

– Ранко Крстајић је изразити естет, који има веома високу ликовну културу и упућеност у филмску технику. Он је остао доследан у виђењу свијета као загонетног, несигурног и опасног за човјека – рекао је академик Јован Делић, предсједник стручног жирија.

Академији је претходило отварање изложбе фотографија Фото кино клуба Требиње у Галерији *Просвјеште*.

Књижевно вече читањем одломака из својих књига затворио је најчистији српски савремени писац Горан Петровић, коме је био и посвећен овогодишњи научни симпозијум.

Ђоровићевим сусрети у Билећи одржани су у организацији билећког СПКД *Просвјешта*, а под покровитељством општине Билећа и Министарства просвјете и културе Републике Српске.

Завршени 25. Ђоровићевим сусрети историчара у Гацку

Јубиларни 25. научни скуп историчара отворен је свечаном академијом и додјелом награде *Владимир Ђоровић*.

Жири у саставу проф. др Милош Ковић, проф. др Радмило Пекић и проф. др Боровије Милошевић одлучио је да награда *Владимир Ђоровић* буде додијелена књизи *Свети краљ Милутић* у издању издавачке куће Светог манастира Хиландара.

Проф. др Радмило Пекић образложио одлуку жирија истакао је да од прошлогодишњег окупљања у српској историографији није се појавило ништа што би се могло упоредити са овом књигом. По његовим ријечима књига спада у капитална дјела посвећена великој теми и личности, краљу Милутину, који је обиљежио златно доба српске историје.

Уредници награђене књиге су Смиља Маријановић Душанић, Даница Поповић, а у Гацку је био и трећи уредник Срђан Пириватрић. Оп-

штинску награду и повељу Општине и *Просвјеште* директору Издавачке куће *Задужбина Свети манастира Хиландара* уручили су начелник Огњен Милинковић и потпредсједник општинског одбора *Просвјеште* Радмир Вучковић.

Промовисан је Зборник радова са овогодишњег Научног скупа. Тема је била *Знаменисти Херцеговци кроз историју*. У Зборнику је заступљено 13 радова од којих је 10 оригиналних и 3 прегледна научна рада.

ПОСТХУМНО ОДРЖАНА ПРОМОЦИЈА КЊИГЕ БРАНИСЛАВЕ ЈОВАНЧЕВИЋ СТАНИСАВЉЕВ

Плави јорговани окупили Личане

У организацији Удружења писаца *Дунавски венац* Београд и Удружења Личана у Београду, крајем септембра, у подручном огранку Библиотеке *Милутић Бојић* у Борчи, постхумно је одржана промоција књиге Браниславе Бранке Јованчевић Станисављевић *Плави јорговани*. Неколико десетина присутних, у врло емотивној атмосфери, уживало је у Бранкиним пјесмама које су говориле њене колеге из Удружења и пријатељи из Грачаца.

Идеја да се одржи заједничка промоција потекла је од Грачана, некадашњих становника градића у коме је Бранислава рођена, а свесрдно прихваћена од Боровија Живаљевића предсједника Удружења писаца *Дунавски венац* и Јовице Кртинића директора Библиотеке Милутић Бојић. Са мало ријечи, а више дјела, дошло се до договора да се крајем септембра одржи наведени догађај.

Отворила га је и у име Библиотеке *Милутић Бојић* и присутне поздравила Оливера Рајовић. Представила је уводничаре, након чега је слиједио минут ћутања у част прерано преминуле поетесе. О њеном пјесничком опусу, о томе како су се упознали и како је почела њихова сарадња, а такође и о томе на који начин је свјетлост дана угледала ова књига, говорио је предсједник Удружења писаца *Дунавски венац* Боровије Живаљевић.

– Бранка је била хуман човјек. Упркос скромном имовинском стању, она је поводом Свете Петке, славе нашег Удружења, за све учеснике, а било нас је преко осамдесет, спремила вечеру. Да не говорим о томе да је, иако је живјела у Зрењанину, редовно долазила на сва наша окупљања и сусрете. Вољела је књижевност, али још више од тога вољела је људе. Током њене болести чули смо се сваки дан и њен оптимизам је био невјероватан. Више је она мене трјешила него ја њу. Задњих мјесец дана није хтјела да се јавља и једном је стигла тужна вијест, да је више нема – рекао је Живаљевић.

Рецензент књиге мр Радослав Глишић навео је да је Бранка, осим дара за писањем, пљенила осмијехом и отвореном душом у којој је било мјеста за сваког, а затим се осврнуо на њено стваралаштво. Истакао је да у првом дијелу књиге Бранка показује раскошан талент за љубавну поезију, у другом циклусу збирке осјећа се њена велика посвећеност родном крају, њеној Лици, док је трећи дио посвећен духовној поезији везаној за Светог Саву и правослање.

– Читаоци могу и сузе потећи од предивних

БИЈЕШКА О АУТОРКИ

Бранислава Јованчевић Станисављевић рођена је 26. априла 1968. године у личком градићу Грачаца. Као малољетна преселила се у Зрењанин, наставила даље школовање непрестано пишући. Прве су јој пјесме објављене у часописима за дјецу *Мале новине* и *Модра ластва*. Касније њене пјесме објављиване су у многим часописима и зборницима у Србији и иностранству. Добитница је бројних похвала и награда за своју поезију. *Плави јорговани* су њена прва и најжалост посљедња књига чије издање није могла видјети. Смрт је била јака.

описа живота у том крају, сјећања на баку, мајку, оца, обичаје, људе и кафану, јер Лика јој је остала у носталгијној, идиличној потки прошлости и садашњости – истакао је Глишић, наглашавајући да је огромна штета што се ова збирка објављује постхумно.

У име Личана присутне је поздравио Жељко Ђекић Кабле, Бранкин земљак из Грачаца, један од иницијатора да се одржи ова промоција, како би се њени сународници из родног краја, бар на тренутак, подсјетили жене која је Лику вољела изнад свега и изразила то на изузетан начин кроз писану ријеч.

– Бранка је прије свега била велики човјек. Показала је то много пута јер је знала несребично подијелити оно њено мало и то умотати у много љубави. Вољела је породицу, пријатеље, своју Лику... Показивала је хуманост и у оним тренуцима када је болест узела маха, а то могу само људи великог срца. Зато овај скуп не могу назвати поменом, јер сам сигуран да њен дух овог тренутка лебди међу нама и да јој се са лица не скида онај њен свима нама препознатљив осмијех – рекао је између осталог Ђекић захваљујући се Удружењу *Дунавски венац* што су наши могућности, да у овим тешким временима за културу, постхумно издају Бранкину књигу која јој је остала можда једина недосањана жеља.

О Бранки се много тога још могло рећи, а опет би било мало. Много боље је у наставку вечери „причала“ она сама, кроз написане стихове, повезујући „своје“ Грачане са „својим“ пијесцима из Удружења. Као у свему успјела је и у томе. Њене пјесме говорили су и једни и други. Кренуло је од оне *Да је мени Ликом прошећаш...* надахнуто изведене од Емине Хилић, до *Мирјане* пјесме посвећене једној Личанки која се затекла међу присутнима. У свом препознатљивом стилу стихове је говорио Жељко Дробац Бувац, тако да није изостала покоја суза ни потмуо бол у грудима.

Њене стихове говорили су и чланови Удружења писаца *Дунавски венац* Небојша Стојоски, Галина Вукмановић, Весна Стојкоска, др Цане Ивановић и Драган Милошевић.

По завршетку промоције Миодрагу Чеди Дроњу, предсједнику Удружења Личана у Београду, домаћини су поклонили књигу са посветом, а он им се захвалио на гостопримству. Истакао је да је изузетно дирнут овом вечери и изненађен бројем окупљених љубитеља Бранкине поезије. Бранку је каже видио свега неколико пута, али упркос томе на њега је оставила велики утисак, а ово вече је само допринијело томе.

Личани су парафразирали ону мисао: „Није битно шта ми је неко рекао, него ко ми је рекао...“ Илити по њиховом тумачењу: „Није важно колико нас је било, него ко је био“. А било их је највише из Грачаца. Дојићи, родно Бранкино село, имало је такође своју представницу. Кажу да су им и даме са Удбине такође биле драге гошће, а посебно су истакли брачни пар Декић коме није било тешко из Чортановаца да дође на ову промоцију.

Поетско вече, посвећено Бранки, зрачило је јаким емоцијама и склапањем нових познанстава. Везујући Лику у којој је рођена и одрасла, Банат у коме је засновала породицу и лијеву обалу највеће ријеке у Европи на којој живе и стварају дивни људи окупљени у Удружењу писаца *Дунавски венац*, Београд чији је Бранка била истакнути члан. **РСК**

ОДРЖАНА ТРОДНЕВНА МАНИФЕСТАЦИЈА У КОЛОНИСТИЧКОМ СЕЛУ У ОПШТИНИ СЕЧАЊ

Босански лонац – заштитни знак Крајишника

Тродневна манифестација Дана села у Крајишнику одржана је 15, 16. и 17. септембра. Крајишничани су том приликом били и домаћини *Михољских сусрета села оштинске Сечања*. Подједнаку пажњу бројних посјетилаца привукло је кулинарско такмичење *Босански лонац* који се одржава седму годину заредом, затим спортске тачке бацања купуса са рамена, скакање у цаковима и игра капања. Такође, љубитељи из области културе уживали су у богатим ликовним и поетско-прозним збивањима.

У такмичарском кувачу Босанског лонца учествовало је десетак удружења жена из Војводине. Најуспјешније кулинарке биле су чланице Удружења жена из Честерега. Другопласиране су жене *Нашеј осмеха* из Сечања, а треће мјесто zauzело је Удружење пензионера и инвалида и грађана *Бока*.

ТАЈНИ САСТОЈЦИ

Мимо такмичарског, припрема се и укуси *Босански лонац* за све оне који су посјетили ово надметање. Нико није гладан остао. Вриједне, гостопримиве и нада све срдачне биле су Крајишничанке из сеоског удружења жена које су се побринуле за беспријекорност дружења.

– Босански лонац је јело које се спрема од киселог купуса. Како у ово доба године киселог купуса има само у продавницама, ми га киселимо за све такмичаре као и за све госте. Ове године знатно смо појачали у броју тањира. На нашу радост, био је не-

очекивано велики број гостију. Ја крећем у цијелу причу са великим срцем, дајем максимално од себе као и моје мјештанке. Кад се све заврши и кад ме неко сретне на улици и каже, „Миро, свака ти част“, не знам да опишем љепоту коју у том моменту осјећам. Испреплетени су превелика радост и срећа јер су сви били презадовољни и да је свега лијепог и укусног било на трпези. Оно што је најбитније је да нас тог дана све подсећа на нашу Босну и да све те најлепше утиске у себи носимо до сљедеће године, сљедећег сусрета. Истичем и то да је био велики број људи који су давно отишли из Крајишника и опет су дошли због „босанског лонца“ и дружења са нама. Значи, ништа љепше. Не могу ријечима да искажем снагу својих најлепших осјећања. Све од срца радим – дијели своју причу срца Мирјана Умићевић, председница Удружења жена из Крајишника.

На питање о успјешном рецепту припреме најкуснијег босанског лонца, Умићевићева нам уз осмијех загонетно одговара.

– Битне су три врсте меса које су неизоставни дио босанског лонца: месо од бутке, сушена ре-

» Најмлађи учесници манифестације *Михољски сусрети*

барца и сланина. Али такмичари имају пуну слободу за све остале састојке које ће да ставе како би био што укуснији. Наравно има још двије врсте материјала које ће остати тајна наше рецептуре. Ако бисмо одали, онда то не би било такмичење. Најкуснији је када се кува у котлићу, на ватри.

Спортски дио програма био је подједнака радост за даме такмичарке, али и за најмлађе учеснике. И у спортском дијелу дружења битан моменат је очување традиције и обичаја. Село Крајишник су

1945. године колонизацијом напустили Дрварчани и Крупљани. Доласком из Босне у Банат са собом понесоше и своју традицију.

ОСНОВЦИ НАЈАКТИВНИЈИ

У жару спортског духа врело је од навијања, поготово код најмлађих такмичара – ученика ОШ *Славко Роговић* из Крајишника.

– Прича данашњице најалост је да нам села одумиру, да млади људи из села одлазе. Нама је у циљу да сачувамо све оно што су наши стари донијели из Босне и да се сачува тај дух у нашој дјечи. Да пробају та „старинска“ јела, да учествују у некадашњим играма, да гледају жене у ручним радовима и да се науче тим вјештинама плетења, хеклања... И сама настојим да мотивишем дјecu да буду дио свега тога и да својим корацима учествују у очувању обичаја својих предака. Наша

сеоска школа има одличну сарадњу са Удружењем жена из Крајишника. Ове године скоро су се сва дјеца виших узраста од петог до осмог разреда такмичили. Били су и на ликовној колонији. Моја колегиница Славица Бороња и ја све вријеме смо биле са малишанима. Уживале смо истим осјећањима радости – казује Бојана Миличевић, наставница српског језика у Основној школи *Славко Роговић* у Крајишнику.

Најуспјешнији основци награђени су пуним ранцима слаткиша, док је сваки учесник као награду добио по лопту.

У културном дијелу програма уживало се у веома великом одзиву учесника ликовне колоније, коју су успјешно организовале Милена Шкрбић, умјетница из Крајишника, заједно са Вером Танкосић, наставницом ликовног. Такође, била је постављена и изложба слика учесника колоније из претходних година.

Књижевни дио дружења био је резервисан за представљање књиге *Нађени грајућ* Бранка Граховца, некадашњег мјештанина Крајишника. Такође, љубитељи поезије, уживали су у љубавним стиховима Срђана Карановића, у књизи *Прекидам тишину*.

Овогодишњи Дани Крајишника биће упамћени и у љепоти фолклорног концерта домаћина Културно-умјетничког друштва *Јангрија Томић – Ђић*, као и гостију културно-умјетничких друштава *Мира Лукач* из Дрвара и *Марија Бурсаћ* из Банатског Великог Села. **ТАТЈАНА РАЂЕНОВИЋ**

14. ДАНИ ВЕСЕЛЕ МАШИНЕ У КЉАЈИЋЕВУ И 11. ДАНИ ДЕСТИЛАТ РАКИЈЕ ШЉИВОВИЦЕ

БУРДУШЕВО БРДО – МЈЕСТО ОКУПЉАЊА ЉУБИТЕЉА ШЉИВОВИЦЕ

Унедјељу 10. септембра 2023. у прелијепом амбијенту воћњака на Бурдушевом брду у организацији Удружења виноградара и воћара ВИСОВИ Кљајићево је одржана, уз присуство многобројних гостију и удружења сродних воћарско-виноградских својерсна и необична манифестација такмичење у печењу ракије шљивовице.

Наиме 12 казана који су пристигли из околних мјеста Чуруга, Црвенке, Станишића, Сомбора и Кљајићево се надметало за најбољу испечену ракију од кома шљива. Расположење, дружење, размјена искустава и такмичарски дух су украсили ово надметање. Неизбјежна је била и проба гурманских специјалитета, а дружење није могло да протекне и без божанске капљице. Запјевало се, све је протекло у најбољем реду и вријеме их је заиста послужило, рекао је Бранко Шоштарих.

По ојени жирија: Н. Шајатовића, Г. Лазарова и И. Марјановића побједник овогодишње традиционалне манифестације је екипа из Станишића са мајстором Јованом Буловићем Рзом и помоћни-

» Побједници у дисциплини Златни дестилат ракије шљивовице

ком Илијом Кривошићем, друго мјесто екипа из Црвенке Вељко и Дубравка Јаковић, а треће мјесто екипа из Кљајићево отац и син Марко и Чедомир Гвојић. Првонаграђени су добили уз медаље и дипломе и пригодне пехаре.

У овину Дана веселе машине је и по 11. пут одржана манифестација Златни дестилат ракије шљивовице, ту су се надметале ракије годину и старије. Овај пут је пристигао рекордан број узорака, 102, што чини ову манифе-

стацију са најбројнијим узорцима у Србији по једној категорији, узорци пристигли из 28 мјеста од Андријевице, Рашке и осталих мјеста, а радује и учешће 40 узорака из Кљајићево. Побједник је Раде Боговац из Сомбора, друго мјесто дијеле Мирко Суботић из Кикинде и Радован Миличић из Чуруга, а треће мјесто је освојио Владе Огар из Кљајићево.

Првонаграђени су на дар поред диплома и медаља добили на дар умјетничке слике настале на

» Побједници Дана веселе машине

ликовној колонији Висова, а Владе Огар као најбоља оцијењена ракија из Кљајићево је понио и титулу Најбоља ракија Кљајићево за 2023. год. Веселом расположењу је допринио оркестар Бране Поповића, а добро јело, које су зналачки припремили, овчетину са купусом, Вулетић и Драгојевић, а за доручак кобасица у лепињи. Даније било ушטיפака које су спремиле чланице Удружења жена *Рубац* Гоца, Љуба и Дана нешто би недостајало јер су се гости нави-

кли на ове колаче, вруће спремлине. У гостима су били представници Града Сомбора Зорић и Савић, као Јована Булаја и председник савјета МЗ Кљајићево који су значајно помогли ову манифестацију, представници Завичајног клуба Кордунаша из Београда, као осталих 14 удружења који су нам били драги гости.

Предузеће *Никша атлар* и ЈП *Чистиоћа* су такође помогли да ова манифестација протекне у најбољем реду. **БРАНКО ШОШТАРИЋ**

МИТРОПОЛИТ ЈОАНИКИЈЕ: РУШЕЊЕМ КАПЕЛЕ НА ЛОВЋЕНУ ХТЈЕЛИ ЊЕГОША ДА ОДВОЈЕ ОД ЦРКВЕ

Митрополит црногорско-приморски Јоаникије рекао је у бесједи у Херцег Новом да се отварању Духовно-културне манифестације *Његошеви дани* да је намјера рушилаца капеле на Ловћену била да Његоша одвоје од Цркве.

– Кад покушамо да прозремо у тајну великог зла које се догодило приликом рушења Његошеве капеле, гроба Његошевог и завјештања просто не можемо да се отлемо утиску да постоји историјска паралела између рушења капеле од аустроугарске окупационе силе и њеног рушења у вријеме комунистичких власти – рекао је митрополит Јоаникије.

Он наводи да је намјера била иста – ставити Његоша у други и другачији контекст, одвојити га од Цркве, одвојити га од његовог дјела и то дјело протумачити на другачији начин.

– То је открио и сам Иван Мештровић, како свједочи његов син. Кад су га питали до тада се он толико био ангажовао око подизања Његошевог маузолеја, он је рекао да је хтио да помогне Црногорцима као младој нацији да утврде свој идентитет – рекао је митрополит Јоаникије. Он је подсетио да је Мештровић то изјавио у моменту кад је већ био утврдио везе са усташком емиграцијом и кад је „пљувао“ на свог највећег добротвора, који му је све дао – краља Александра Карађорђевића.

– То би значило да се Црногорци раздухове и постану неки други народ који до тада нису били. Дакле, зла намјера и једних и других. Ови су хтјели да подигну споменик Фрањи Јосифу, а ови други су тобож Његошу подигли споменик – истакао је митрополит.

Он је подсетио да су сви умни људи тог доба чији текстови се налазе у *Сумраку Ловћена* тада устали у одбрану капеле и да су у *Сумраку Ловћена* сабрани текстови и присталица и противника рушења капеле.

– Први су заправо власт и њени пропагандисти, а други писци, сликари, књижевни и ликовни критичари, ствараоци... Надмоћ аргумената је, наравно, на страни ових других. Ко прочита *Сумрак Ловћена* биће му јасно зашто је ова публикација била забрањена 20 година.

ПТРС

НАГРАЂАНИ У СЛОЗИ ГРАДЕ ЦРКВУ

Мјештани Награђе надохом Дрвара и чланови Удружења *Награђе – Црна краљица* уређују простор око Храма Светих апостола Петра и Павла у изградњи у овом селу. – Уређење простора око наше светиње започели смо изливањем плоче око цркве и постављањем камена на њу. Захваљујући слози, доброј вољи и љубави према нашем селу и светињи коју заједно градиммо успјешно смо реализовали радну акцију – речено је у Удружењу.

Изградња Храма Светих апостола Петра и Павла у Награђу код Дрвара, која је почела уз благослов епископа бихаћко-петровачког Сергија, ујединила је људе доброг срца који је несеквично помажу. Мјештани Награђе, чија се имања и куће налазе у близини Висућ града, кажу да је, бјежећи од Турака у то добро скривено мјесто код данашњег Дрвара, дошао краљ Стефан Томашевић са супругом Јеленом и сином Лазаром. ПТРС

ВЕЧЕРЊИ ЗАПИС МИЛОША КОРДИЋА - УЗ ГОДИШЊИЦЕ АЛЕКСЕ ШАНТИЋА

„Грбови наши бориће се с вама“

*Прошло је лјето! Мућна јесен влада.
У срцу нашем ни једној славуља.
Ту хладан вјештар свеле руже љуља,
И мршво лишиће по хумкама њада.*

Стварније од стварности је кад пјесник Алекса Шантић у пјесми *Јесен* каже: „Мутна јесен влада.“ Љубавна јесте та пјесма, али би се по тој, другој слици првог стиха њене посљедње строфе могла превести и у социјалну. И у оновременску социјалну. Иако је написана у другом времену, у другим временима, њена свеопштост је и наше овдје, и наше ондје, гдје су јој и коријени настанка.

Та пјесма, та поменута слика те пјесме рођена је срцем и пером пјесника у временима кад се и пјесничком метафором борило за свој народ. А Алекса Шантић се заиста борио. И метафором и дјелањем на многим другим родољубним пољима културе и уопште друштвеног живота српског народа у јармовима Отоманског царства и Аустроугарске монархије. А српски народ Босне и Херцеговине (и не само Босне и Херцеговине) носио је те јармове годинама, деценијама, вјековима. И Алекса Шантић је све то и носио и подносио. И пјевао. И пјесмом сањао, описивао, будио, позивао.

И као да се та мутна јесен разастрла свијетом па влада и почетком његовог и цијелог нашег двадесетог вијека. Расула се својом обијешћу, својим ратовима, својим свакојаким злом: освајањима, поробљавањима, колонизацијом, убијањима, клањима, паљењима, пљачкама, мучењима и најзвјерскијим убијањима по казаматима и безбројним логорима...

Мутна јесен владала је и влада и родним Шантићевим Мостаром. А лјето из наведене пјесме прошло је преко Неретве. Однијели га њени брзаци што ударају о стијење обала па се ломе, прште и гдјегдје хуче. Као у посљедњој строфи пјесме *Ми знамо судбу*:

*Ми ћућ свој знамо, ћућ бојочовјека,
И силни, као њанинска ријека,
Сви ћемо поћи преко оштра кама!
Све шако даље, шамо до Голгоше,
И кад нам мушке узмете живоше,
Грбови наши бориће се с вама.*

Ове, 2023. године, 27. маја, навршило се 155 година од рођења Алексе Шантића. А наредне, 2024. године, биће пун вијек од његове смрти – рођен је 1868. у Мостару, а умро 1924. године, такође у Мостару.

Ко је Алекса Шантић? Ко је тај човек који је посљедње 32 године једног и 24 године другог вијека, живјећи дакле 56 година, био проносилац тежњи свог народа. Тежњи исписаних ријечима којима је стварао брижно његоване стихове, њихов „славуљни“, како назва славује, пјев. Ко је тај пјесник који је стварао и створио отворено небо богатих слика и земљу узвишених људских порука?

Он је пјесник, академик, родољуб, неморни културни и друштвени прегалац, даровалац љепоте и заљубљеник у њу.

Био је човек који се поносио јуначком српском прошлосту, протествовао је и борио се против садашњости свог животног времена и био искрени вјерник у бољу будућност. И због своје поезије био оптуживан, осуђиван и затваран.

Његово вријеме је и вријеме његових пријатеља, значајних српских књижевних стваралаца, бораца за национална права свог народа и људи големог знања и значаја и у

другим областима српске историје. А они су: Светозар Ђоровић, Јанко Веселиновић, Симо Матавић, Јован Скерлић, Бранислав Нушић, Радоје Домановић, Милорад Павловић Крпа, Никола Кашиковић, Слободан Јовановић, Милорад Ј. Митровић и многи други.

Алекса Шантић није пјесник виртуозности једног, на примјер, Јована Дучића, Лазе Костића... није томе ни тежио. Али је свакако један од највећих пјесника родољубља, љубави и других љепота у историји српске поезије. Његови узорци били су велики српски пјесници тог времена: Војислав Илић и Јован Јовановић Змај, а од страних Хајнрих Хајне, њемачки пјесник јеврејског поријекла.

Са Шантићевом поезијом живио је српски народ њен и свој живот готово вијек и по. Живио је у радости учења, говорења и слушања његових стихова.

Са Шантићевом поезијом народ је опомињао свог окупатора, поробљивача, с њеном гласношћу и њеним метафорима се бунио и борио: „... И свуда гдје је српска душа која, / Тамо је мени отаџбина моја – ...“ (прва два стиха посљедње строфе сонета *Моја отаџбина*).

А, између осталих, небројених осталих, Тин Ујевић је о поезији Алексе Шантића написао:

То је поезија гдје човек осјећа не само да је он дио земље и народа већ да су и земља и народ дијелом његове душе, права, искрена лирика.

С њом, поезијом из свог срца, Шантић је и волио, љубио, туговао, као у пјесми *Чежња*, из које је и ова посљедња строфа:

*Но све је прошло... Ко јаблин без росе
Сам ћинем сада и у чежњи стијомим...
Ноћ сјајна, ко да вила ваше косе
Полако иушћини по окнима мојим.*

Међутим, *Емина*: „... Кад тамо, у башти, у хладу јасмина, / С ибриком у руци стајаше Емина...“ Како је и колико пјевана! Колико их је пјевало ову химну љубави, посвећену жени! Историја Шантићевог живота каже истину: стварној жени! Која није умрла: ушла у пјесникову пјесму па у њој, на радост нашу, који је такође волимо, и данас живи. И живјеће... Дај Боже – живјеће...

Па се на ове ријечи надовезују много богатије ријечи Милоша Црњанског о Алекси Шантићу:

Седео је, над Неретвом, уз кафу, са једном болесном измученошћу, која је вољела још само цвијеће и мјесечину. Ни о својој родољубивој поезији није хтио да говори. У животу не видијех човјека тако стидљиве чистоте и жуди. Ниједна прљава ријеч, ниједан меснати осмијех, недјељама. Никад се није женио и кад му описах Ону, коју је годинама волио, пјесник љубави само одмахну руком.

И муслимани су Алексу Шантића сматрали својим пјесником. Он је био душа Мостара. Једна добра душа. Душа Мостара ко-

ји, онај његов Мостар, више не постоји. Не живи његову душу. Чак су му и спомен-бисту скинули и поставили бисту Миле Будака, једног од највећих хрватских усташких злочинаца Другог свјетског рата. (Био сам више пута у Мостару прије грађанских ратова деведесетих година, а једном и послје тих ратова па нешто и знам о томе... Сад одем до београдског Ташмајдана па застанем поред Алексе Шантића, кажем у себи који стих... и – добро.) Јер он, Алекса Шантић, у пјесми *Моја отаџбина* пјева:

*Не плачем само с болом своја срца
Рад земље ове убоје и толе;
Мене све ране моја рода боле,
И моја душа с њим љути и трца.*

Па је ту и наша, српска, банијска а Шантићева душа. Није било свечаности ни било каквих обиљежавања, празновања, ни било каквих приредби и пригодних рецитовања у њиховим програмима, гдје су се говорили стихови Десанке Максимовић из поеме *Крвава бајка*, Ивана Горана Ковачића из *Јаме*, Скендера Куленовића из *Стијанке мајке Кнежолјке*, Владимира Поповића из поеме *Очи*, стихови пјесаме *На Пејировачкој цести* Бранка Ђопића, *Мајка православна* Владимира Назора и других, није било... без пјесме Алексе Шантића, да ли уз *Моју отаџбину* или *Ми знамо судбу*... обавезне и увијек рецитоване, а тако се одувјек послје Велике сеобе народа мислило и поручивало... обавезне пјесме *Остајте овдје*. Мада је глас свакога ко је говорио ту пјесму одводио и у сјету, у прозуклу, страховиду тугу, зебњу...

Као да је била слућена та „судба остајања овдје“... И била је. Осјећало се то. Није се могло сакрити. И кад би слутња, ма и било гдје и како скривена, она се, ипак, изненада појављивала. Као да је израњала из некадашње школе коју се називало „опетовница“. А слућена је у српском народу из вјековних наслага патњи испуњених зулумима, насилним прекрштавањима из православне у католичку или муслиманску вјероисповијест, унијаћењима, непрестаним ратовањима за друге, убијањима, покољима и свим могућим и немогућим облицима робовања, геноцидног уништавања... У којима се, тим патњама, истиче 20. вијек као од многих вјекова по српски народ Баније (и не само Баније) најстрашнији вијек.

Пјесма *Остајте овдје* и почиње тако:

*Остајте овдје! Сунце шућеј неба
Неће вас тријајити ко шио ово трије, –
Грки су шамо залопјаји хљеба
Гдје своја нема и тдје браћа није.*

Стварније од стварности је кад Алекса Шантић пјева: „Мутна јесен влада.“ Да, и дан-данас влада.

Алекса Шантић, увијек у црнини, у старинским одијелима, понекад и малко похабан, како га је описивао Милош Црњански, неправедно је у неким временима и запостављан. Само га се сјећало кад је коме „треба-ла“ његова родољубна лирика.

А како би било лијепо да се прелиста и прочита бар нешто од пјевања љепоте мостарске, неретланске, љепоте природе, љепоте љубавне, људске...

И љепоте стварније од стварности.

Можда ће се заиста једног дана наши гробови борити с вама, с њима...

Мада је Алекса Шантић, речено је напријед, вјеровао у будућност.

Упркос „мутној јесени“ која „пада“.

РУЖА ПОД ЛЕДОМ: Оживљена Банија у књизи Мирка Демића

У великој сали ГО Нови Београд 15. септембра одржана је промоција новог романа Мирка Демића *Ружа под ледом* који је сачињен од 50 прича. Промоцију су организовали Удружење Срба из Хрватске *Никола Тесла* из Крагујевца и Завичајно удружење Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Београда. Издавач књиге је СКД *Просвјеша*, друго издање је објавила *Лауна*. Ову књигу Демић је посветио својој покојној мајци.

Аутор је рекао да је већи дио свог опуса посветио Србима из Хрватске и да није планирао писање ове књиге, али како је после мајчине смрти имао стваралачку блокаду, на разговор колегинице почиње да пише о мајци.

– Хтио сам да се сјетим тих првих 15 година живота које сам интензивно провео са мајком на Банији, прије одласка на школовање. Описивао сам свијет кога више нема, који је пропао, нестао... Ненамјерно Банију сам поново оживљавао.

Аутор је објаснио присутнима зашто књига носи назив *Ружа под ледом*, препричавајући легенду коју му је својевремено стриц испричао и која је у породици са кољена на кољено преносена.

– Ријеч је о нашем претку који је изабрао мјесто на Банији гдје ће подићи насеље и породицу на то мјесто довести. Јурио је коњем тражећи то мјесто и у неком тренутку коњ се заустави. Била је касна јесен и испред њега је био замрзнут извор. Силази са коња, по-

мјера покорицу и угледа испод леда ружу. Наравно, нико у породици није могао да тумачи значење те руже. Покушао сам да откријем симболику руже.

Демић је написао већи дио рукописа, али му је крај задавао муке.

– Долази до земљотреса на Банији и колегиница из загребачке *Просвјеша* ми шаље поруку на телефону са увећаном ружом, на Бадњи дан 2021. на тој слици је процвјетала ружа коју је калемила моја мајка, код моје дрвене куће, коју потрес није могао срушити. Тада сам схватио да сам добио завршетак књиге. При писању било ми је битно да једна интимна мапа буде заустављена на папиру и да има снагу код читаоца да покрене њихово дјетињство. Јесте суморна, али сам покушао да сачувам и

» Александра Дракулић и Мирко Демић

нешто крајишког хумора и те виталности коју сви носимо, ма гдје били.

Књижевна критичарка проф. Александра Дракулић је истакла да је овај роман специфичан по томе што је свако од присутних на промоцији могао да га напише.

– На први поглед у питању је

једна лична породична прича која током романа добија једну универзалност неслућених димензија. Мирко у свом петокњижју се бави судбином Срба из Крајине кроз четири равни, од времена непостојања на подручју Крајине, доласка, један период постојања и период нестајања.

Дракулићева је написала текст о овој књизи који је назвала *Удомљавање у њричи* из разлога што се Срби из Хрватске исељавају последњи пут. Нема више адекватног физичког простора за њих, али је прича у ствари оно што њима остаје.

– Од тога колико ми будемо причали, колико будемо писали и читали што је написано зависиће и дужина живота наших сународника. И само писање о овој теми подразумева и већу одговорност. Мирко је најхрабрији од свих нас, јер нам дјелује да је лако размишљати о својој породици и чини се да би свако од нас могао да напише неки роман или причу о својој породици. Али пробајте и

видјете да то није једноставно. Мирко се овдје суочава и са сликом породице која није увијек лепршава и на неки начин уљепшана. Суочава се са неким моментима које није лако ни признати, а камоли приказати и описати. Ликови из романа од раног дјетињства суочени су са суровошћу и смрћу, окружени божанским принципима, изложени нечистим силама и у том ковитлацу покушавају да пронађу смисао свог постојања. Иако укоријењени у времену и простору у којем живе, мало неки и шкрти у емоционалном испољавању они су у духовном и психолошком смислу веома сложени и у себи расплићу универзалне дилеме и сукобе дјечака, свако на свој начин упознају са реалним свијетом и паралелним свијетовима, с вјером и сујеверјем...

У програму су учествовали и Пјевачка група *Никола Тесла* из Крагујевца и Женска пјевачка група *Банија* из Београда, као и глумац Саша Филиповић који је уједно био и модератор промоције.

Промоцији су, између осталих, присуствовали народни посланик Миодраг Линта, председник Удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније Мирослав Ковјанић, председник Удружења *Никола Тесла* Милан Љубовић и генерални секретар Удружења Срба из Хрватске Милојко Будимир.

Након службеног дијела аутор је потписивао књиге. Сви заинтересовани књигу могу купити у свим *Лауна* и *Делфи* књижарама.

ДРАГАНА БОКУН

БИЉЕШКА О ПИСЦУ

Мирко Демић је рођен 1964. године у Горњем Класнићу код Глине. Школовао се у Горњем Класнићу, Београду и Карловцу. Завршио је Војну академију у Београду. Од 1987. до 1991. године живио је у Сињу, од 1991. до 1995. у родном селу и Глини, а од 1995. живи у Крагујевцу. Био је главни уредник часописа за књижевност *Кораца* из Крагујевца. Бави се библиографским радом. Члан је Српског књижевног друштва. За књигу приповједака *Молски акорди добио је Андрићеву награду (2009)*, за роман *Трезвењаци на пијаној лађи награду Дејан Медаковић (2011)*, за роман *Ћутања из Горе награду Меша Селимовић (2017)*, за роман *Пустоловине бачког опсенара награду Мирослав Дерета (2018)* и *Ђурђевданску награду града Крагујевца (2019)*, за драму *Победници, победници награду Бранислав Нушић (2018)*, а за најбољи књижевни прилог објављен у часопису *Траг* у 2020. години, награду *Небојша Деветак*. За допринос развоју библиотечко-информационе дјелатности и културе у Републици Србији награда *Ђура Даничић* за 2013. годину. Превођен на енглески, њемачки, француски, пољски...

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК ВРГИНМОСТ ПРЕТАКАЊЕ СУДБИНЕ

У Вијећници општине Гвозд, поводом освећења Храма Сабора српских светитеља, 9. септембра промовисан је зборник *Вргинмост и претаканье судбине*. Организатор промоције је СКД *Просвјеша* подбор Вргинмост.

Зборник је стварало 25 аутора. У првом дијелу књиге аутори су настојали да региструју погинуле и рањене, нестале и заробљене у рату 1991–1995. година. У другом поглављу *Знана и незнана, познати и непризнати лица* налази се 242 имена, од хероја, генерала, сликара, књижевника, политичара, спортиста, професора, доктора до обичних људи који су оставили траг и исписали дио историје. Док трећи дио носи наслов *Снаге наше одбране у рату 1991–1995. године*.

Модератор Ирена Реља је навела да већ неколико година ишчекују да се овај зборник нађе у рукама читалаца и настаје живјети дилем свијета као свједочанство трајања на овим просторима.

У име Крајишког културног центра Бањалука Драган Крошњар је рекао да ова књига говори о историји и судбини Кордунаша. Такође, представио је издања Крајишког културног центра из Бањалуке: зборник научних радова *Три вијек Војне крајине на бранику хришћанства, Сава Мркаљ њесник и филолози, Пушовање српском културом Далмације, Дјела и стилови умјетности Српске православне цркве у Далмацији*, роман *Бљесак*.

Зборник су уредили Никола Кобац, Божо Бијелић, Петар Тркуља и Јанко Вели-

» Петар Шаула, Јанко Велимировић, Драган Крошњар и Ирена Реља

мировић који је на промоцији напоменуо да се књига бави простором некадашњег котара Вргинмост.

– То подразумева да су књигом обухваћени Топуско, Вргинмост, Ласиња и два Сјеничака, Горњи и Доњи. Треба напоменути да је Вргинмост дао 13 генерала, 10 народних хероја и већи дио њих је оставио и своје трагове пишући о свом завичају. Покушали смо из њихових радова извући најбитније и направити синтезу како би описали не само Вргинмост, него и Кордун.

Велимировић каже да је Никола Кобац припремио већи дио зборника.

– Посебно је интересантан дио о протеклом рату, настојали смо и ту да будемо објективни. Можете пронаћи податке о жртвама у протеклом рату, погинуло је 139 војника, од тога 126 на српској страни и 13 на хрватској страни. Цивила 160 жртава, 127 српске и 33 хрватске националности.

Имамо 24 припадника милиције, и једног припадника МУП-а Хрватске.

Велимировић је истакао да би ова књига могла подстаћи ауторе да се наставе бавити Кордуном и да ће бити сличних књига и о Војнићу, Крњаку...

Петар Шаула се обратио у име издавача Крајишког културног центра Београд.

– Средином 1995. долази до прекида српске историје Кордуна нашим егзодусом и стварањем нових огњишта у новим срединама. Међутим, завичај је остао да живи у свима нама, самим тим и обавеза да новим покољењима пренесемо љубав и навику да никада не забораве Кордун и оно што је остало у њему – рекао је Шаула.

Он је истакао да се улаже велики труд како би млади што чешће долазили на Кордун, обилазили стратишта и учествовали у манифестацијама попут *Ђедове косице*...

– Овај зборник радова је толико садр-

жајан и складно уређен да има карактер монографије. До детаља су описане посљедице етничког чишћења, приказана је завичајна заоставштина и указана везаност избјеглих житеља Кордуна са старим завичајем.

Шаула је нагласио да је поред овог зборника изузетно поносан на бројне публикације међу којима се издваја монографија *Кордун од Војне крајине до Републике Српске Крајине*, настала у сарадњи са Институтом за савремену историју.

– Поносни смо на пројекат Кордунашке ојкаче који је реализован у сарадњи са СКД *Просвјеша* Вргинмост МПГ *Двојнице*, као и на допуњено издање *Бол у њрсима* покојног Миле Дакића, и његов рукопис који је публикован послије његове смрти – *Кордун кроз времена* у коме је проказано стање кордунашке баштине из НОБ-а.

Из кордунашког села Чемерница Миле Обрадовић је прочитао своју пјесму која је написана у избјеглиштву, када су били, како он каже предани Богу.

– Моја ћерка од три године ме је питала један дан у предвечерје, када сам се вратио са посла: „Тата, гдје је наша кућа?“ У том тренутку је баш сунце залазило, па сам јој рекао: „Ђери, тамо гдје сунце залази“. И то вече је настала ова пјесма.

Промоцији су између осталих присуствовали историчар Чедомир Вишњић, један од аутора зборника Владо Габрић и председник Коалиције удружења избјеглица у Републици Србији Миле Шапић.

ДРАГАНА БОКУН

ТРАДИЦИОНАЛНА АКЦИЈА ЗАВИЧАЈНОГ УДРУЖЕЊА БАНИЈАЦА

Базар банијских умотворина и рукотворина у Угриновцима

У организацији Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније, а под покровитељством Градске општине Земун 30. септембра 2023. у Дому културе у Угриновцима одржан је четврти изложбено-продајни базар под називом *Базар банијских умотворина и рукотворина*.

Бошко Радовановић, представник општинског Вијећа Градске општине Земун је поздравио све присутне и изразио задовољство што је међу Банијцима, који су му прирасли срцу.

– Наш народ зна да је велики и истрајан јер се труди да одржи своје наслеђе. Ова изложба треба да траје и да се умножава, јер сви заједно треба да чувамо наслеђе – рекао је Бошко Радовановић.

Присутне су поздравили председник Завичајног удружења Кордунаша, потомака и пријатеља Кордуна Петар Шаула, као и председник Скупштине удружења Банијаца Богдан Меанџија.

Председник УО, Мирослав Ковјанић поздравио је присутне уз жељу да се ова традиција настави.

– Шеснаест година рада удружења нас све више обавезује да поштујемо традицију и чувамо нашу културу и обичаје, и што је најважније да то пренесемо на млађе генерације и не дозволимо да падне у заборав оно што су нам преци оставили.

Поздрављам све присутне, све излагаче, а посебно Градску општину Земун на челу са председником Гаврилом Ковачевићем, који нам све ове године помажу да одржимо континуитет у очувању наше културе, обичаја и традиције. Исто тако желим да се захвалим Мјесној заједници Угриновци за све што су до сада учинили и чине за нас. Поздрављам чланове Управног одбора, председника и потпредседнике Скупштине који су својим радом дали велики допринос да је ово наше удружење из године у годину све успјешније и постиже велике резултате на свим пољима – рекао је Ковјанић.

Током културно-умјетничког програма наступали су женска и мушка пјевачка група као и фолклорна група. Уприличен је и кратак драмски програм који је својим садржајем упознао присутне како се некада на Банији ишло на „плац“ (пијацу) и како су се „комушали“ кукурузи.

Захвалнице су уручене представницима Општине Земун, МЗ Угриновци, истакнутим гостима и члановима удружења Банијаца.

Кроз програм, присутне је водио пар Даница Богдановић и Далибор Јелић.

У продајном дијелу у понуди су били кожна галантерија, ручни радови, карте Баније, памучне мајице, књиге банијских писаца...

У Кљајићеву отворена изложба Сава Мркаљ, два вијека дуга

Поводом јубилеја – 240 година од рођења Саве Мркаља, реформатора српске ћирилице и српског језика у Дому културе у Кљајићеву организована је изложба Милице Грбић *Сава Мркаљ, два вијека дуга* коју су својом бесједом свечано отворили новинар и публициста Милан Ливада и председник Управног одбора Матице српске у Дубровнику Милорад Буха.

Изложбу је реализовало Удружење Крајишника Србије и Историјски архив из Панчева уз помоћ Удружења крајишких Срба *Прело* из Чикага. Говорило се о човјеку који је рођен 1783. године у селу Сјеничак у Горњој Крајини, а преминуо у Бечу 1833. Мркаљ је био српски учитељ, монах и филолог. Познат је по томе што је 1810. године написао тада веома актуелну књижицу о српској азбуци (*Сало дебелој јера либо азбукойрошрес*), у којој се залагао за реформу језика и правописа. Ово дјело утицало је и на Вука Караџића и његову реформу писма.

Домаћин вечери била је председница Савјета МЗ Кљајићево Данијела Ивановић, стихове Саве Мркаља рецитовао је Никола Раусављевић, а посебан гост ове вечери био је Мирко Радаковић пензионисани пуковник и командант 18. пјешадијске бригаде Личког корпуса Војске Републике Српске Крајине, човјек који је био један од организатора научно-историјског скупа који је одржан ове године у манастиру Крушедол на тему *Саве Мркаља*,

реформатора српске ћирилице и српског језика.

Новинар и публициста Милан Ливада је на почетку свог излагања о значају дјела Саве Мркаља изразио велику захвалност Крајишнику Светозару Данчуу, човјеку који је рођен у селу Сјеничак на Кордуну гдје је завршио Основну школу *Сава Мркаљ*, а од 2015. године је у Сједињеним Америчким Државама и за српске медије извјештава о активностима српске дијаспоре, на идеји да се у Србији обиљежи Јубилеј – 240 година од рођења Саве Мркаља. Милорад Буха је изразио велико задовољство што има прилику да о дјелу и значају рада Саве Мркаља говори у Кљајићеву, селу у којем има много земљака човјека о којем се говори. Мирко Радаковић је на крају поклонио МЗ Кљајићево и посетиоцима вечерашње изложбе и бесједи преко 50 књига које је издало Удружење *Крајишки њивредник* а које се баве историјском историјом и очувањем индентитета српског народа.

У свечаном програму учествовали су изворна пјевачка група *Ђурђевак* из Кљајићево и ученици ОШ *Никола Тесла*.

Дио изложбе *Сава Мркаљ, два века дуго* ће у просторијама Дома културе у Кљајићеву бити постављена до 14. октобра. Након Кљајићево са дјелом Саве Мркаља упознаће се становници Чонопље, а послје њих изложба ће бити постављена у Библиотеци у Каћу. **СМБОР.РС**

» Данијела Ивановић, Мирко Радаковић, Милан Ливада, Милорад Буха и Никола Раусављевић

ОДРЖАНО ТРАДИЦИОНАЛНО ДРУЖЕЊЕ ДИВОСЕЉАНА У БЕОГРАДУ

У Београду је 23. септембра 2023. године у Клубу *Тесла* одржано традиционално госпојинско дружење Дивосељана, сјећање на некадашње дружење Дивосељана на Малу Госпојину код цркве у Дивоселу. Скуп је отворио председник Удружења Дивосељана Предраг Јерковић, поздравио присутне, захвалио се на одзиву и истакао да се млађе генерације Дивосељана треба више укључивати у овакве традиционалне манифестације и његовати традицију и обичаје наших коријена.

Проф. Миле Рајчевић евоцирао је сјећања на завичај, на родно Дивосело и људе који су живјели у овом селу „најљепшем мјесту под сунцем“ и вријеме које је остало као незаборав. У своме обраћању осврнуо се на историјску и културну баштину села, цитирајући Андрића „да је сваки човјек доживотно дужан чинити добра дјела у своме родном мјесту, без обзира

колико их је дотада учинио“ што ми чинимо дружењима, књигама, стваралаштвом о Дивоселу и сјећањима на завичај. Што смо више одлазили од њега, срцем и душом били смо ближе њему.

Дивосело је имало богату историјску, културно-просвјетну и спортску традицију: Цркву Рођења Пресвете Богородице из 1781. године, основну школу од 1869. године, Просвјетни дом *Краљевића Андреја* из 1932. године, културна жаришта у селу која су много учинила на културном и просвјетном препороду села. Све ове објекте

порушили су хрватски фашисти у Другом свјетском рату, да би послје рата мјештани подигли нови Дом културе, зграду основне школе, Спомен-дом који су порушени до темеља, уништена сва инфраструктура у селу у грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године, мјештани поубијани и протјерани, село етнички очишћено.

Године 1991. у Дивоселу је било 413 кућа са још више господарских објеката, од тога је било 276 сељених домаћинстава, у којима се ложила ватра, и 147 викенд кућа у којима се боравило повремено.

Данас Дивосело постоји само у топонимима, нема трагова живота. У село више не стижу ни поштари ни писма. Нити их ко шаље, нити их има ко да прими. Све личи на музеј геноцида на отвореном. Оно што је започео Павелић и фашистичка НДХ, довршио је Туђман са својим сарадницима и етнички очистио наше Дивосело...

Српски народ Дивосела изнедрио је велике људе, успјешне сељаке, привреднике, занатлије, 14 свештеника са завршеним богословским факултетом, бројне интелектуалце, велике инте-

лектуалне умове свих профила (проф. др Миле Рајчевић био је декан Факултета ветеринарске медицине Универзитета у Београду прије Другог свјетског рата), који су се винули у свијет науке и проијели славу својих предака широм читаве земаљске кугле на понос својих коријена, поносни на своје Дивосело, поносни на свој завичај.

– Напомињем, да само у Београду данас има више од 10 докторана наука из Дивосела, а колико ја пратим кретање Дивосељана у дијаспори, све су то успјешни људи који са поносом истичу да су им коријени из Дивосела – истакао је Миле Рајчевић.

Уз пјесму: „Дивосело, ми те остависмо, ал’ те никад не заборависмо“, лијепо дружење, шале из завичаја и сузе радоснице завршено је ово незаборавно дружење Дивосељана. Да покољења памете, и не забораве. **МИЛЕ РАЈЧЕВИЋ**

КЛУБ ГАЧАНА ОРГАНИЗОВАО ИСТОРИЈСКИ ЧАС ПОСВЕЋЕН ГАТАЧКИМ РАВНОГОРЦИМА

Кроз судбину команданта Милорада Поповића видимо судбину српског народа!

Други септембарски викенд у Гацку протекао је у знаку највећег антифашистичког скупа српске Херцеговине посвећеног освећењу новоизграђеног споменика припадницима Голијске и Гатачке бригаде Невесињског корпуса ЈВУО и цивилних жртава комунистичког терора у општини Гацко од 1941. до 1950. године.

У предвечерје овог догађаја, у петак 8. септембра, сала Дома културе у Гацку је била претијесна да прими све заинтересоване за историјски час под насловом *Војска безгробна и идеја завјешта* (Зеленгора, Лијевча поља, Зидани Моста) који је у организацији Клуба Гачана Београд одржао др Немања Девић.

Уводничар у тему професор историје Милан Никчевић је поздравио окупљене госте и организаторе, а посебно Драгана Поповића, потомка чувене и страдалне породице Поповић са Дражљева, који је за ову прилику дошао из Чикага.

Начелник општине Гацко др Огњен Милнковић, и сам потомак страдалне породице, поздравио је присутне и захвалио се организаторима и др Девићу, рекавши да ће мо коначно чути и видјети неке мање познате податке из наше историје.

ДРАШКОВИЋ: ИСПУНИТИ ЗАВЈЕТ ПРЕДАКА!

У име организатора предсједник Клуба Гачана из Београда Слободан Бобан Драшковић је у свом говору подсетио да ово завичајно удружење још од свог оснивања 1987. године је гајило хришћанску тежњу да „ходи у истини“.

– Клуб Гачана је 2. априла 2016. године у Цркви Светог Саве на Врачару одржао парастос и историјски час, посвећен Милораду Поповићу, попу Радојици Перишићу, и свим гатачким витезовима који оставише кости на крвавом путу од Зеленгоре до Лијевча поља и Зиданог Моста. Надали су се и чезнули да се врате на свој камен, у свој завичај. Божјом промисли, пет година касније, управо на тај дан, упокојио се и преселио у вјечност иницијатор тог скупа, назаборавни дугогодишњи предсједник Клуба Гачана, велики прегалац, правдољубиви и племенити национални радник, посвећеник Гацку и Херцеговини, али и читавом Српству, Светозар Црногорац. Он се сада радује у Царству небеском јер зна да смо се окупили овдје како би се подсетили историјских догађаја и личности и још једном извукли поуке из страшних подјела српског народа који се догодио у Другом свјетском рату са вјером да се оне више никада неће поновити.

Драшковић је подсетио да се предуго ћутало о усташким злочинима, као и почињеним злочинима небраће који су правдани тзв. „лијевим скретањима“.

– Гачани су са кољена на кољено одгајани тако да живе и умиру за српску слободу Херцеговину и ниједна жртва не смије бити узалудна. Милан и Душан Тепавчевић пођоше путем свог ђеда Благоја, који је погинуо витешки у Лијевча пољу. То је та јуначка епска вертикала која досеже вијековима уназад, а по којој се прославила и Гатачка бригада у одбрамбено-отаџбинском рату и посљедњој одбрани Херцеговине и Српства деведесетих година. Потомци једних и других под истим барјаком свесрпског јединства, чине нас поносним, јер је њихова жртва донијела слободу, живот и

» Милан Никчевић, Немања Девић и Слободан Бобан Драшковић

изнедрила Републику Српску. И зато није чудо што и данас има оних којима никако није по вољи што се баш овдје, у поносном Гацку, можда гласније и страсније слави 9. јануар и Свети Стефан. Ма колико се трудили морају да знају да нам лучу слободу нико не може одузети.

Драшковић је на крају свог говора поручио да би ова генерација морала да пронађе начин да земне остатке барјактара слободу и части, преостале припаднике ЈВУО, на челу са командантом Милорадом Поповићем, пренесе ондје гдје је „зрно клицу зачетнуло“.

– Када дочекамо команданта, гатачког обилића Милорада Поповића и сваког његовог саборца и њихове мученичке кости нађу смирај на родној грудни, испунићемо аманет предака – поручио је Драшковић објаснивши и значење поруке која је исписана на мајицама.

Наиме, Клуб Гачана је посебно за ову прилику поклонио 300 мајица на којима пише: „Из груди се песма оте, Поповићу чекамо те!“

ДЕВИЋ: ШТА НАМ ЈЕ САКРИЛА, А ШТА ПОДМЕТНУЛА АВНОЈЕВСКА ИСТОРИЈА?

Историчар Немања Девић је у свом говору истакао да је Гачане веома сликовито доживио описао свој доживљај Гачана који је осјетио слушајући у Канади Милана Мићу Петровића како је снимао пјесму *Смрћ Пойовића Милорада*.

*На јуришу усред окршаја,
а и сирашне смрти зајрљаја,
одјекује њокич и команда Пойовића
славној Милорада,
најред браћо док нас је једноја,
за слободу и за краља своја,
смрћ презрише, не бојше се рана,
то је вазда било код Гачана...*

– Овдје су се смириле сјене закрвљених и зато вечерас имам утисак кад говорим пред вама да говорим и Милораду Поповићу, и Марку Лојовићу, и Новаку Мاستиловићу који је погинуо под својим барјаком и свој овој шестостотини припадника заборављене, забрањене и поражене војске у грађанском рату којих се ви свих ових деценија нисте одрекли. За почетак памтимо их и нисмо никада прихватили капитулацију 1945. године.

Девић је подсетио на бројне погубне посљедице наметнуте авнојевске историје по којој се најтежи злочин десио у Шумадији када су у октобру 1941. године у Шумарицама масовно погубљени ђаци.

– Авнојевска историја нам никада није рекла да поред тог страдања још веће страдање ђака и дјеце је забиљежено у околини Бањалуке, а да су јаме (изузев Јасеновца, о коме се говорило) и страстишта, постојале у свим крајевима српства и у читавој Независној Држави Хрватској. Тек смо тад читајући још као дјечаци *Нож* ишчуђавали се

мислећи да је можда умјетничка слобода то на који начин је интерпретирано страдање ондашњег народа. Нисмо могли да појмимо на који начин се страдало у херцеговачким јамама и требало је да дођемо и видимо Херцеговину и увјеримо се у то како је српски народ овдје био заиста жив клан и недоклан, а опет остао овако виталан.

Девић је истакао да је сличан осјећај невјерице имао ишчитавајући књигу Сава Скока *Крваво коло Херцеговачко*.

– Како је могуће да је још у априлу 1942. године било оних који су због налога партије, убијали своју браћу. Касније их је Јосип Броз хвалио јер њихова пушка није задрхтала ни када је требало пуцати на оца, уколико је он издајник. Нажалост, то није била умјетничка слобода, већ се радило о историјским чињеницама.

Девић је истакао да је комунистичка историја учила бројне генерације да је устанак у Србији почео 7. јула 1941. године када је Жикица Јовановић Шпанац пуцао у српске жандарме, док је устанак народа и народности у Хрватској и БиХ почео 27. јула.

– И тек на факултету, почело је да се говори да је Лозница први ослобођени град у Србији захваљујући подвигу Равногорца и Херцеговца Веселина Мисите, који је тад погинуо ослобађајући овај град од Нијемаца. Међутим, прије тог августа српски народ је масовно устао против окупатора 13. јула 1941. године у Црној Гори, а још прије тога пуцала је српска пушка управо у околини Невесиња и Гацка. И онда смо тек почели да схватамо да је Херцеговачки устанак био општенародни, национални, који је водио ка ослобођењу читавих села, па и срезова – рекао је Девић.

Присјетивши се да је 2018. године са Миланом Никчевићем прошао стазама гатачких устаника и видео Брљево у коме је 6. јуна 1941. године пукла прва устаничка пушка, као и Дражљево гдје су у априлу 1942. године партизанске снаге Владе Шегрта и њихових сабораца убијале народ из тзв. попових села, Девић се запитао да ли се уопште 1945. година може доживљавати као српска пobjеда.

– Може да се назове пobjедом утолико што више није постојао Јасеновац као кланица српског народа на читавом простору гдје су усташе могле да стигну. Али с друге стране, та година је означила и духовну окупацију за све оне Србе који су били одани завјетима. Укинута је парламентарна монархија, протјерана је династија Карађорђевић, изгубљена је Народна скупштина за коју су се од 1804. године борили устанички прваци – рекао је Девић.

Он је додао да су тада Срби први пут у својој историји одбацили крст и изгубили национални програм.

– Драгиша Васић је убијен, Слободан Јовановић је протјеран из српских удбеника, Сима Пандуревић бачен у затвор, Весели-

ну Чајкановићу одузета српска национална част. Има ли веће ироније него да комунисти српском научнику, учеснику Првог свјетског рата, одузимају националну част? – запитао се Девић наглашавајући да је у једној малој српској средини, као што је Гацко, у периоду од 1942. до 1945. године убијено или нестало скоро 600 људи.

– Кроз судбину команданта Милорада Поповића опјеваног у пјесми видимо судбину нашег народа. Тај човек је симбол српског страдања, а страдао је са непуне 32 године. И не само он, него и читава његова породица. Његовог оца Марка, добровољца у српској војсци, и стричеве не убијају усташе, него га вјешају на крају рата 1945. године комунисти, док његови брат и сестра страдају на путу голготе и до дана данашњег не зна се гроб никоме од њих. Трагедија Поповића, Перишића, Лојовића и свих ових 600 јунака је симболична у односу на духовно ропство у коме се српски народ нашао. Ви знате на који начин се народ односио према светињама и према цркви и према Светим тајнама и према својој историји. У међувремену, стварањем Републике Српске нема више посипања пепелом. Пјевали смо о Гатачкој бригади из 1945. године, пјевамо и о Гатачкој бригади из 1992/95. године и не стидимо се тога. Оградиле смо се од својих грешака и злочина, али се поносимо својим јуначким одбрамбено-отаџбинским рата, митровданским офанзивама, одбраном српске Херцеговине. Никоме не желимо зло, али памтимо наше жртве. Знамо да су многе породице живјеле под стигмом „потомци поражених издајника, народних непријатеља“, али на српским свадбама се не пјева о Владу Шегрту, него сви пјевамо „Иде војска од Никшића, одред Баја Станишића“. Е то је пobjедничка војска и то нам ниједна историја и политика није дала, већ је тако одабрао српски народ – рекао је Девић.

Он се осврнуо на изложбу Милана Никчевића *Ликови гатачких равногораца*. На 55 паноа представљено је више од 200 фотографија које су деценијама чекале да угледају свјетлост дана.

– Добродошле слике гатачких пobjедника поново међу нас. Ми, историчари смо поносни и стојимо као ваши редови са мисијом да служимо овом народу.

У току програма наступио је народни гуслар Војин Тепавчевић који је извео пјесму *Босанска јолтоша* и Црквени хор *Свети Јелена Анжујска*.

Окупљеним се обратио и историчар Предраг Остојић из Рудог који се годинама бори за истину о „безгробној војсци“ и који је истакао да је Немања Девић прокрчио пут младим историчарима.

До краја програма Слободан Бобан Драшковић је у име Клуба Гачана додијелио комплете књига *Скривена историја* Општинској борачкој организацији, Народној библиотеци, библиотеци Етно музеја у Данићима и средњошколцима који су прошле године извели драмски приказ о страдању Срба у Херцеговини у Другом свјетском рату, као и присутнима који су изразили жељу.

Историјском часу присуствовали су представници Општине Гацко, Црквене општине Гацко, Општинске борачке организације, народни трибуни и бројни поштоваоци српског равногорског антифашистичког покрета. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

ОДРЖАН НАЈВЕЋИ ОВОГОДИШЊИ АНТИФАШИСТИЧКИ СКУП СРПСКЕ ХЕРЦЕГОВИНЕ

» Владика Димитрије: Нека би дао Бог да се сви покајемо и опростимо једни другима

» Огњен Милинковић, начелник општине Гацко

Владика Димитрије освештао споменик равногорцима и жртвама комунистичког терора

У порти Храма Свете Тројице у Гацку 9. септембра 2023. године освештан је споменик припадницима Голијске и Гатачке бригаде Невесињског корпуса Југословенске војске у отаџбини /ЈВуО/ и цивилним жртвама комунистичког терора од 1941–1950. године.

На споменику је уклесано 576 имена погинулих гатачких равногораца и њихових сабораца из пограничних мјеста и жртава страдалих од комунистичке руке у Општини Гацко од 1941. до 1950. године на челу са својим командантима војводом попком Радојицом Перишићем и капетаном Милорадом Поповићем командантом Невесињског корпуса ЈВуО који су, уз остале, подигли Јунски устанак за опстанак херцеговачких Срба 1941. године.

Свету архијерејску литургију служио је Његово преосвештенство епископ захумско-херцеговачки и приморски Димитрије са свештенством из Републике Српске, Црне Горе и Србије, у присуству потомака жртава, борачких организација, представника политичког, друштвеног, културног и привредног живота Источне Херцеговине.

Откривање овог споменика чије освешћење послје осамдесет година за Гацко, Херцеговину и српски народ у цјелини, представља, у симболичком и духовном

смислу, велики и саборни дан који су сви дуго чекали.

Вијенце на спомен-обилежје положили су представници општине Гацко, Борачке организације Гацко и многобројни потомци и поштоваоци жртава.

Бесједећи окупљеном народу, владика Димитрије пожелио је да освештање споменика буде почетак прагтања, покајања и истинског саборовања.

– Важно је да видимо зашто се требамо покајати. Нека да Бог да се сви покајемо и опростимо једни другима и да ово мјесто буде извор живота за нас – поручио је владика Димитрије.

Начелник општине Гацко, др Огњен Милинковић нагласио је да је данашњим окупљањем враћен велики дуг прецима али и дата обавеза да морамо бити достојни потомци њихових имена.

– Окупили смо се овдје да би испунили један велики завјет и дуг нашим прецима јер овај споменик је наш завјет и мјесто сабирања и саборности око кога треба да се окупљамо. Мјесто нашег помирења гдје ћемо једни другима пољубити братске ране, али и мјесто гдје ћемо се завјетовати да ћемо чувати слободу за коју су наши јунаци преци изгинули – рекао је Милинковић и додао да требамо бити поносни на све оне

чија су имена била забрањена, а данас су уписана златним словима на споменику.

Према ријечима историчара Милана Никчевића из Одбора за освешћење споменика, овај дан на који се чекало 80 година је дан значајан за Гацко.

– Осам деценија се чекало зато што је суштински 1945. године српска идеја поражена, што је наступио неки режим који је био у потпуној супротности са свим оним што су Срби до тада били. Ови људи били су школовани српски официри, интелектуална елита, српски домаћини, српска омладина, цвијет српске младости. Жељели су демократску Краљевину Југославију у којој би било мјеста за све. Изгинули су због тога што нису хтјели да се одрекну свог имена, своје крсне славе, писма и језика. И то је нешто што ми вијековима бранимо – нагласио је Никчевић.

На споменику је остављен простор за упис одређеног броја имена људи који су служили краљу и отаџбини, а њихова имена до сада нису била позната. Одбор за изградњу споменика позива све који су у са знању о припадницима ЈВуО из Гацка чија имена нису уписана на споменик да неопходне податке доставе.

Присутнима се обратио осамдесетогодишњи Драган Поповић, изданак чувене породице Поповић са Дражљева, који већ дуже од пола вијека живи у Чикагу. Био је симбол српског имена у Гацку у најтежим временима комунизма.

Скуп су увеличали народни гуслар Мирмир Авдаловић, пјесникиња Дара Радојевић Зеленовић и њак генерације СШЦ *Перо Слијепчевић*, Бојана Радмиловић, која је по свједочењу и сјећању старијих, написала емотивну животну причу својих предака.

У порти храма представљена је и изложба фотографија и архивских докумената *Ликови гатачких Равногораца*, аутора Милана Никчевића, реализована уз благослов и подршку Црквене општине Гацко.

Изложба садржи више од 230 сачуваних фотографија, 600 имена гатачких Равногораца употпуњених њиховим биографијама и изводима из литературе који говоре о њиховом ратном путу и судбинама и неколико десетина архивских докумената који се односе на борбу, конципираних и тематски сложених на 50 панова.

Када су се за Тројчиндан годину или двије пред последњи рат Гачани по први пут и у великом броју и набоју слободно окупљали послје четрдесет пет година мрака пред овом нашом гатачком пребијелом црквом родитељи су генерације којима припадам, а које су имале тада од двије до петнаестак година, на раменима носили и за руку водили својој мајци Цркви једином нашем уточишту. Ми нисмо тада знали, а старији су, да се не лажемо тек о томе проговарали, да својим малим српским ногама по овом дворишту тада газимо по гробљу гатачких јуришлија које су безбожни комунисти били заорали с намјером да им помена више никад не буде. Требало је да прођу четири ратне, па онда још седам поратних да се гробови осамнаест српских јунака, гатачких чувених јуришлија, опоје а њихове јуначке кости премјесте у заједничку спомен костурницу. Иза њих стигле су братске кости из крвавог поља Лијевча, кости двадесет бораца из Одрета попа Перишића...

Двадесет и једну годину послје, над њиховим свијетлим гробовима ниче споменик на коме је уклесано шест стотина имена изгинулих бораца и цивилних жртава комунистичког терора од 1941. до 1950. године. У костурници је њих четрдесет пет... Девет нам је гатачких четника код цркве у Голубићу код Книна, десетине и десетине њихових неопожаних гробова расути су у равницама Лијевча и планинама Словеније. Горе су нам и поп Перишић и Милорад Поповић. Нема нама мира и смирења док и њих не нађемо и кући донесемо. Ако ми не будемо кадри нек и овај дан буде завјет новој гатачкој српској дјечи коју данас мајке за ручице овдје воде да нађу Милорада и донесе га кући. И његову војску. Тек тада Гацко ће оздравити.

ЈОШ ПРЕБРОЈАВАМО ЖРТВЕ

Данас је велики дан и историјски момент у животу Гацка. Саборни, хришћански, достојанствени, братски скуп у коме смо цјелина. Напукла и нарушена, али још увијек цјелина. И у коме се види да у Гацку још увијек куца дамар – емотивни, исконски и српски. И данас смо овдје срећни и радосни.

Осам деценија скоро од полома у Другом рату, а ми мртве пребројавамо и опијело им тражимо и држимо. И још би неки да им се правдамо. Није нам та чињеница низашта друго него за покајање. Да се добро замислимо и размислимо. Ако је све прошло ако оних непоменених нема, ако је све српско, какви смо то и чији смо ми ако све још мора да избија одозго из народне дубине а не одозго с врха?

Једно знам... Душе се наших мученика, душе се српских четника, данас радују. Ко што се и ми радујемо скидајући голему муку и терет, бар њен дио, са плећа овог измореног Гацка и његових села.

Праштај нам зато Драгане Поповићу и добро нам дошао Драгане Поповићу сојски сине и дични Србине. Прошло је! Опстало се. Говорим теби, а мислим и на најстрадалније Зиројевиће, Тепавчевиће, Гузине, Говедарице, мислим на Дивљане, Зеленовиће, Николиће, Паповиће, мислим данас особито на Ковачевиће, на сваку страдалну кућу гатачку с краја на крају села од у дно поља до у врх површи и преко границе, мислим на свих шест стотина имена, шест стотина људских лица и судбина, шест стотина очева, браће, цвијета српске снаге на коју се туштила ала и врана да је угуши и утре. А она се трошила, крунила, отпор пружала и на крају опстала.

Осамдесет година послје само је емоција права, а свака ријеч може да буде варљива. И свака се и мени и другоме и данас

» Изложба у порти цркве

МИЛАН НИКЧЕВИЋ, АУТОР ИЗЛОЖБЕ ЛИКОВИ ГАТАЧКИХ РАВНОГОРАЦА

Гатачка четничка пушка није била ни злочиначка, ни издајничка, већ слободарска!

вага. И треба да се вага. Јер се све упињемо да говоримо о неком прошлом времену, о неком злом времену, а ми у ствари говоримо о нама. И како то онда помирити. И шта мирити?

Деведесет је била друга или трећа, тако сам причу упамтио, одавде, нашу гатачку.

„Мени ни двадесет година”, прича ми српски борац, „врије крв у мени, носи ме младост па излијећем и не пазим се. Звижде меци, поклопило ме, а до мене дотрчава један из сусједног села, старији је био него ја доста, обухвата ме рукама и главу ми сагиње, галамећи – спуштај главу, сунце ти твоје, немамо ми више српских глава за бацање. А у оном рату моји и његови куће су једни другима палили... И убијали се...”

Е зато никад више четрдесет прва, али зато увијек истина, ма како горка била!

Кажите им зато кад испитају, а свако мало се залијећу да питају, да су ови људи чија су имена на споменику спријечили да нам све Гацко не буде гробница, Корићка јама и Придворица.

Кажите им, да су ови људи остали вјерни српству и заклетви својој држави, вјери, своме краљу и отаџбини. Да нису хтјели да погазе своју ријеч и образ и да прихватају идеје бјелосвјетског комунистичког олоша. Да су они припадали јединој легалној и легитимној Југословенској војсци у отаџбини признатој од свих савезника и војсци која је прва почела пружати отпор нацистима и фашистима у окупираној Европи. Кажите им да су њихов краљ и Влада били у Лондону, а не у Берлину и да је антифашистички покрет генерала Михаиловића, као позитиван, потврдила историја, а да је генерал Михаиловић био одликован и од Американаца и од Француза и од Пољака, а не од Хитлера за кога су се махом борили нечији други дједови. Не наши. И слободно им кажите да је он наш темељ. И подвучите им да ће тај темељ бити још чвршћи када сазријемо за враћање његовим изворним вриједностима.

Кажите им да је гатачка четничка пушка пуцала на све српске непријатеље и кажите им да та пушка није била ни злочиначка ни издајничка. Да је та пушка и идеја била и остала слободарска!

КО СУ БИЛИ ГАТАЧКИ ЧЕТНИЦИ

А ратни пут гатачких равногораца од 1941. године до 1945. године био је дуг, тежак, славан и на крају трагичан.

Тај пут почео је фактички још у јуну 1941. када су ови људи, кад се комплетан српски народ Гацка, дигао на устанак за биолошки опстанак и одбрану од усташког ножа. Наставио се формирањем четничких јединица пошто је у устаначким редовима дошло до подвајања и пошто је дио српског народа, показало се, најалост, заведен и одведен на идеолошку стрампутуцу од стране комуниста. У идеале ничије нећу да дирам. Ни да их мјерим, а још мање судим. Али хоћу да кажем. Идеали и намјера оних који су их водили и оних који су у комунистичку идеологију фанатично повјеровали нијесу били ни добри, ни добронамјерни према српском народу.

Газили су гатачки равногорци сваку стопу и сваку чуку гатачкога среза и окол-

них срезова. Газили су својом војничком чизмом од западне Херцеговине, Рамом и Прозором, па на тромеђу горе под Динару, да помогну борбу војводе Момчила Ђујића у Лици и Далмацији. Тукли су се гатачки четници с Нијемцима на Требињу, тукли су се са шегртовцима, пролетерима и разним другим комунистичким знаним и незнатим јединицама.

ВОЈВОДА ЈЕ МОМЧИЛО РЕКАО У ЛИЦИ, ХЕРЦЕГОВЦИ НАЈБОЉИ ЧЕТНИЦИ

Најбоље је због тога да нам овдје читам шта о Гачанима и Херцеговцима кажу преживјели саборци и то оне записе који нам дочаравају и вријеме и људе и догађаје. Ево на примјер како нам је записано оставио Богдан Болта, један од Ђујићевих четника, кад су наши горе били око Книна како се то код нас и тада и сада говорило.

„На дан Светога Николе 1942, ноћу, улиједио је историјски долазак у Грачац херцеговачких четника Невесињског корпуса под командом Милорада Поповића. Уласком у Грачац одјекивала је грачачком долином и високим Велебитом позната четничка пјесма са херцеговачком мелодијом. Долазак четничке браће из Херцеговине и Источне Босне био је не само војничка помоћ на бојном пољу него и величанствена манифестација националне српске солидарности ових покрајина коју је народни вожд Дража Михаиловић још више овим потхватом и заједничком борбом учврстио и цементирао за вјечита времена. Овај долазак је за све Личане и све Динарце био најрадоснији догађај за вријеме рата, а одушевљење народа је било толико велико и срдачно да ће овај ратни сусрет остати у трајној успомени и бити пренесен на млађе генерације ових крајева. Успомена ће бити и јака, јер су Херцеговци оставили поред цркве и гробље својих изгинулих јунака. Ове херцеговачке трупе задржале су се у околини Грачца мјесец дана кад су кренуле оперативну акцију у духу плана Врховне команде Југословенске војске у отаџбини. Они су били четничка сила, врло храбра и дисциплинована војска са одабраним и војнички способним старјешинама. Команданти батаљона су редовно ујутру примали рапорте командира чета и често вршили смотру постројених и за борбу спремих јединица. Према њиховом држању изгледало је да су за њих партизани били мало зрно и

обична банда која бјежи с једног краја на други, чува врховни Титов штаб и служи политичкој сврси.”

Остала је од тада пјесма донесена одозго са Динаре „Војвода је Момчило рекао у Лици, Херцеговци најбољи четници”.

„Овај Корпус представља главну ударну снагу у односу на друге Корпусе”, стајало је у Чичиново наређењу.

О јесени четрдесет четврте и о комплетној Гатачкој бригади док се четници упињу да од Нијемаца преотму Требиње и док им с леђа на Билећу ударају партизани прича нам војвода Доброслав Јевђевић.

„Једна од најхрабријих у цијелој земљи, а свакако најизграђенија наша јединица у идеолошком смислу била је Гатачка бригада, а нарочито њен јуришни батаљон. Под вођством ријетког витеза коњачког капетана краљеве гарде Милорада Поповића она је починила чуда од јунаштва у борби са Нијемцима комунистима и усташама.” Па читамо дијелове о борбама са Нијемцима када они покушавају из Дубровника продором тенкова да деблокирају своје од четника одсјечене војнике. „Но код Дражиндола сачека их 26. септембра поручник Копривица са два батаљона требињске бригаде, крваво их разбије и зароби им све тенкове”, каже нам Јевђа. А онда Нијемци шаљу своје најбоље јединице брادرбужане. Јевђевић пише како им Милорад спрема клопку „одредивши за ту акцију групу јуришних батаљона са командирима Авдаловићем, Душаном Поповићем и Крстом Николићем. Припустивши Нијемце на десетину корака отворили су једновремену паклену ватру из свих аутоматских оружја а затим извршили јуриш пјевајући своју чувену пјесму: „Нема боја да се бије ће не стигну јуришлије!” Тада је сам Тодор Стаљевић убио четворицу Нијемаца али им тада погину и најомиљенији борац Милимир Пјешчић. Војска гатачка се из боја враћала пјевајући: „Нема боја ни мегдана Поповићу без Гачана!”

Ето, и то су вам били гатачки четници...

(РЕ)ОРГАНИЗАЦИЈА

Дужан сам да вам у кратким цртама кажем нешто и о организационој структури и бројном стању гатачких равногораца. Да је прво постојао Гатачки војно-четнички одред који је јула 1942. године имао 1.300 бораца распоређених у три батаљона са 20 пушкомитра-

ЗАХВАЛНОСТ

Историчар Милан Никчевић је припремајући изложбу трудио се да упије личну причу сваког појединца. Имао је потребу да се захвали свима без којих ова изложба не би угледала свјетлост дана. – Изложбу не бих могао да приредим без братске помоћи Марка Црногорца који је уложио велики труд у технички и дизајнерски рад, као и Тијане Старовић која се својски трудила да добијемо што бољи квалитет фотографија. Свештеник Саша Којовић, као и Црквена општина Гацко стали су иза изложбе, а благодарети подршци нашег владике Димитрија, она је и реализована.

НАРОДНИ СПОМЕНИК

За петнаест дана непуних добри гатачки, вјерни српски народ скупио је близу 40.000 марака. Ја мислим да је то подвиг вриједан и риједак, толико риједак да је вриједан дивљења на целокупном српском простору. Цјелокупна заједница наш добри народ који је одвајао од својих плата, од своје уштеђевине, давао је од срца, с лакоћом, двадесет, стотину, двјеста, петсто марака, колико је ко могао, и припомогао да се ово уради. Овај споменик је подигао народ Гацка који га је чекао безмало осамдесет година.

љеза. Да је он касније реорганизован у двије бригаде Гатачку и Голијску у саставу Невесињског корпуса Југословенске војске у отаџбини под командом Милорада Поповића. Да су се те бригаде дијелиле на батаљоне па даље на чете. Па тако, на примјер, на дан 10. децембра 1942. године Гатачка бригада има два батаљона са шест чета укупно, 465 бораца наоружаних са 331 пушком и 16 пушкомитраљеза, а Голијска два батаљона 4 чете и укупно 590 бораца са исто толико пушака, 4 пушкомитраљеза и једним митраљезом. Осим тога Голијска бригада имала је и запречни батаљон, борце од 50 до 60 година старости.

Негдје крајем четрдесет треће долази до нове реорганизације. Голијска бригада престаје да постоји, па се у склопу Гатачке бригаде формира шест батаљона. Одред попа Перишића, борци из попових села са дијелом бораца из пограничних црногорских села, којим је командовао Благоје Тепавчевић постају Први батаљон. Другим је командовао Благоје Говедарица до своје погибије па Марко Лојовић, а онда Стево Старовић. Трећим, Михајло Копривица, па Драгоје Милошевић и Комнен Гојковић. Четвртим, Васо Зиројевић до погибије, па Радован Ковачевић. Петим Милош Бошковић и шестим Божо Авдаловић.

А онда су, у јануару 1944, формиране и легендарне јуришлије. Прво, Први јуришни батаљон када је 200 најмлађих и неочекиваних бораца стало под команду Благоје Тепавчевића десне руке попа Перишића. Командири његових чета били су Владо Дивљан, Душан Поповић и Милорад Говедарица. Задатак ове елитне јединице био је да се брзим покретима и изненадним маневрима обрачунава са партизанима на свим правцима. Онда је формиран и Други јуришни батаљон Комнена Гојковића. Ови батаљони били су ноћна мора за комунисте.

И тако, волио бих ја и причао бих Вам радо, много и дуго о борбама, о догађајима, о људима. Много би тога дали да се сада међу нама могу како обрести Миладин Лучић и Јово Суботић. Волио бих, заправо, кад би могло, да обгрлим и изнесем сваку појединачну причу и муку коју су поједине породице преживјеле. Али немамо толико времена. Зато је око вас изложба *Ликови гатачких равногораца* на 55 панела на којима је 230 фотографија гатачких равногораца, и десетине и десетине докумената. Њихове судбине данас су васкрсле у нашој порти и међу нама. Ми се радујемо и они се радују!

Остаће нам ова изложба као трајни билић.

СВЕТО ПИСМО И СЛАВСКИ БАРДАК

Како да завршим, размишљао сам, а онда схватио да постоје неке ствари које праве разлику, и које нам свима дају поуку. Кад кућа Зеленовића на Михољачама по други пут гори Божо се враћа, из живе ватре, живот ризикујући, износи само двије ствари, Свето писмо и славски бардак. Треба ли даље и може ли се даље? И има ли ко да му поука из овог примјера није јасна?

ОДРЖАН ПРВИ САБОР БРАТСТВА СЛИЈЕПЧЕВИЋ

ВАСКРС ГАТАЧКОГ САМОБОРА

ПИСАЧ: НЕМАЊА СЛИЈЕПЧЕВИЋ

Гатачки Самобор спаљен је 5. августа 1914. године. Ако још додамо да је у гатачком Самобору живјело око 400 људи прије Првог свјетског рата, не би било необично да се ова историјска рекапитулација ту и заврши.

Ако се осврнемо само на датум, може се уочити да је Велики рат тек ушао у другу недељу конфликта, што нам јасно указује, да се непријатељу журило, и да је самоборско питање морало да се ријешити по хитном поступку. А зашто баш Самобор?

БОГАТА ИСТОРИЈА

Самоборани су подигли своју цркву 300 године прије овог догађаја. Црква је постала општинска за потез Самобор – Гарева – Добреља – Казанци и до 1903. године је обнављана чак пет пута. Те 1903. године, освештање је вршио тадашњи митрополит захумско-херцеговачки, а данас канонизовани светитељ Српске православне цркве Свети Петар Зимоњић, син попа самоборске цркве и прослављеног гатачког војводе Богдана Зимоњића. Самоборска црква је тада постала прва сеоска црква са три звона. Чак је и Лука Грђић Бјелокосић писао како су сабори око самоборске цркве имали велики политички и национални значај за цијелу горњу Херцеговину.

Исти тај Самобор је 1867. године, по налогу Дедаге Ченгића добио право да изгради сеоску школу, која је завршена три године касније. Та сеоска школа дала је Илију Вуковића, Шпира Старовића, Пера и Ђока Слијепчевића, као и многе друге знамените Гачане. Поред те школе изграђена је и библиотека са читаоницом и формиран је пододбор сарајевске *Просвјете* 1908. године.

Ако знамо да су тог дана спаљене Саборна црква и прва школа тог краја, када знамо да је тада запаљено стотине књига и докумената и када су изгорјели родослови породица које су ту више од 300 година баштиниле своју православну вјеру и своје српско поријекло, када знамо да је Самобор био културни центар тог дијела Гачка, онда је сасвим јасно зашто се журило да се затре и спали сваки траг о постојању тог Самобора.

Самобор је Васкрсао по ко зна који пут. Као феникс, из пепела, натопљеног крвљу и сузама, поново су никле бијела самоборска црква и мала сеоска школа. Мјештани никада нису заборавили поменуте догађаје, али тај да-

тум се изгубио негдје у ходницима времена.

Како у животу ништа није случајно говори још једна симболика 5. августа. Почетком 2023. године Слијепчевићи из Самобора одлучују да организују први братствени сабор. Не знајући за предисторију 5. августа, овај датум се спонтано наметнуо као најпогоднији за организовање овог догађаја. Како у животу ништа није случајно, говори и чињеница да је гатачки историчар Милан Никчевић наишао на податке о поменутом паљењу Самобора, само двије недеље пред његов 109. јубилеј и тиме подсјетио самоборске потомке да је симболика њиховог сабрања на тај датум још већа.

И тако се братство Слијепчевић сабрало у Самобору, у свом Светосавском храму, на исти онај датум, који су њихови целати изабрали да им то буде и последњи, надживјевши и своје целате и њихову, у крви створеној, државу.

ПОМЕН ПРЕЦИМА

Свештеник Миодраг Вртикапа предводио је парастос за помен предака у самоборском храму тог јутра. Слијепчевићи су се помолили и поменули више од 650 имена која су остала сачувана.

Главни догађај се одиграо у познатом гатачком ресторану *Кошчица*. У духу старих српских обичаја, госте су дочекивали Иван и Гордана Слијепчевић, обучени у традиционалну херцеговачку ношњу, послужујући их хлебом и сољу.

Госте сабора пријатно је изненадила чињеница да је у ресторану постављен породични барјак братства Слијепчевић, али да је за ову прилику израђено породично стабло широко 9.5 метара. Ово породично стабло постало је мјесто на које су се чланови породице враћали небројано пута, сваки пут у присуству других братственика, гдје би међусобно показивали чији су и коме припа-

» На парастосу прочитано 650 имена

» Немања са Билом и Вилом Слијепчевић који су за ову прилику дошли са Флориде

дају, ту су се могле чути и многобројне породичне анегдоте.

Културно-умјетнички програм водила је Ивана Слијепчевић из Самобора, која је током програма износила разне занимљивости везане за Гачко, историју Самобора и поријекло породице Слијепчевић.

Прво се, као представник братства из Гачка, обратио Саша Слијепчевић. Он је гостима пожелио добродошлицу и подсјетио их да братство Слијепчевић памти 16 генерација, а спуштајући се још 5 генерација уназад, Слијепчевићи имају дробњачке коријене и везују се за старо братство Косовчић. Саша је напоменуо да је јако битно што су се Слијепчевићи састали у свом заветном храму, да су се у њему молили за душе својих предака, без којих не би било ни њих, ни храма, ни скупа, као и да су преци Слијепчевића знали да је на овом, али и на оном свијету, најважнија вјера, храм и Косово, да су то везе са небесима чијем су се Царству они заветовали. Он је поменуо и захвалио се бакама чија имена нису запамћена, али их Господ познаје. Посебно се захвалио Дејану Слијепчевићу који је финансирао организацију сабора и који је омогућио да скуп прође у најбољем реду.

РАСЕЉЕНИ ПО ЦИЈЕЛОМ СВИЈЕТУ

У име представника колонијалне Нове Црвенке, највећег колонијалног мјеста насељеног Слијепчевићима, обратио се Сава Слијепчевић, који је дошао из Велике Британије на овај породични сабор. Сава се захвалио организаторима скупа и пожелио да данашњи догађај прође у најбољем реду, као и да ово постане традиција која ће се наставити.

Као представник Слијепчевића

из Београда, али и као представник колонијалне са Космета, гостима се обратио Ратомир Слијепчевић, који је исказао одушевљење што је на сабору присутно близу 200 чланова породице. Ратомир је своје рођаке подсјетио на рад Душанке Слијепчевић која је уз његову помоћ написала књигу *Порекло и стабло породице Слијепчевић*, а затим је набројао неколико виђенијих имена које је дало ово братство. Ратомир је напоменуо да ће се у будућности припремити ново издање књиге, гдје ће се у стаблу коначно наћи и женски припадници породице.

Као представник Слијепчевића из Баната обратио се бивши председник Уставног суда Драгиша Слијепчевић, који је нагласио да је срећан што је први сабор братства организован у Самобору гдје сваки камен памти и свједочи дјела предака. Драгиша је нагласио да су генерације Слијепчевића васпитаване у Светосавском духу, који се пренио у Банат. Напоменуо је да су у кући учени да само поштем радом, знањем и васпитањем могу да остваре живот достојан човјека. Драгиша је подсјетио да се у модерно доба човек изгубио и да је заборавио да само братска рука може срдечно да стегне братску руку и да нас само братска љубав може огријати, а да је овај сабор једна насупрот потреба и почетак једне нове традиције.

Највећи аплауз је ипак припао Билу и Вилу, Слијепчевићима са Флориде, чији је дјед Мато прије тачно 120 година отишао за Америку. Вилијам Слијепчевић је испричао како је ступио у контакт са Немањом Слијепчевићем и како ни за милион година не би могао да претпостави да ће присуствовати једном оваквом догађају. Бил је у шали поменуо да не може да се навикне да он није једина особа која се одазива на презиме Слијепчевић и да му овај догађај буди сјећања на приче свога дједа Мата.

ПОКЛОНИ ЗА БРАТСТВЕНИКЕ

Као поклон будућим покољенима, по први пут је представљен одломак гусларске пјесме о братству Слијепчевић коју је извео народни гуслар из Гачка Момир Моша Авдаловић. Пјесма ће бити снимљена у цјелости, па ће се и о томе причати у скоријој будућности.

У поподневном дијелу програ-

ма Угљеша Слијепчевић је прочитао своју пјесму посвећену Самобору и напоменуо да је Душанка Слијепчевић била главни инспиратор и критичар његове збирке пјесам *Самоборе љубави моја*. Угљеша је након тога испричао трагичну причу о његовом покојном сину Бојану, чија је последња жеља била да обиђе Самобор, а затим је прочитао Бојанову пјесму посвећену самоборској цркви. Посебну захвалност исказао је Дејану Слијепчевићу, који је финансирао овај догађај и прочитао је пјесму коју му је и посветио.

Чланови Културно-умјетничког друштва *Сава Владиславић* окитили су скуп својим присуством. Они су гостима представили традиционалне игре и пјесме из Херцеговине, а касније демонстрирали своје умијеће играма из околине Лесковца. Програм је завршен додјељивањем поклона.

Својим братственицима из Црвенке, Самоборани су поклонили барјак братства Слијепчевић и обавезали их да породични барјак носе поносно, као што су и њихови преци носили српске барјаке у Првом свјетском рату.

Најстаријој учесници скупа додијелена је икона Мајке Богородице, а та част је припала Јелени Бајевић која је рођена 1932. године и ове године је прославила свој 91. рођендан.

Најмлађи члан породице Слијепчевић је добио икону *Бели анђео*, а та икона је припала Доротеју Слијепчевићу. Његов отац Свемир је преузео икону у његово име и захвалио се на поклону.

За рођаке који су прешли пут од 9.000 км како би присуствовали првом породичном окупљању, самоборани су додјелили иконе породичног светитеља Светог Саве.

У захвалност за уложени труд око организације сабора, уручена је слика самоборске цркве Немања Слијепчевићу. Ова слика је рад младе гатачке умјетнице Сандре Дивљан. Посебан поклон је спремиљен и за Дејана Слијепчевића који је финансирао сабор, и без кога овај догађај не би могао да се организује на жељеном нивоу. Дејанов поклон преузео је његов брат Лаћо Слијепчевић.

А Самоборани су поносно представили и икону Светог Саве, који су добили на поклон од Тање Милосављевић, која је том приликом испунила последњу жељу свога оца, Драгана Слијепчевића.

У БЕОГРАДСКОМ РЕСТОРАНУ ЈЕЗЕРО 22. СЕПТЕМБРА ОДРЖАНО ГЛАМОЧКО ВЕЧЕ

ГЛУВО КОЛО КОЛА ВЕНАМА ГЛАМОЧАНА

Бројни гости, представници завичајних удружења из западнокрајишких општина, као и више стотина посјетилаца, уживало је у београдском ресторану Језеро у игри младих играча КУД Будучности Гламоч, музици Народног оркестра РТС-а под управом Синише Вићентијевића и његовим солистима, богатој томболи и предивној атмосфери и дружењу које је трајало до дубоко у ноћ.

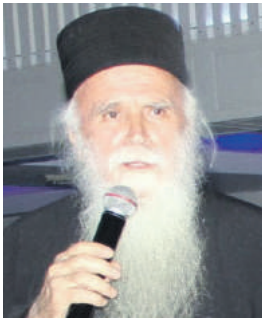
ПОЗДРАВ ИЗ ЗАВИЧАЈА

Вече су отворили најмлађи, чланови КУД-а Будучности Гламоч. Друштва богате историје и сјајних кореографија чије је Гламочко коло од 1982. године УНЕСКО уврстио у свјетску културну баштину. Баш овим колом почело је дружење у ритму ударца ногом о под и извршних команди коловође. Вриједи истаћи да је по окончању отаџбинско-одбрамбеног рата културно-умјетничко друштво престало са радом, а обновљено је 2012. године. Међутим, младост чланова друштва није их омела да на најбољи начин представе свој завичај са колом што им „кола“ у венама. Громки аплауз и три пута излажење на поклон најбоља су потврда тога.

По завршетку кола, председник Удружења грађана Гламоча из Београда Ранко Ивић, поздравио је све присутне, посебно истичући игумана манастира Велике Ремете оца Стефана, као и Срђана Белен-

» Ранко Ивић

» Игуман Стефан

» Небојша Радивојша

» Љутомир Рундић

заду, настојатеља манастира Веселице из села Врбе поред Гламоча.

Истакао је, да овом скупу присуствује и начелник општине Гламоч Небојша Радивојша са сарадницима, као и да своје учешће у програму узме тамошње КУД Будучности. Ивић је поздравио народног посланика Миодрага Линту, бившег директора Фонда за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Душка Ђутила, председницу Савеза крајишких удружења Ранку Срдић, Удружења Гламочко коло са сједиштем у Бањалуци и Новом Саду, као и представнике осталих завичајних удружења.

Ивић је присутним пожелио добро дружење, које ће сви памтити. Затим је позвао старјешину манастира Велика Ремета архимандрита Стефана (Вучковића) рођеног у Мркоњић Граду, који се након тешког рањавања у четрдесетој години замонашио баш у овој светињи, да се обрати присутнима.

Игуман Стефан је благословио овај скуп и пожелио да се чувају наши обичаји, наша традиција и затражио од присутних да се врате својим домовима и да чувају своју вјеру цитирајући владика Николаја Велимировића: „Волио бих и у паклу бити, само да се Срби Богу врате и да буду богати Богом, а не са било чим другим“, навео је отац Стефан и додао да моли Бога да Србима да образ јер је он важнији од било какве дипломе.

– Кажу да није било мјеста и таквих људи какви су били у Гламочу који су свим невољама одолевали и остајали вјерни својој кући и свом огњишту. Крајишник је увијек био симбол слободе – истакао је у својој бесједи игуман Стефан позивајући још једном на слогу и саборност.

Потом је здравичар, глумац и књижевник, Љутомир Рундић Романијски родом са Сокоца, сада са пребивалиштем у Лозници, у свом стилу поздравио присутне.

– Наздрављам теби, Србине,

брате, ујаче, зете, ратниче, свате, јуначе многих битака и боја, силна се памте херојства твоја...” А памте се и херојства и ратови, освајачи и непријатељи, али би им то све зацабе. Србин им никад није дао да га слома, јер је увијек био свој на своме, додао је усхићено Рундић.

ЧУВАЈМО СРПСКИ ЈЕЗИК

Народни посланик Миодраг Линта се захвалио председнику Ивићу на позиву, поздравио госте и све присутне и истакао да је Гламоч, заједно са других 12 западнокрајишких општина септембра 1995. године доживио катастрофу библијских размјера. Да је из тих општина протјерано преко 150 хиљада Срба, погинуло или се воде као нестали њих преко двије хиљаде, а да им је имовина систематски пљачкана, паљена и уништена.

– Упркос свему, Срби из Гламоча су на новим пребивалиштима широм Републике Српске, Србије и свијета, наставили да се боре за голу егзистенцију, његују своју традицију и обичаје, свој иденти-

тет, што показује и ово дружење. Лично као народни посланик у Народној скупштини тражим и апелујем да држава Србија далеко више помаже тамошње становништво, доносећи конкретне мјере и програме. Посебно питање треба посветити најмлађем нараштају, јер никако не може бити у реду да наша дјеца уче хрватски или бошњачки језик, а не свој матерњи српски – истакао је, између осталог, Миодраг Линта.

БОГАТ ЗАБАВНИ ПРОГРАМ

По завршетку официјелног дијела програма ствар у своје руке, кад је забавни дио програма у питању, узео је Народни оркестар РТС-а под управом Синише Вићентијевића. Ређале су се пјесме и кола, а након нешто млађих колега присутнима се представила са сплетом својих пјесама Гоца Стојићевих. Прије свог наступа и она је пожељела свим присутнима угодно вече, а посебно је поздравила др Милутину Козомару и његово друштво.

Сјајним интерпретацијама присутне је одушевила и солиста РТС Данка Стојиљковић. Кренула је са Кађушом, подигла на ноге већину присутних и држала их до краја свог наступа.

Кроз просторе од Крајине до родног Врања провео нас је феноменалним наступом Чедо Марковић.

Ријечи, кола, пјесме све се то увезало у један непрекидан низ тако да је вријеме сувише брзо измицало и стекао се утисак да је прекиратко трајало. Можда баш због свега онога што смо ове вечери имали прилике видјети, а видјело се много тога. Вјероватно је и четворогодишња пауза, због короне утицала на то.

Зажељели су се Гламочани једни других, а гости и оркестар сјајно уклопили у једно вече које ће сигурно сви присутни памтити, баш као што је то у уводној ријечи нагласио председник Удружења Гламочана у Београду, Ранко Ивић.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

» Атмосфера за памћење

РАДИВОЈША: СВЕ НАС ЈЕ МАЊЕ У РОДНОМ МЈЕСТУ

У име локалне самоуправе присутне је поздравио начелник општине Гламоч Небојша Радивојша. Истакао је да је још као студент у Бањалуци посјеђивао гламочке вечери.

– Свесни смо да Гламочана више има у Бањалуци, Новом Саду и Београду него у родном мјесту. Зато је добро да је београдско удружење поново наставило са овом активношћу, а очекујем да ће и у друга два наведена града бити настављена дугогодишња традиција нашег дружења. Тиме чувамо свој идентитет.

Радивојша се захвалио Удружењу Гламочана у Београду на свим акцијама којима помажу своје земљаке у завичају и не заборављају најмлађе које дарују пакетићима на Бадње вече.

Лукајић: Дјеца из КУД-а Будучност су најбољи амбасадори завичаја

Мада су на Гламочкој вечери наступили еминенти српски пјевачи и Народни оркестар РТС, у музичком дијелу програма, највише пажње на себе су скренули чланови КУД-а Будучности.

– То није само случај овдје већ било гдје да се појавимо, поготово међу нашим земљацима гдје прораде емоције са обје стране. Захвалио бих се на позиву Удружењу Гламочана у Београду и председнику Ранку Ивићу због тога што су нам омогућили да свима онима који су увеличали ово вече прикажемо наше изворно Гламочко коло и да се играјући га наша дјеца представе у најбољем свјетлу – каже за Српско коло председник друштва Борис Лукајић од којег се, како сам

рече, није бавио фолклором, али га је уз ову дјецу заволио.

Лукајић истиче да је КУД захваљујући доброј вољи појединаца обновио рад 2012. године. Обнову друштва помогли су Мира Лукач из Дрвара и Милош Микаванич, некадашњи кореограф друштва. Они су за прве наступе позајмљивали ношње. Такође, велике заслуге за обнову друштва припадају кореографу Јанку Иветићу, који је по повратку из Дервенте, у којој је живио у избјеглиштву, дао немјерљив допринос у обнови рада друштва.

– Сада је лакше захваљујући локалној самоуправи, Министарству културе Србије и Управи за дијаспору Владе Републике Србије, добили су своје ношње и сада педесетак чланова фолклорне секције може наступати без тих пређашњих про-

блема. Оно што тренутно изазива највећи проблем је одлив дјеце кад заврше средњу школу и одлазе на студије. Срећом, друштво се добро обнавља новим члановима тако да бојазан да би поново могло да престане са радом не постоји – рекао је, између осталог, Борис Лукајић истичући вриједности Гламочког кола које је 1982. године у Берлину добило УНЕСКОВУ повељу за очување народне умјетности и за сада су једини са таквим признањем у региону.

Да осим играња чланови КУД-а Будучности знају и да добро запјевају показали су и ван кола. Тако је деби на „великој сцени“, имала Марија Белензада чланица друштва. Пружила јој се могућност и част да је прати Народни оркестар РТС-а и упркос трема, што је и нормално, добро је отпјевала једну пјесму са простора Косова и Метохије.

НАКОН ЧЕТИРИ ГОДИНЕ ПАУЗЕ ОДРЖАН ДРУГИ САБОР ЉУБИЊАЦА У БЕОГРАДУ

ЉУБИМ КАМЕН ЗЕМЉЕ МОЈЕ

- Други сабор Љубињаца обиљежен је промоцијом пјесме *Љубим камен земље моје* аутора Александра Јањића, сјајним наступом АКУД *Шпанац* и женске пјевачке групе из Љубиња.
- Први пут на неком херцеговачком скупу бирао се најбољи сир из завичаја.
- Покренута иницијатива да Дом здравља у Љубињу понесе име легендарног др Богољуба Љуба Пешута

Сплет околности је утицао да прође читав један олимпијски циклус како би се одржао други Сабор Љубињаца. И овога пута Љубињци и њихови пријатељи, њих око 200, окупили су се у еминентном београдском ресторану *Језеро* на Ади Циганлији.

Својим присуством овај скуп је увећао генерал-потпуковник Војске Републике Српске Никола Делић, ратни командант Билећке бригаде у чијем саставу су били и љубињски борци током одбрамбено-отаџбинског рата.

Уз ријечи молитве *Оченаш* скуп је благословио свештеник протојереј-ставрофор Радивој Панић.

ПЕШУТ: ХЕРЦЕГОВИНА ЈЕ ЗЕМЉА ЉУБАВИ!

Окупљене је поздравио кум овогодешњег сабора, стуб љубињске свакодневнице и свакако један од најуспјешнијих српских привредника Милан Пешута.

Он је поручио да Херцеговина није само колијевка и један од највећих интегративних фактора српског рода, већ и земља љубави, што свједоче бројни топоними. Изразио је забринутост за судбину све празније Херцеговине која „цијели свијет насели“, али и наду да ће будућност бити боља. Осврнуо се на саранак (бијели лук), бренд по коме је Љубиње познато и у свјетским оквирима.

– У свијету постоји више од 200 врста саранска, али један од најквалитетнијих расте баш у Љубињу. Посао се не прави увијек само да би се зарадило, већ да би наше мјесто оживјело. Морамо имати динамички однос према животу, извучити поуке из историје и вјеровати да ће сутра бити боље – поручио је Пешута.

Поздрављајући Љубиње и Љубињце велики добротвор, носилац Ордена Светог Саве I степена, хуманитарац и успјешни привредник Саво Ђоровић није крио радост због новог завичајног скупа уз жељу да сусрети буду чешћи и да сваког од присутних послужи добро здравље тако да доживи титулу једног од најстаријих сијелција.

БРБОРИЋ: ПОНОСНИ НА ОМЛАДИНУ

Председник скупштине Удружења Љубињаца, шеф катедре за српски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду, проф. др Вељко Брборић је у поздравној бесједи нагласио потребу да се формира именик Љубињаца.

– Знамо да нас је доста, а никако да се преборимо, што у вријеме модерних технологија не би требало да представља претежак посао.

Брборић је исказао понос због успјеха акције у коме су на протеклом сабору скупљена средства за куповину комбија којом се данас развозе љубињски одбојкаши и чланови фолклорног друштва.

– Нисмо могли имати бољу инвести-

» Вељко Брборић, Милан Пешута, представници АКУД *Шпанац*, Лука Шушић, Стево Драпић, Александар Јањић, Десанка Радић и Милован Пецељ

цију. Одбојкаши су још у прошлом вијеку мало Љубиње учинили великим, а фолклорно друштво је чувар наше традиције. Поносни смо на нашу омладину – поручио је Брборић.

РАПИЋ: БОРБА ЗА БОЉИ ЖИВОТ!

У периоду између два сабора Љубиње је добило и новог начелника Стева Драпића. Он је присутнима пренио поздраве из Херцеговине и дао пресјек дешавања у претходном периоду, наглашавајући да се Љубиње суочило са бројним изазовима, међу којима је највећи био разоран земљотрес са чијим се последицама и данас ово херцеговачко мјесто суочава, а чему свједочи и оштећена зграда саме општине.

– С друге стране, Љубиње је захваљујући привреднику Николи Носовићу добило и нове производне капацитете у текстилној индустрији, а захваљујући предузетничким активностима Милана Пешута и Душка Кољибацића, уз традиционално препознатљиву производњу херцеговачког биља, привредна слика Љубиња је повољнија.

Драпић је навео и инфраструктурне пројекте међу којима је асфалтирање насеља Виногради, реконструкција дијела пута према Стоцу, али и отварање отвореног спортског терена...

Своју бесједу је завршио позивом Љубињцима и њиховим пријатељима у Србији да кад год су у прилици посјете завичај и у њему уживају користећи повољан географски положај и близину морске обале.

ЈАЊИЋ: ПОВРАТАК ЗАВИЧАЈУ ИЗ КОГА СУ ПРЕЦИ ОТИШЛИ ПРИЈЕ 100 ГОДИНА!

Посебно емотиван тренутак вечери била је промоција пјесме Љубињу *Љубим камен земље моје*, коју је написао рођени Ваљевац Александар Јањић. Ова пјесма је требало да буде премијерно промовисана на славу Љубиња Малу Госпојину, али је киша то одложила за један дан.

Јањић је испричао како је његова породица прије више од сто година отишла из Љубиња.

НЕ ЗАБОРАВИТИ ЉУБА ПЕШУТА

Пецељ је у име Удружења Љубињаца упутио апел начелнику Драпићу и Скупштини Љубиња да локални Дом здравља понесе име по легендарном љекару др Богољубу Љубу Пешуту. Можда се најбоље образложење за такву одлуку може пронаћи и у недавно објављеној књизи познатог и веома поштованог љекара др Вукашина Лугоње *У крилу љубињског здравства* у којој је оцијењено да је др Богољуб Пешута пионир породичне медицине у Херцеговини.

– Коријени су чудо и вуку неким невиђивим магнетима. Најприје неким непланираним путевима, а онда се укажу родослови, гробља предака и куће у којима су живјели. Затим вас обузме неки понос, носталгија, потреба да се одужите празничној, а најпослије можда и да му се вратите. Ја још нисам одлучио да се вратим, али сам одлучио да се одужим макар кроз ову пјесму. Нисам музичар, нити сам икада написао иједну пјесму сем ове. Надам се да ће се некада на спонтано зајевати у некој љубињској кафани на неком крштењу или свадби – поручио је Јањић и истакао да је стихове посветио Љубињцима који су остали у завичају кроз све ове вијекове и одољели бројним искушењима.

– Пјесма је посвећена и мојим прецима који су трагајући за неким својим сновима отишли одатле и да није тако било – ни мене данас не би било – закључио је Јањић топло поздрављен од стране својих земљака.

ПЕЦЕЉ: БЕЗ КОРИЈЕНА НЕМАТЕ НИШТА!

Председник удружења Љубињаца, академик Милован Пецељ, не штедећи комплименте захвалио се Александру Јањићу што је пјесмом уљепшао завичајно вече.

– Познато је да је у историји књижевности некад довољно да једна књига, пјесма, па чак и стих учини да се пјесниково име не заборави, баш као што је Бојићева *Плава тробница*, Бодлеров *Албајрос*, Дикова *Нирвана*...

Цитирајући Цвијића који је љубињски крш описао као узбуркано камено море, Пецељ је истакао да се читава лоза развијала на четири стране свијета, па данас више Љубињаца живи у расијању него у самом Љубињу.

– Они који су рођени у Љубињу носе са собом носталгију у којој ослушкују шапат вјетра са завичајних ливада и мирис покошеног сијена. Зар има љепше љубави? Зато није чудо што се само још у Љубињу пјева да је „камен мекан“. Завичај може бити било гдје, али само је једна постојбина.

» Радослав Шалварица уручио награду за сир Миладина Милошевића из Хрђуса

Ако немате коријене – немате ништа – поручио је Пецељ.

Слободан Турањанин је у име Одбојкашког клуба *Љубиње Банком* као знак захвалности за добру сарадњу са Удружењем Љубињаца Миловану Пецељу поклатио дрес.

СИР ИЗ ХРЂУСА ПО УКУСУ ГОСТИЈУ!

Према идеји Чеда Брборића током вечери велику пажњу је изазвало такмичење у избору за најбољи завичајни сир. Присутни су могли да пробају сир из љубињских села: Убоско, Бјелошев До, Крајпоље, Ивица, Хрђуси, Пустипуси.

Председник комисије Радослав Шалварица је истакао да је сир Миладина Милошевића из Хрђуса имао далеко највећи број гласова, па је проглашен најбољим. Око осталих узорака одлучивале су нијансе и мале разлике у броју гласова. Друго мјесто освојио је Љубо Гук (Крајпоље), а треће Деса Брборић (Пустипуси).

Након сланих ђаконија гости су уживали и у првокласним тортама које је поклатио Лука Шушић. Скоро полувијековна породична традиција производње врхунских колача и торти одавно је освојила српске трпезе од Херцег Новог до Београда.

Удружење Љубињаца је на првом сабору поставило веома високе стандарде у популарном културно-умјетничком програму. Извођењем *Црмничкој кола* и *Ибрама из Врања АКУД Шпанац* предвођеним Милованом Сикимићем континуитет је настављен.

По први пут на неком завичајном скупу наступио је виолиниста свјетског гласа Драган Средојевић изводећи *Марш на Дрину*.

Сплетом херцеговачких пјесам највеће одушевљење изазвале су Теодора Бокић, Јована Медан, Андреа и Бојана Дангубић, чланице женске пјевачке групе Фолклорног друштва Љубиње, које већ деценијама веома успјешно предводи неуморна Деса Радић.

За забавни дио програма потрудио се Милоје Бубања (поријеклом из љубињског села Крушевица) са својим бендом.

Одржана је и томбола, а најсрећнији су добили ручак у културним београдским ресторанима *Стара Херцеговина* и *Стара српска кућа* или су обогатили кућну библиотеку књигама Вељка Брборића (Клуб Гачана), Милована Пецеља, Вукашина Лугоње...

На крају вечери Вељко Брборић је уручио Благодарење онима који су помогли одржавање овог сабора: Милану Пешуту, начелнику Љубиња Стеву Драпићу, Луки Шушићу, Александру Јањићу, Милошу Сикимићу, Десанки Радић и Трифку Ђоровићу.

Председник Удружења Милован Пецељ се букетом цвијећа захвалио водитељки Влатки Турањанин Поповски.

Завичајно вече Љубињаца увећао је бивши председник Владе Републике Српске Душан Козић, некадашњи потпредседник Владе АП Војводина Спасо Комад, бивши народни посланик у Скупштини Србије Дејан Стоић, представници братских херцеговачких удружења Раде С. Петровић (Удружење Требињаца *Јован Душић*), Слободан Бобан Драшковић (Клуб Гачана), Борислав Крклић (Удружење Билећана), Милан Бели Бјелогрић (*Херцеговина* Зрењанин), проф. др Војо Ковачевић, проф. др Божо Илић, др Вукашин Лугоња, Жарко А. Бутулија, новинар Југослав Рађеновић и бројни пријатељи Љубиња и Удружења Љубињаца. **ТРИФКО ЂОРОВИЋ**

У ОРГАНИЗАЦИЈИ КУД ПЕТРОВА ГОРА - КОРДУНУ БЕОГРАДУ ЈЕ ОДРЖАН ШЕСТИ ГОДИШЊИ КОНЦЕРТ

Крајину волим, Шумадијом се поносим

Више од петнаест изворних мушких и женских пјевачких група, два гуслара и здравичар, учествовало је, средином септембра, у изузетно добро припремљеном програму изводећи пјесме свога завичаја. Осим крајишких, којих је наравно било највише, овдје су се могле чути и пјесме из Шумадије, али и других крајева Србије. Након званичног дијела и подјеле захвалница дружење учесника настављено је уз причу и пригодно послужење.

ПЈЕСМА КАО ПУТОКАЗ

Приликом доласка на концерт умјесто путоказа путнику намјернику смјер је одређивао звук, тачније пјесма. Затекли смо момке из ИГ Зора Крагујевац и групе Плићвице Београд испред просторија МЗ Железник, гдје је одржано ово сијело, како распјевавају гласове личним ојканом.

Прије почетка програма, како што ред налаже, учеснике, госте и присутну публику, поздравио је у име КУД-а *Петрова гора - Кордун*, организатор манифестације, Стево Бекић његов предсједник. Захвалио се великом броју група које су се одазвале позиву, општиничу Чукарица, МЗ Железник и МЗ Баново брдо које су обезбиједиле простор за овај концерт и вјежбање КУД-а, као и представницима удружења са Кордуна, Баније и Удружења Срба из Хрватске. Истакао је да ове године општина Чукарица није одвојила средства за овај концерт, мада је друштво уредно поднијело захтјев.

– Док год будемо чували наше културно наслеђе, наше пје-

» Учесници концерта

сме, игре и обичаје, наш идентитет по коме смо препознатљиви међу осталим народима свијета и које ћемо вјерно преносити на млађи нараштај српскога народа, опстајаћемо као народ. Ако то заповијемо и пустимо да пропадне, нестаћемо као народ – истакао је, између осталог, у свом уводном говору Стево Бекић, напомињући да колико је то важно, најбоље говори *Завјешћење Стефана Немање* позивајући Милоша Крнегу да га прочита.

„Чедо моје, Србија је тамо докле год допире наша пјесма и свирка. Тврђаве и градови од камена се освајају и руше и лако зарастају у траву и жбуње, а куће и дворци се претварају у pepeo. Једина неразрушава граница и тврђава народ-

на је пјесма и свирка. Чујеш је, а не видиш, постоји, а невидљива је. Зато љубите, чедо моје, своју пјесму и свирку као душу своју. И пазите добро да вам пред вашом кућом икада не засвира туђа пјесма и заигра туђе коло”, прочитао је Милош Крнега *Завјешћење Стефана Немање* и би награђен великим аплаузом публике и учесника.

ЗАВИЧАЈУ У СРЦУ ТЕ НОСИМ

Мушка и женска пјевачка група КУД-а *Петрова гора - Кордун* из Београда као домаћин дружења отворила је концерт и отпјевала више пјесама. „Завичају у срцу те носим, куд год идем с тобом се поносим”, само су неки од стихова отпјеваних од „јачег” пола, да би им онај њежнији узвратио са: „Кад се сјетим шта је некад било, саме сузе падају на крило”.

У народном стилу наставио је здравичар Драгиша Симић, апелујући да морамо чувати своју вјеру и нацију. „Зато, браћо, живимо у љубави и слози јер све почињемо са Боже, помози. Ако будемо побожни и сложни, биће нам у милости Бог и нико ништа неће нам моћи”, само су неке од ријечи овог врсног народног прегаоца што из

Шумадије дође да Крајишницима понови оно што већ знају, мада се не би могло рећи да се они ових ријечи баш увијек придржавају.

Затим се пред публиком представио низ изворних мушких и женских пјевачких група. *Завичај Банија* из Мајура (Шабац) започеше пјесмом *Глина шече*, а дочекале их младе дјевојке из околине Горњег Милановца. Из „бијелих” грла *Црнућанке*, из истоименог села, запјеваше „Дођи драги ће си долазио” и оставише више него добар утисак, потврђен громогласним аплаузом.

Велики пријатељ КУД-а *Петрова гора - Кордун* је Светлана Спајић позната интерпретаторка традиционалних пјесама и музички педагог. Прије наступа поздравила је домаћина и рекла да већ дуго година сарађује са Кордунашима. Показала је то Светлана са својим ученицама и на дјелу изводећи неколико композиција са Кордуна по пјевању Драгана Поштића.

Са три пјесме представила се и *Кордун - изворна трупа* из Завичајног друштва *Ђорђе Војиновић* Инђија, а након њих ИГ *Зора Крагујевац* са личним ојканом и *Дрином водом*. Најстарији учесници стигли

су из села Раниловић, поред Аранђеловца, са веома поетичним именом *Срећенске зоре* и пјесмом *Које куде кад Србијом ирођеш*, опјевавши у њој чувеног српског војда Карађорђа.

Част да заврши овај концерт припала је МПГ *Банија* Београд који су веома надахнуто извели „тешку” пјесму *Сенек де, нек се не да* и другу под називом *О, ледино*. По завршетку ове пјесме сви учесници заједно су по устаљеној традицији завршили концерт са препознатљивим стиховима *Нема раја без роднога краја*.

На самом крају званичног дијела заслужним за организацију, као и свим учесницима програма, Стево Бекић предао је захвалнице и позвао их на наредно дружење које би требало да се одржи у исто вријеме и на истом мјесту наредне године.

Домаћини су гостима и учесницима програма припремили скромну закуску. Касније су се у неформалном дијелу размијенила искуства, позиви за неке друге манифестације оваког типа које ће се ускоро одржати, а све то начинило са још понеком пјесмом.

ЖЕЉКО ЂЕКИЋ

ГУСЛАРИ - ЧУВАРИ ТРАДИЦИЈЕ

Чињеница је да ма колико Крајишници гајили своју пјесму и обичаје, а то се видјело и на овом концерту, ипак то у довољној мјери не преносе на своје потомке. Зато је било пријатно видјети и слушати младог гуслара Николу Ђапића родом из Коренице како пјева сам уз гусле, а касније, уз пратњу још двојице млађих другара, то чини у захтјевној личкој розгалици. Није био једини. Доцније је прилику имао исто тако млади гуслар из ИГ *Зора Крагујевац* да демонстрира свој таленат и успјешно је то урадио. Треба их подржати обојицу, завриједили су.

У БИЛЕЋИ ОДРЖАН ПЕТИ САБОР БРАТСТВА МИЛИЋЕВИЋА

Окупљање је почело у Подосоју, полагањем вијенца на спомен плочи родоначелника овога братства, Милића Властелиновића. Вијенац је положио и на споменик у порти Храма Светог Саве, свим страдалим братственицима у протеклом одбрамбено-отаџбинском рату.

Сабор је званично отворен академијом и богатим културно-умјетничким програмом у Дому културе *Јевђо Дедијер*. Веселин Милићевић, предсједник братства, у свом обраћању је изразио жељу да ово саборовање повеже братске нити и да Милићевиће учини сложнијим и јачим.

– Расути смо по цијелом сви-

јету, али нам свима коријени потичу из Билеће. Везани смо презименом Милићевић, на које смо сви поносни. Учвршћивање породичних веза, чување традиције,

сјећање на претке и обичаје свима нама треба да буде приоритет и циљ на животном путу. Данашњи сабор је показатељ да ми то поштујемо. Својим примјером

треба да покажемо нашим потомцима, да се и они састају и да отргну од заборава коријен и поријекло породице. Јединство, слога, чист образ су нешто што смо наслиједили и успјели сачувати кроз тешке године. Проучавајмо прошлост, поштујмо историју и обичаје и окренимо се поносно својој дједи – истакао је Веселин Милићевић.

Братство Милићевића основано је 2000. године, а први сабор одржан је у Билећи 2001. године. Покретач и иницијатор, почасни предсједник братства, Анђелко Милићевић истиче да се данас обиљежавају 23 године постојања удружења и додаје да је у на-

редном периоду планирано да се додјељује повеља војводе Глигора Милићевића.

– Повељу би добијали наши братственици који су дали највећи допринос у формирању, одржавању и настављању свих традиција нашег братства. Предложио сам да прву повељу добије Јевто Милићевић и постхумно Гојко Милићевић. У плану је да направимо фондацију нашег братства за најуспјешније студенте, спортисте и најбољег ученика средње школе – рекао је Анђелко.

На крају је услједило дружење братственика и заједнички свечани ручак у свадбеном салону *Дијамант*. **РАДИО БИЛЕЋА**

ХЕРОЈСКИ ЧИН МАЈОРА ТЕПИЋА И ВОЈНИКА МИРКОВИЋА

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је наша обавеза да се стално сјећамо херојског чина мајора Милана Тепића и војника Стојадина Мирковића. Навршиле су се 32 године од њихове херојске погибје. Мајор Тепић, родом из Козарске Дубице, је држао до заклетве да ће бранити државу и њен територијалн интегритет и да ће за њу и живот дати. С мајором Тепићем страдао је и деветнаестогодишњи војник Стојадин Мирковић из околине Ваљева који, упркос његовој наредби, није хтео да се преда. Центар збивања херојске погибје мајора Тепића и војника Мирковића била је касарна „Божидар Аџија“ у Бјеловару гдје се у непосредној близини касарне налазило војно складиште „Беденик“. Мајор Тепић није дозволио да хрватске паравојне снаге преузму складиште оружја и експлозива у бјеловарској касарни. Погинуо је 29. септембра 1991. године након што је дигао у ваздух војно складиште и себе, не желећи да препусти непријатељу оружје којим би убијао његове војнике и српски народ. Народни херој Мајор Тепић је, заједно са војником Мрковићем, свјесно жртвовао свој живот за вјерност сопственој отаџбини и за част и слободу српског народа који је нападнут од стране проуштакског режима Фрање Туђмана. Нека му је вјечна слава и хвала што је показао надљудску храброст и витештво.

СЈЕЋАЊЕ НА УБИЈЕНИХ СЕДАМ СРПСКИХ ЦИВИЛА У МИРЛОВИЋ ПОЉУ КОД ДРНИША

Увијек ћемо се сјећати убијених српских цивила у Мирловић пољу код Дрниша, поручује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта. Прије 30 година је извршен монструозни злочин над седам српских цивила у Мирловић Пољу код Дрниша у Сјеверној Далмацији. Жртве су биле старости од 55 до 86 година а једна особа је теже рањена. Злочин је 6. септембра 1993. године починила Девета бојна „Рафаел Бобан“ која је добила име по једном од команданата Црне легије из времена НДХ. Девета бојна је била у саставу 114. бригаде Хрватске војске а њом је командовао сљедбеник усташког покрета Марко Скејо. У вријеме злочина то подручје је било под заштитом УНПРОФОР-а који није ништа учинио да заштити српске цивиле. За наведени злочин, као и за многе друге злочине које су починили припадници хрватских војних, паравојних и полицијских снага, још увијек нико није одговарао. Линта се залаже да Србија оснује Меморијални центар српских жртава на простору бивше Југославије. Циљеви Меморијалног центра треба да буду, између осталог, борба за истину о карактеру ратова деведесетих година прошлог вијека и страдању нашег народа у домаћој и међународној јавности, попис страдалих Срба, попис страстишта гдје су убијани српски цивили и ратни заробљеници и чување трајног сјећања на српске жртве.

Трагедија Срба из 13 општина западне Крајине једнака злочину почињеном у Олуји

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да се навршило 28 година од великог страдања и прогона Срба са подручја 13 западнокрајинских општина од стране муслиманских и хрватских снага. Од краја јула 1995. године до 10. октобра 1995. године из 13 западнокрајинских општина протјерано је више од 150.000 Срба а убијено је око 2.000 српских цивила и војника. У питању су четири злочиначке акције Хрватске војске, ХВО и тзв. Армије БиХ: „Љето 95“, „Маестрал“, „Јужни потез“ и „Сана 95“. Велики злочин над Србима у западнокрајинским општинама је по својим посљедицама једнако трагичан као и велик злочин који је почињен над Србима у „Олуји“.

У злочиначкој акцији „Маестрал“ која је трајала од 8. септембра до 17. септембра 1995. године удружене муслиманске и хрватске снаге су протјерале српски народ и починиле масовне злочине над Србима на подручју девет западнокрајинских општина (српска општина Бињаћ, Доњи Вакуф, Купрес, Шипово, Дрвар, Јајце, Петровац, Кључ и Крупа на Врбасу). Хрватске снаге

ФОТО: СРБА

су крајем јула 1995. године освојиле Грахово и Гламоч а 9. октобра 1995. године Мркоњић Град. Муслиманске снаге су 10. октобра освојиле Сански Мост.

Линта истиче да је на подручју западне Крајине регистровано 13 логора и 21 масовна гробница од које су највеће у Мркоњић Граду (убијен 181 српски борац и цивил) и у мјесту Камен код Гламоча (убијено 108 српских бораца и цивила). Поред тога, један од најмонструознијих злочина десио се у мјесту Бравнице код Јајца 13. септембра 1995. године када су припадници Хрватске војске убили 81 српског

цивила, углавном жена, дјеце и старца. Трагична је чињеница што још нико није одговарао за масовне и свирепе злочине над Србима у 13 западнокрајинских општина иако су познати налогодавци и починици. Током и након агресије извршена је организована пљачка српских кућа, станова, школа и фабрика и систематско уништавање српске имовине и комуналне инфраструктуре.

Линта још једном позива Тужилаштво за ратне злочине у Београду да покрене истраге и подигне оптужнице за масовне злочине над Србима у 13 западнокрајинских општина.

Линта апелује на Владу Србије да у далеко већој мјери помогне преосталим Србима у западној Крајини јер се налазе у тешкој ситуацији. Потребно је предузети конкретне мјере и активности везано за обнову путне инфраструктуре и кућа, рјешавање питања струје и воде, побољшање здравствене заштите, обезбеђивање школовања српске дјеце на српском језику и пројекте у области пољопривреде, сточарства, занатства и отварање малих погона.

Наша дужност је да се сјећамо масовног злочина над 81 српским цивилом у селу Бравнице код Јајца

Наша је дужност да се увијек сјећамо монструозног и масовног злочина над 81 српским цивилом у селу Бравнице код Јајца који је почињен прије 28 година, поручио је Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да је

Припадници Хрватске војске су 13. септембра 1995. године сачекали у засједи избјегличку колону српских цивила који су били у аутобусу и запрежним колима и почели их убијати зољама, гранатама и аутоматским оружјем.

У питању су углавном били дјеца, жене и старци који су се повлачили из прав-

ца Доњег Вакуфа ка Бања Луци. Хрватски војници су у једном дану убили најмање 81 српског цивила, дећу којима чак осморо дјеце. Најмлађа жртва је био дјечак од три године, а најстарија жртва је имала преко 90 година. На мјесту злочина не постоји спомен обиљежје које би свједочило о стравичном масакру над српским цивилима. За злочин у Бравницама нико није одговарао.

Линта наводи да се за стравични злочин сумњиче припадници 4. гардијске бригаде Хрватске војске чији је командант био бивши министар одбране генерал Дамир

Крстичевић, као и већи број хрватских официра и војника. У овом случају, као и у многим другим када су у питању убијени Срби, Тужилаштво Хрватске није ништа учинило да покрене кривични поступак и подигне оптужнице. Хрватска одбија да процесуира припаднике Хрватске војске који су извршили агресију на Републику Српску и починили стравичне злочине над недужним српским цивилима.

Линта поново тражи да српско Тужилаштво за ратне злочине да отвори истрагу и подигне оптужнице за један од највећих злочина над Србима у БиХ.

Никада нећемо престати говорити о страдању Срба у Возући, долини ријеке Криваје и Озрену

Никада нећемо престати говорити о стравичном страдању Срба са подручја Возуће, долине ријеке Криваје и јужног дијела Озрена од 10. до 24. септембра 1995. године, истакао је Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Током офанзиве тзв. Армије БиХ и одреда „Ел мухаџедин“, и уз подршку НАТО авијације, спаљено је 30 српских села, протјерано више од 7.500 Срба и убијено близу 500 бораца Војске Републике Српске и српских цивила. Још се трага за 129 несталих бораца Возуће.

Ради се о завршеном чину етничког чишћења српског народа са подручја зеничке регије које је започето 1992. го-

» Манастир Света Тројица – Возућица у општини Завидовићи

дине. На овом подручју почињени су монструозни злочини над српским становништвом од

стране припадника одреда „Ел мухаџедин“ који је Алија Изетбеговић довео из иностранства.

Мухаџедини су заробљеницима одсијецали главе које су други морали цјеливати, затим су им кидали удове, мучени су струјом и на разне друге садистичке начине. На овом подручју нађена је масовна гробница са 21 тијелом, од чега 17 обезглављених.

За масовне злочине над Србима на овом подручју осуђен је само некадашњи командант Трећег корпуса тзв. Армје Бих Сакиб Махмуљин на срамотно малу казну од осам година затвора без обзира на бројне доказе. Махмуљин је побјегао у Турску и даље се налази на слободи без обзира на правоснажну осуђујућу пресуду за разне злочине.

Линта позива министарку правде да покрене са Загребом питање Срба који труну у хрватским затворима

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта позива министарку правде Маја Поповић да покрене разговор са хрватским министром правосуђа и управе Иваном Маленицом и тражи од Хрватске да осуђени Срби за ратне злочине казне затвора наставе издржавати у Србији а да се предмети осумњичених и оптужених Срба за ратне злочине уступе Србији и да им се суди пред Одјељењем за ратне злочине Вишег суда у Београду.

Поред тога, Линта позива министарку правде Мају Поповић да јасно и недвосмислено каже Ивану Маленици да је неприхватљиво да хрватско правосуђе и да-

ље отвара нове истраге, подиже оптужнице и доноси осуђујуће пресуде на основу претпоставки, лажних доказа и и лажних изјава свједока сарадника против припад-

ника бивше ЈНА и Српске војске Крајине због наводних ратних злочина да се оправда лажни мит о Домовинском рату.

Према подацима Државног тужилаштва Хрватске у претходних 30 година покренут је кривични поступак против 4.000 лица, од којих је осуђено 707, пресуду чека 499 а истрага се води против 139 лица. У огромној већини у питању су Срби.

Линта истиче да Министарство правде има обавезу да пружи сву стручну и финансијску помоћ осуђеним, оптуженим и осумњиченим Србима који се налазе у хрватским затворима због наводних ратних злочина.

СРБИЈА МОРА ДА ЗАШТИТИ КРАЈИШКЕ СРБЕ КОЈИ СЕ НИКАД НЕЋЕ ОДРЕЋИ КРАЈИНЕ

Крајишки Срби никада се неће одрећи Крајине која је симбол слободе и један од важних темеља идентитета значајног дијела српског народа поручује председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Србија мора коначно искористити сва дипломатска средства да заштити крајишке Србе и пошаље јасну поруку Хрватској да престане да их прогони и доноси затворске и новчане казне због пјесма и фотографија. У питању је најгрубље кршење људских права крајишких Срба односно права на слободно изражавање свог националног, културног и вјерског идентитета.

На подручју Сјеверне Далмације се одржавају током јула традиционалне ма-

нифестације крајишких Срба: *Сијело шромеђе* у Стрмици, *Сусрећи* у *Жејтару* и *Мокропољски сусрећи* у мјесту Мокро Поље. На наведеним манифестацијама се ове године окупило више од 5.000 Срба. Поред тога крајишки Срби све масовније долазе у свој завичај и присуствују у великом броју прославама сеоских слава посебно током љета. На манифестацијама и сеоским славама учествују крајишки естрадни умјетници који пјевају завичајне и патриотске пјесме.

Очигледно је да одређеним снагама у Хрватској све више смета масовно учешће крајишких Срба на традиционалним манифестацијама и сеоским славама. То

је разлог због чега су ухапшени познати крајишки пјевачи Радомир Лалић и Давор Олујић. Радомир Лалић је осуђен на 15 дана затвора, а Давор Олујић је платио новчану казну од 1.000 евра.

Такође, и крајишка Српкиња Милена Борјан је осуђена на 15 дана затвора да се пошаље порука да нико није сигуран од прогона. Циљ је да се крајишки Срби застраше и одрекну свог крајишког идентитета. То, између осталог, значи да не смију да јавно пјевају завичајне пјесме у којима се спомињу ријечи Крајина и крајишки, да објављују фотографије са крајишким и патриотским садржајем и да не одлазе у свој завичај.

Породице које живе у нелегалним објектима моћи ће да се пријаве на струју, воду, канализацију и гријање

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта послао је 24. маја писмо министру грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре Горану Весићу у којем је тражио да се прогнаничким и другим породицама омогући у што краћем временском року привремено прикључак стамбених објекта на електричну мрежу, као и друге мреже, све до завршетка поступка озакоњења или легализације. У прилогу писма налазио се списак 42 прогнаничке породице које су се Линти обратиле за помоћ.

У питању су 42 прогнаничке породице из насеља Бусије, Грмовац, Батајница, Мали Мокри Луг, Миријево, Сунчани Брег и других мјеста на подручју Града Београда које не могу да прикључе своје куће на електричну и друге мреже јер није завршен поступак легализације или

се кућа не налази на снимку из 2015. године. Наведене породице су огорчене, незадовољне и разочаране јер живе у кућама 3-4 године и неки чак 10 година без струје.

Скупштина Србије је крајем јула усвојила измјене и допуне закона о озакоњењу које омогућавају да све породице ко-

је живе у незаконито изграђеним објектима могу да се прикључе на струју, воду, канализацију и гријање, јер се та врста прикључака сматра основним људским правом.

Влада Србије усвојила је 22. августа Уредбу која прописује начине, услове и поступке за прикључење на електроенер-

гетску мрежу, гасну мрежу или мрежу даљинског гријања, водовод и канализацију незаконито изграђених објеката. Грађани који живе у нелегалним стамбеним објектима моћи ће од 15. септембра до 15. октобра у својим општинама да се пријаве за прикључење на струју, гријање, воду и канализацију.

Линта се захваљује председнику Вучићу, министру Весићу и Заштитнику грађана што су прихватили приједлог да се десетинама хиљада прогнаничких и других породица коначно омогући привремено прикључак стамбених објекта на електричну мрежу, као и друге мреже, све до завршетка поступка озакоњења или легализације. Нажалост, поступак легализације је веома спор због неефикасног рада администрације, неријешених имовинско-правних односа и других проблема.

БРНАБИЋ ДА УПУТИ НАЈОШТРИЈИ ПРОТЕСТ ПЛЕНКОВИЋУ ЗБОГ КАЗНЕ ЗАТВОРА КРАЈИШКОЈ СРПКИЊИ МИЛЕНИ БОРЈАН

Председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта тражи да председница Владе Ана Брнабић упути најоштрији протест председнику Владе Хрватске Андреју Пленковићу због срамног хапшења и изречене казне затвора крајишкој Српкињи Милени Борјан (1980) од стране хрватске полиције из разлога јер је на друштвеним мрежама објављивала завичајне и патриотске пјесме и изражавала љубав према Крајини.

Хрватска полиција је ухапсила Милену Борјан у њеној кући у селу Плавно код Книна гдје је дошла из Србије. Општински суд у Шибенику је осудио Милену Борјан на скандалозних 15 дана затвора.

Линта тражи да Србија пошаље јасну поруку Хрватској да је апсолутно неприхватљиво да се прогоне и затварају крајишки Срби само зато јер су поносни на своје крајишке поријекло, крајишку историју, крајишке обичаје, традицију и културу, своје хероје и борце који су часно бранили српски народ и јер неће да се одрекну своје земље, огњишта, вјере и гробова.

У питању је најгрубље кршење људских права крајишких Срба односно права на слободно изражавање свог националног, културног и вјерског идентитета.

НЕ ЗАБОРАВЉАМО ДЕСЕТ УБИЈЕНИХ СРПСКИХ ЦИВИЛА У СЕЛУ ВАРИВОДЕ КОД КНИНА

Наша је дужност да никада не заборавимо десет убијених српских цивила у селу Вариводе код Книна и у многим другим селима и мјестима током и последице злочиничке акције *Олуја* истиче председник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

У Вариводама је 28. септембра 1995. године, готово два мјесеца од *Олује*, масакрирано десет српских цивила чија је просјечна старост била 67 година.

У питању су малобројни Срби који су повјеровали лажним позивима Фрање Туђмана који је говорио да ће им гарантовати личну безбједност. Прошло је 28 година, међутим нико није осуђен за монструозни злочин над српским цивилима у Вариводама, као ни за многе друге ликвидације српских цивила у околним селима (Голубић, Гошић, Грубори, Отон, Мокро Поље, Уздоље и др.).

Линта подсећа да је хрватски премијер Пленковић прије три године на комеморативном скупу убијеним српским цивилима у Вариводама рекао да је почињен злочин над невиним људима упркос томе што на том подручју није било ратних дејстава.

Од тада до данас Државно тужилаштво Хрватске није подигло оптужнице што потврђује да Пленковић није био искрен у свом говору већ му је било важно да тадашњи потпредседник Владе из реда Срба Борис Милошевић присуствује у прослави злочиничке акције *Олуја* у Книну.

Линта констатује да Тужилаштво за ратне злочине у Београду још увијек није подигло оптужнице за масакр српских цивила у Вариводама и у низу других села и мјеста током и последице злочиничке акције *Олуја*.

ГРАДУ ЛИЦИ. РОДНО МЈЕСТО СРПСКОГ ИСТОРИЧАРА СА СЛИКЕ		СЈЕВЕР	СРПСКО КОЛО	ИСТОРИЧАР СА СЛИКЕ. ДОКТОРИРАО НА ТЕМУ СРПСКО ПИТАЊЕ У ХРВАТскоЈ	ВИСАК	НАЗИВ КЊИГЕ ИСТОРИЧАРА СА СЛИКЕ	СРЕДЊА ВРАТА ИКОНО- СТАСА
ГИМНА- СТИЧКИ САВЕЗ			ГУСТО БЛАТО СЛИКЕ ГЛАВА	ФРАН- ЦУСКИ ДНЕВНИ ЛИСТ			
РАДИЈУС		ТОК РАЗ- ВИТКА ЊЕГА РУКУ		СКАНДИ- НАВСКО М. ИМЕ, ОЛАФ			
ОВАМО			ГРАДУ НИГЕРИЈИ СЛИКА, ФИГУРА	ВЕЛИКА ВОДЕНА ПОВР- ШИНА			
ГЛУМАЦ И РЕ-ЖИСЕР ЧАПЛИН				УЗАО, ПЕТЉА			
ТРГОВАЦ СТАРИ- НАМА				ЖИТЕЉИ ИСТОКА ИНДИЈЕ ГРЧКА			
ШЕСТАР					ШАХОВ СКО ДРУ-ШТВО ВОЛТ		САДР- ЖИНА, СМИСАО (МН.)
СРПСКО КОЛО	КРИС ЕВЕРТ МЕГА-ХЕРЦ				16. И 8. СЛОВО АЗБУКЕ НЕПЕР		
РАНИЈИ ФУД- БАЛЕР, РАЈКО				НАША ФАБРИКА САТОВА И ДАЉЕ..			
ГРЕБЕН, СТИЈЕНА					УЗВИК ДОЗИ- ВАЊА		
				СРПСКО КОЛО	СРПСКО КОЛО	ИСТОК	

РЕШЕЊЕ: Мона, Олав, Морс, ввор, Инди, ГС, Глиб, Р, пропес, амо, Дзаа, Чарли, ШД, ацкватн, цркл, Иж, Ке, Инса, Митић, Еј брд, И.

РЕШЕЊЕ: Мона, Олав, Морс, ввор, Инди, ГС, Глиб, Р, пропес, амо, Дзаа, Чарли, ШД, ацкватн, цркл, Иж, Ке, Инса, Митић, Еј брд, И.

50 ГОДИНА СТВАРАЛАШТВА РАДА ЛАЛОВИЋА

ЧУВАР СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КУЛТУРЕ СЈЕЋАЊА

Професионалним, стручним, посвећеним и непрекидним радом, професор Раде Лаловић је 50 година стварао, писао и говорио у настави и књижевности. Његових 25 књига и преко 200 стручних радова говоре о стрпљивом и преданом професору. Књижевно вече посвећено овом јубилеју одржано је синоћ у Центру за културу и информисање у Фочи.

За посебни допринос развоју образовног система у Републици Српској и развоју Републичког педагошког завода Лаловић је добио Златну плакету поводом тридесетогодишњице рада Завода. Добитник је и Повеље за његовање културе сјећања на српска страдања у 20. вијеку коју му је додијелио књижевни клуб *Луча*.

Добитник је и низ других захвалница и признања за помоћ у раду образовних и културних институција.

О књижевном дјелу и научним радовима Рада Лаловића говорили су професори српског језика и књижевности Радисав Машић, Душко Крсмановић и Владимир Пантовић.

Предсједник СПКД *Просвјешта* Фоча, Радисав Машић је рекао да је Лаловић, прије свега као педагошки савјетник, покушао да наставницима и професорима представи оно што је најбоље у нашој књижевности, али и да укаже на пропусе који се дешавају у школским уџбеницима.

– Оно што је желио јесте да скрене пажњу на оне теме које би морале бити незаобилазне у уџбеницима, и што је посебан квалитет, представио је методологију на који начин ту тему обрадити. Једна од тих тема свакако је кул-

тура сјећања, која је у његовом раду дошла у посљедњим годинама као неко зрело сазнање, о чему је написао неколико књига и сабрао најбоље стихове који су исписани на ту тему. О томе никада није на овај начин проговорено – рекао је Машић.

– Лаловићеве књиге о идентитету и култури сјећања су резултат дугогодишњег истраживања, приређивачки рад на антологији поезије о српским стратиштима и анализи те поезије су свакако важне за просвјетне раднике и ученике. Вјерујем да ће та дјела подстакнути многе да проникну у ту тематику и да се посвете њеном изучавању – рекао је Владимир Пантовић.

Раде Лаловић каже да је 50 година стваралаштва прошло веома брзо.

– Од дјечачких и младалачких пјесам до изградње националног и породичног идентитета и његовања културе сјећања, брзо су прошле те године у стваралаштву. У овом тренутку могу само поручити родитељима, дједовима и бакама да својој дједи и унуцима причају ко су, шта су и одакле су. Нека чувају старе фотографије, успомене на народне обичаје, нека чувају сјећање на све оне који су изгубили живот за њихову слободу и срећно дјетињство. Ми смо ту да пишемо и указујемо којим путем ваља ићи да би се сачувао идентитет, да би се спасили овога хаоса и ослободили „пројекта“ који креира глобализација и који уништава породицу – поручио је Лаловић.

Организатор књижевне вечере био је Општински одбор СПКД *Просвјешта* Фоча. **РАДИО ФОЧА**

МАЛА БОСНА: Дан породице окупио Митровчане

Упорти Храма Светих Сирмијских мученика у митровачком насељу *Мала Босна* 16. септембра уприличен је *Дан породице*.

На овогодишњој манифестацији подијелена су ауто сједишта за митровачке бебе рођене у мају и јуну месецу.

Како је рекао Бранко Јаковљевић, један од организатора манифестације, Удружење *Мосџови на Дрини*, уз велику подршку Града Сремска Митровица, по 4. пут организује *Дан породице*. Дјеца су уживала у бројним садржајима, а организатори су се својски потрудили да и ове године приреде лијеп дан за најмлађе суграђане и њихове породице. Дјечја представа, аниматори, креативне радионице, мини луна парк,

сликање по лицу и још много тога, а прије свега лијепо дружење, окупило је велики број дјече.

Из *Мале Босне* је послата порука да је породица најважнији елемент сва-

» Бранко Јаковљевић

ког друштва, за шта се вриједи борити како би била што јача и љепша, рекао је Јаковљевић.

У склопу ове изузетно посјећене манифестације приређен је и биоскоп на отвореном.

Акција подјеле ауто сједишта за све митровачке бебе која је почела прошле године, наставила се и ове године, а *Дан породице* је био одлична прилика за ову акцију коју реализује Град Сремска Митровица у сарадњи са градским Савјетом за безбједност саобраћаја, као једну од мјера пронаталитетне политике, с циљем повећања заштите и безбједности најмлађих суграђана, као најрањивијих учесника у саобраћају. **SIRMIUMININFO.RS**

ХУМАНИТАРНИ КОНЦЕРТ ЗА СВЕТИЊУ У ОКУЧАНИМА

У просторијама Удружења Славонија у срцу 18. септембра одржан је хуманитарни концерт, које је организовала група младих људи окупљених у Вокално инструменталном саставу Златно звонце, под називом Звоне звона у нашој души. Скупу је присуствовао и парох окучански Драган Антонић коме су предата средства за цркву. Окупили су се да заједнич-

лима Петру и Павлу. Она је већ 1882. била замијењена новом ози- даном црквом. Од ње данас нису остали ни темељи јер су је по налогу усташких власти 1942. године срушили заробљени Јевреји, доведени специјално за ту прилику из логора Стара Градишка. У периоду између 1964. и 1969. године изграђена је недалеко од старе цркве нова, посвећена Светом

ким снагама прикупе средства за обнову Цркве Светог Димитрија у Окучанима. Иако су радови започети недостатак средстава је прекинуо радове.

БИС Златно звонце постоји двије године његује и чува традицију етно, косовских, родољубивих и духовних пјесма. Своје стихове су читале и пјесникиње млада Петра Поповић и Славонка Милена Жарковић.

У Окучанима је још средином 18. вијека била саграђена дрвена црква посвећена Светим апосто-

Димитрију, а према пројекту арх. Драгомира Тадића. Током ратних година од 1991. до 1995. ту се налазило сједиште тадашњег епископа славонског Лукијана. Инвентар из ове Цркве Светог Димитрија дјелимично је опљачкан након акције Бљесак док су сва стакла на цркви била поразбијана. На заједничку иницијативу општина Градишка из Републике Српске и Окучани из Републике Хрватске, 2013/14. године започета је обнова овог храма.

ДРАГАНА БОКУН

БАНИЈЦИ ИЗ СУБОТИЦЕ ПРОСЛАВИЛИ МАЛУ ГОСПОЈИНУ

Завичајно удружење *Банија* Суботица обиљежило је у ресторану *Спартак* крсну славу Рождество Пресвете Богородице. Поред Банијаца из Суботице и околних мјеста, представника других завичајних удружења, свечаном обреду сјечења славског колача присуствовао је и градоначелник Суботице Стеван Бакић. Славски колач пресекао је свештеник Драган Стокин. Госте је забављао Здравко Јерковић са својим бендом.

Завичајно удружење *Банија* из Суботице је *Поклоничко путовање у манастире на југу Србије*. Посјетили су манастире Ђунис, Свети Роман, Ајда- новац, Свети Никола у Куршумлији, Цркву Светог Прокопија у Прокупљу и цркву Оцаклија у Лесковцу. Ноћило се у манастиру Прохор Пчињски гдје су присуствовали јутарњој литургији. Поклоничко путовање наста- вљено је обиласком Манастира Свети Никола, Саборне цркве и старог града у Врању и манастира Темска и Суково код Пирота.

ДРУЖЕЊЕ СЛАВОНАЦА У СТРАЖИЛОВУ

У организацији Завичајног удружења *Славонија у срцу*, 4. септембра 2023. године, сад већ по традицији, чланови Удружења и њихови гости и пријатељи, провели су дан на Фрушкој гори на Стражилову. Сваке године на овом дружењу повећава се број учесника, што потврђује да су људи жељни оваквих сусрета.

И то не само Славонци, ове године им се придружила и Драгица Нарић, предсједница скупштине удружења текстописаца за музичко стваралаштво Србије УТЕКС, коју је дружење са Славонцима инспирисало да напише пјесму посвећену Удружењу *Славонија у срцу*. Ово дружење обогатило је и пјесник и афористичар Бранко Зрнић, рођен у Купинику код Вршца, који увијек радо зајева и заигра са Славонцима.

Домаћини овог дружења, у свом простору за рекреацију и прославе на Стражилову, поново су били вриједни Славонци, Здравко Жигић Шумар и његова супруга Нада.

Организатори су угостили и народну посланицу Сању Лакић, која је дошла са мајком и сестром, па су заједно уживале у дружењу са разиграним и распјеваним Славонцима.

У пјесничком дијелу програма, поред споменика Бранку Радичевићу који је подигнут 1974. године, поводом 150 година од пјесничког рођења, Бранко Зрнић је прочитао пјесму посвећену свом имењаку, а потом и пјесму коју је посветио граду Новом Саду. Стихове су читали и Милена Жарковић, Мирко Русмир, Милица Сладојевић Слјепец, Драгица Нарић, а стихове одсутне Радмиле Петровић Болић читала је Слађана Трнинић Кузмић. На захтјев присутних Русмир је прочитао и шаљиву пјесму *Докторска дијагноза*, коју је говорио и претходне године, а која је и овога пута изазвала осмијехе на лицима публике.

На молбу предсједника Удружења Миодрага Жарковића, Сњежана Станишић је одржала слово о Бранку Радичевићу. Она је у својој бесједи говорила о Бранковом рођењу у Славонском Броду, на шта су Славонци посебно поносни, о његовим честим селидбама, јер је отац био цариник, о школовању у Земуну, Сремским Карловцима, Темишвару и Бечу, о уласку у круг пријатеља и следбеника Вука Караџића, о књижевном раду, његовој болести а потом и раној смрти у 29. години. Публици је посебно била интересантна прича о преносу Бранкових земних остатака из Беча на Стражилово, 30 година након Бранкове смрти, као и о пјесмама Лазе Костића и Јована Јовановића Змаја које су поводом тог догађаја написане.

Готово цијели радни вијек Сњежана је прове-

» Милена Жарковић, Миодраг Жарковић и Сњежана Станишић

ла у установи културе која својим програмима чува и његује успомену на великог српског пјесника Бранка Радичевића, тако да јој није било тешко да за ову прилику издвоји најзанимљивије дијелове из његове биографије.

Ове године се обиљежава 140 година од преноса земних остатака Бранка Радичевића из Беча на Стражилово и 170 година од његовог упокојења. И сљедећа година биће велика годишњица везана за Бранка, а то је обиљежавање 200 година од његовог рођења.

У ресторану госте је у котлићу сачекао врућ срнећи чобанац, на ражњу печено прасе и јагње, као и разне кифлице, пите и колачи које су вриједне Славонке испекле и донијеле. Око спремања печења и чобанца најврднији су били Васо Павковић и Здравко Жигић, уз помоћ и подршку Велинке Предровић Јовановић и њеног супруга.

Сњежана Станишић представила је и своју књигу *Бећарац Срба у заједној Славонији* која садржи 4000 славонских бећараца. Велику помоћ при њиховом сакупљању Сњежани су пружили чланови Удружења *Славонија у срцу* Никола Додош и Мирко Русмир.

Дружење је настављено уз пјесму и игру, заиграо се и зајевао тарабан, бећарац, календари, ужичко коло, а подсјетило се и на старе пјесме које су се радо пјевале у завичају. Музика је, такође, била на висини задатка, Миле Недимовић, Ранко Попара, Милорад Табак Табо, Миливој Рикановић Рики, Драгутин Драгић Драго и Драгослав Брадоњић, побринули су се за одлично расположење.

Изнесен је и приједлог предсједнику Жарковићу да се ово дружење одржава два пута годишње, крајем маја и почетком септембра, јер је интересовање велико, а весело дружење Славонцима је лијек за срце и душу.

ДРАГАНА БОКУН

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије- Министарства информисања и телекомуникација. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

» Душан Бајатовић и Жика Ивановић

» Побједници Вишебоја екипа Ветерана интервентне полиције из Београда

» Доказали своју хуманост

2. Ветерански вишебој на Фрушкој гори

Удружење ветерана *Црвене берџке* организовало је 2. Ветерански вишебој на Летенци (Фрушкој гори). Одржаване Ветеранског вишебоја 2023. подржала је АП Војводина, Покрајински секретаријат за спорт и омладину, Покрајински Фонд за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону и Покрајински Завод за спорт и медицину спорта.

Учествовало је 35 удружења, а у такмичарском дијелу је учествовало 25 екипа које су се надметале у седам дисциплина. Главна награда је црвена беретка.

На самом почетку борци су се сјетили својих сабораца и браће који су изгубили животе, те им минутом ћутања одали пошту.

Свештеници јереј Милош Марковић и протојереј Милија Глигић су читали опело упокојенима.

Протојереј Глигић је рекао да су овим опелом испунили своју хришћанску дужност.

– Наша хришћанска дужност није само да се молимо за нас овдје који смо живи, него и да се молимо за покој душа страдалих. На тај начин не само да их се сјећамо већ олакшавамо стање њихових умрлих душа, пружамо утјеху једни другима. Они су пострадали за крст часни и слободу златну, пострадали за свој народ, да би покољења која послјије њих долазе живјела у миру, здрављу и слободи.

Присутнима се обратио и ди-

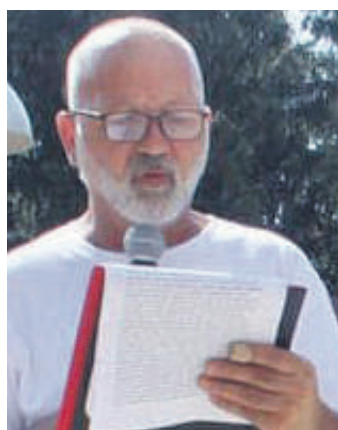

» Александар Ђедовац

ректор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Александар Ђедовац.

– Ово је једно од такмичења гдје резултат није најважнији, али ред је да унапријед честитам побједницима. Ипак, за мене су апсолутни побједници сами организатори овог скупа, Удружење ветерана *Црвене берџке* који су успјели да нас све окупе, и да овом окупљању дају и повод и смисао и циљ. Ово није само такмичење већ и дружење и сјећање на вашу јединицу, њене припаднике и борбу. Као што су се припадници са оружјем борили за општи национални и државни интерес тако се и данас у миру боре за општи интерес, а не само за своје личне или групне интересе.

У културно-умјетничком програму учествовали су група *Тро-*

» Невен Лака

међа, КУД *Ђурило и Методије* са Бусија са кореографијама *Игре са Романије*, бивша припадница Црвених беретки Наташа Радуловић читала је своју *Крајњу рајину иричу*. Члан Удружења ветерана *Црвених берџки* Невен Лака прочитао је дирљиве стихове својих пјесама, наступила је крајишка група *Јарачки јарани* и пјесник Раде Кнежевић који ускоро треба да изда своју осму књигу.

Предсједник Удружења Жика Ивановић нагласио је да су се окупили првенствено због дружења, надметање је у братском и спортском духу.

– Сви ви који сте данас овдје сте за нас побједници јер сте дошли да будете са нама и овим окупљањем шаљемо заједничку поруку да смо се заједно борили за боље сутра, за наш народ. Не

признајемо границе које су постављене између нашег српског народа. Вазда смо били заједно, борили се заједно и увијек ћемо бити заједно.

Секретар Удружења Зоран Мишковић нагласио је да су за организаторе сви учесници побједници. Сви су добили медаље и свака екипа је добила Плакету као успомену на ово братско и пријатељско дружење.

Поред забавног карактера овог Вишебоја, организатори се побрину да се из овог дружења изроди и нешто корисно и племенито, тако да су и ове године организовали добровољно давање крви. 22 даваоца је било укупно, а 12 је одбијено због здравственог стања.

Такође, уручили су инвалидска електрична колица за Вељка Гаћешу, а овај вриједан поклон преузео је његов брат.

Иначе овај Вишебој је био централна манифестација, али су учесници провели укупно три дана на Фрушкој гори од 15. септембра до 17. септембра. Смјештени су управо у Омладинском центру на Летенци.

Част да освоји Црвену беретку, која се некада стицала крвљу и знојем, припала је екипи Ветерана интервентне Београд која је освојила највише бодова.

С обзиром да је ово било спортско надметање, све похвале наше редакције иду и судијама (Дамир Владић, Невен Лака и Милутин Радивојевић) који су

неуморно биљежили све дисциплине, екипе, појединце, резултате и побринули се да све протекне у фер-плеју.

За посјетиоце и за дјецу постављен је био ЗИП лајн, адреналинско спуштање низ сајлу.

Да све прође како треба, такмичење је надзирала и пратила екипа Црвеног крста Темерин.

Након завршетка такмичења, за све посјетиоце, госте и такмичаре је послужен војнички пасуљ.

У вечерњем дијелу, одржан је Скуп ветерана на коме је свих 35 присутних делегација удружења уз послужење, развијенило искуства о раду удружења и уговорене су многе заједничке активности.

У неђељу 17. септембра 2023. године, током церемоније затварања Вишебоја, свим екипама су додијелене медаље и Плакете уз договор да наредни Вишебој буде бројнији по броју учесника. Навикнути да нас је тешко окупити и ујединити, Вишебој је показао да је сваке године све успјешнији, већ су сада најављене многобројне нове екипе и Удружења, жељни братског дружења гдје је једино важно понијети добро расположење и спортски дух. Гдје је заиста важно само учествовати.

Вишебоју су присуствовали многобројни гости из многих државних институција, али и неколико народних посланика, између осталих и предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

ДРАГАНА БОКУН

» Инвалидска електрична колица за Вељка Гаћешу

» Дефиле екипа учесника